

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

ACADEMIC JOURNAL OF GRADUATE SCHOOL

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2568

Vol. 3 No. 2 May - August 2025

ISSN 3027- 8686 (print)

ISSN 3027 - 8740 (online)

โครงการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กำหนดเผยแพร่ :

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา Academic Journal of Graduate school

ISSN 3027-8686 (Print), ISSN 3027-8740 (Online)

มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และ

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

วัตถุประสงค์ :

เพื่อรวบรวมและเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา (การบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา อุตสาหกรรมศึกษา การศึกษาพิเศษและสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา)

เงื่อนไขการตีพิมพ์ :

บทความที่ส่งมายังวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้เขียนภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้เขียนภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้เขียนอื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้เขียนต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง สุขทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองอธิการบดี ฝ่ายยุทธศาสตร์และการยกระดับ
คุณภาพการศึกษา

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวพร แนนหนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกานต์ ลายสนธิ์

กองบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พะยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์บัญชา ชื่นจิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ แก้วพลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร. สนิท ปิ่นสกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงฤทธิ์ วิบูลกิจธนากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ มณีวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานตยुทธ ตรีบุญนิธิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewers)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์ บัญชา	ชื่นจิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพดี	สินมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ	วัฒนกรสิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ	ทรัพย์สิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกื้อ	กระแสน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนา	จินดาศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัส	อินทวิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประดิษฐ์	ชื่นบาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิญา	มณีโชติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชนกฤช ยอดสละ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกต เพชรศรีสุข	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จันทมัตตุการ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเดช สอนใจ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัคราพร สุขทอง	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพจุฑา สุกุมารส สิงคเสลิต	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงกิจ วงศ์พินิจ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร ศูนย์กลาง	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลภัสสรดา หอมคำ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กานต์ กาญจนพิมาย	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติศักดิ์ มีเจริญ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วารีรัตน์ แยมประดิษฐ์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ มีสิทธิ์	
อาจารย์ ดร.ปิยวรา พานิชวิฑิตกุล	
อาจารย์ ดร.วิโรจน์ ทองปลิว	
อาจารย์ ดร.ณีนันรา ดีสม	
อาจารย์ ดร.ศุภชัย ภาคิต	
อาจารย์ ดร.ชัยวัช दनตรง	
อาจารย์ ดร.กมลรัตน์ วงศ์ถามาศย์	
อาจารย์ ดร.ประภาพร บุญปลอด	
อาจารย์ ดร.ธัญเทพ สิทธิเสื่อ	
อาจารย์ ดร.ศฤงคาร กุลพราหม์ กลาสี ภัทวัช	
อาจารย์ ดร.อภิชัย ไพรสินธุ์	
อาจารย์เกษราภรณ์ สุพรรณฝ่าย	

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชาติ พะยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ แก้วพลอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ประยงค์ ฐิติธนานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ไททัศน์ มาลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนา อนันต์อาษา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร	จันทร์พาณิชย์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสิน	วิเศษศักดิ์ดี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพร	ทับทิมศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา	ประสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี	อุ้งแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา	บุญเสมอ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร	วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรพล	พิมพ์พา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์	วรพงศ์พัชร	สถาบันเทคโนโลยีตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์	พลแก้วเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติราช	พงษ์เฉลียว	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเศษ	ชินวงษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงเดช	สอนใจ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์	บันลือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันชาติ	ชาญวิจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลธิชา	โรจนแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร	ชัยปายาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.วิลาวัลย์	ด้านสิริสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
ดร.วาริสา	ดวงใจ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กองเลขานุการวารสาร :

เลขานุการ :	นางณัฐนันท์ ทุนดี
ผู้ช่วยเลขานุการ :	นายชัยยศ อุไรล้ำ/นางธนินท์ธร ทองแมน
ศิลปกรรม :	นายทศพล คำชู/นายชุตีพร ไวรวัจนกุล/นางชนชนก พันธุ์สนธิ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :	นางภัทรารัตน์ ชิตชอบ

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา
อาคาร 28 ชั้น 1 186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 044-514606, 094-5694453
<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>
E-mail : graduate_journal@srnu.ac.th
ISSN 3027-8686 (Print), ISSN 3027-8740 (Online)

บทบรรณาธิการ (Editorial)

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา เป็นวารสารทางวิชาการที่มุ่งเน้นการรวบรวม เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจ ทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความ วิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา (การบริหารการศึกษา วิทยาการ การจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยา การศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทางการศึกษา อุตสาหกรรมศึกษา การศึกษาพิเศษและสาขาวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา) โดย ดำเนินการภายใต้เกณฑ์คุณภาพการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของวารสารตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ ศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564 และศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) ในการ ดำเนินการ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้ใช้รูปแบบการนำเสนอบทความพร้อมกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้มี หน้าที่ คุณภาพและมาตรฐานที่เข้มข้นเช่นเดียวกันทุกฉบับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนา คุณภาพวารสารและยกระดับขึ้นสู่ฐานข้อมูลสากล โดยทางวารสารได้มีการดำเนินการขอหมายเลขรหัส ทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล หรือตัวระบุวัตถุดิจิทัล (ดีโอไอ) (Digital Object Identifier : DOI) สำหรับทุก บทความที่เผยแพร่ในวารสาร เริ่มตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 นี้เป็นต้นไป ทั้งนี้ ช่องทางการนำส่งบทความเพื่อ พิจารณาเผยแพร่นั้น สามารถนำส่งบทความออนไลน์ได้ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs> ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ด้วยงานระบบ ThaiJo2.0 โดยบทความในวารสารฉบับนี้มีผู้ หน้าที่ มาจากหลากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวทางกองบรรณาธิการได้ จัดส่งไปให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการเผยแพร่ทางวิชาการที่มาจากหลากหลายหน่วยงานของ แต่ละสาขาเป็นผู้พิจารณาเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ และมอบให้ผู้มีหน้าที่นำบทความไปปรับปรุงแก้ไขเป็น การเรียบเรียงแล้วก่อนการตีพิมพ์ตามกติกาและรูปแบบการตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นเวทีทางวิชาการ ที่ จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณ คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ในวารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษา และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและตรวจสอบบทความทุก ท่านมา ณ โอกาสนี้

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board).....	3
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewers).....	3
บทบรรณาธิการ (Editorial).....	6
 การจัดการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน กรณีเทศบาลชั้นเขาสวาย จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย	
ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์.....	1
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ธัญญภัส สวัสดิ์มงคล, สาโรจน์ เผ่าวงศ์.....	14
ความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	
เปี่ยมทรัพย์ พ่วงกลิ่น, นิพนธ์ วรรณเวช.....	32
การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภออุบล จังหวัดศรีสะเกษ	
อนุกุล ไชยโคตร, จิรายุ ทรัพย์สิน, วัยนชัย สุขตาม.....	46
เรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู	
ชานิดา ยมโคตร, สุรชัยกุล นุ่นภูบาล, พยุงพร ศรีจันทร์.....	59
อนาคตภาพการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้า	
ศักดิ์บุล ไกรฤกษ์, พระราชวรญาณเมธี.....	73
แนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ที่ตอบสนองพฤติกรรมนักศึกษา Gen Z, Alpha และ C ในบริบทการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	
สุปิยา ปัญญาทอง, พัทธ์พงษ์ แบ่งทิศ.....	85
การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวน์ ของเทศบาลนครอุดรธานี ไปสู่การปฏิบัติ	
วิไลวรรณ อนันต์โสภณ, วิไลลักษณ์ ขาวสะอาด.....	99
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์	
รุ่งทิพา ไชยโคตร, จิรายุ ทรัพย์สิน, สิริพัฒน์ ลากจิตร.....	112

สารบัญ (Content)

หน้า

ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษและความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย	
จอยซ์ เกรซ ดินซึก เทโร.....	127
โศกนาฏกรรมของทรัพยากรร่วมห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี	
อังคณา วรพิมพ์รัตน์, วิไลลักษณ์ ขาวสะอาด.....	143
การพัฒนาชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน สำหรับนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย	
บุษปรัศต์ บุญธรรม, รัตติยา กันทร, นรินทร์นา หน่อท้าว.....	156
การใช้กิจกรรมละเล่นตั้งแต่เพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3	
วิมล ทองพรม, สายหยุด ภูปุย.....	170
ภาคผนวก (Appendix).....	182
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา.....	183
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ บัณฑิตศึกษา.....	184
จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน.....	193

การจัดการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน กรณีเทศกาลขึ้นเขาสวาย
จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

TOURISM MANAGEMENT AND PROMOTION OF COMMUNITY WAY OF LIFE IN
THE CASE OF THE KHAO SAWAI FESTIVAL SURIN PROVINCE, THAILAND

ยโสธรา ศิริภาพระภากร^{1*} สุริยา คลังฤทธิ์²

Yasothara Siriphaprapagon¹ Suriya Klangrit²

¹นักวิชาการด้านศาสนาและสังคมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น / รองผู้อำนวยการสำนักงานสำนักปฏิบัติการวัฒนธรรมประจำจังหวัด
สุรินทร์

แห่งที่ 2 วัดป่าโยธาประสิทธิ์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

*Corresponding Author E-mail yasothara.s@gmail.com

²นักวิชาการอิสระ บ้านศาลาสამคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

วันที่รับบทความ 31 สิงหาคม 2567

วันแก้ไขบทความ 25 กรกฎาคม 2568

วันที่รับบทความ 2 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดสุรินทร์มีเขาสำคัญชื่อเป็นภาษาถิ่น “พนมสวาย” และเขานี้มีชุมชนอาศัยโดยรอบ ภาษาที่ใช้ชุมชนรอบเขาคือภาษาเขมรเป็นภาษาถิ่นประเพณีขึ้นเขานี้มีมานาน ฐานคติที่มีความเชื่อต่อเขาสวายว่าเป็นเขาแห่งประวัติศาสตร์และประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดจึงเป็นบ่อเกิดและพัฒนาการมาเป็นเทศกาลประจำปีที่สำคัญของพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของพื้นที่ ทั้งงบประมาณ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน พิธีกรรมบูชาภูเขา เป็นต้นและพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวและส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การบริการหัตถกรรมพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน หัตถกรรมผ้าไหม เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์จากการเกษตรของชุมชน ได้นำมาจำหน่ายและบริการในเทศกาลประจำปี เป็นการสร้างรายได้และพัฒนาชุมชนไปพร้อมๆกัน ทั้งนี้ คุณค่าที่เกิดจากเทศกาล คือ กิจกรรม ได้แก่ (1) การสักการะพระพุทธรูปตามจุดต่างๆ และรูปเคารพทางศาสนา (2) กิจกรรมทำบุญ (3) สวดมนต์ ทำสมาธิ (4) การอุทิศบุญให้กับบรรพบุรุษ (5) การแสดงความเคารพต่อ ผู้สูงอายุ เป็นต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริม วิถีชีวิตชุมชน เป็นการรักษาไว้เพื่อให้คงสภาพเดิมไม่ให้สูญสิ้นไปตามกาลเวลา เป็นการอนุรักษ์ประเพณีให้คนรุ่นลูกหลานที่เกิดในยุคสมัยปัจจุบันได้เรียนรู้ประเพณี แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ชุมชนที่มีอยู่ เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงความความเจริญของบ้านเมือง จังหวัดสุรินทร์ เทศกาลขึ้นเขาสวายถือว่าเป็นเทศกาลสำคัญของจังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ (Keywords) : การจัดการท่องเที่ยว, วิถีชีวิตชุมชน, เทศกาลขึ้นเขาสวาย, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The study reveals that Surin Province is home to an important mountain known locally as “Phanom Sawai” This mountain is surrounded by communities that predominantly speak the local Khmer dialect. The traditional belief holds that Phanom Sawai is a sacred and historical site, as it houses a significant Buddha image of the province. Over time, this belief has led to the development of an important annual festival, supported by local government agencies through funding, folk art performances, and ritual ceremonies dedicated to the mountain. The festival has evolved into a form of cultural tourism that supports and promotes the livelihoods of surrounding communities. Activities include the sale and demonstration of local handicrafts, traditional foods, silk weaving, silverware, and agricultural products. These contribute to both community income generation and local development. The key cultural values emerging from the festival include: (1) the worship of Buddha images and religious shrines, (2) merit-making activities, (3) chanting and meditation, (4) dedication of merit to ancestors, and (5) honoring the elderly. The integration of tourism development with the promotion of community life helps preserve the original cultural practices, preventing their decline over time. It ensures that younger generations learn about and appreciate their heritage, reinforcing the community's cultural identity. The festival exemplifies the enduring cultural prosperity of Surin Province and represents one of the most significant local traditions.

Keywords : Tourism Management, Community Livelihoods, Phanom Sawai Festival, Surin Province

บทนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย หรือภาคอีสาน เป็นดินแดนที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า มีจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมพื้นถิ่นชาติพันธุ์ไทยเขมรที่ยังคงรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรมไว้อย่างเข้มแข็ง หนึ่งในประเพณีที่สำคัญและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือ “ประเพณีขึ้นเขาสวาย” หรือ “พนมสวาย” ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นมาตั้งแต่บรรพบุรุษจวบจนปัจจุบัน เขาสวาย ตั้งอยู่บริเวณรอยต่อของตำบลสวายและตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และจิตวิญญาณของชาวบ้านในท้องถิ่น ประเพณีการขึ้นเขาสวายเกิดจากความศรัทธาต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยประชาชนจะเดินทาง

ขึ้นภูเขาเพื่อกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำบุญ ตักบาตร สวดมนต์ และปฏิบัติธรรม รวมถึงการรดน้ำขอพรจากญาติผู้ใหญ่เพื่อแสดงความเคารพและความกตัญญู (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554 : 85)

พวงพิกุล มัชฌิมา (2537 : 129) อธิบายว่า จารีตประเพณีของภาคอีสานมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมจิตใจของชาวอีสานให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม ความศรัทธา และความสามัคคี การมีประเพณีร่วมกัน เช่น เทศกาลขึ้นเขาสวาย จึงเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่น อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองในมิติทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม ในบริบทของชุมชนท้องถิ่น ประเพณีและพิธีกรรมสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) เทศกาลและพิธีกรรมตามวงจรชีวิต เช่น การเกิด บวช แต่งงาน และตาย (2) เทศกาลและพิธีกรรมตามโอกาส เช่น การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือการบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในช่วงวิกฤติ (3) เทศกาลและพิธีกรรมตามกาลเวลา เช่น เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลเข้าพรรษา หรือการทำบุญประจำปี ซึ่งประเพณีขึ้นเขาสวายจัดอยู่ในกลุ่มหลังสุด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางของวิถีชีวิตชุมชน โดยมีหลักคำสอนเรื่อง "การทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์" เป็นหลักนำทาง ซึ่งส่งผลต่อแนวทางในการดำเนินชีวิตและปรากฏชัดในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามเทศกาล (สุตารัตน์ ตันตะอารียะ, 2548 : 56) อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน คือ การขาดพระสงฆ์ที่มีทักษะและวิธีการเผยแผ่ธรรมะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในยุคใหม่ (ภักดี สุวรรณพนัง, 2561) นอกจากนี้ คัมภีร์พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงงานเทศกาลหรืองานนักขัตฤกษ์ว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ความสุข ความรื่นเริง และเป็นการสร้างบุญร่วมกันของคนในสังคม โดยเฉพาะในช่วงก่อนเทศกาลสงกรานต์ของทุกปี คือ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเมษายน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนและการประกอบพิธีกรรมร่วมกัน เทศกาลขึ้นเขาสวายจึงไม่เพียงแต่เป็นประเพณีที่มีความศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น หากยังสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวบ้านตลอดจนเป็นสัญลักษณ์ของการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง ผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนผ่านกรณีเทศกาลขึ้นเขาสวาย เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และร่วมกันอนุรักษ์สืบทอดให้มั่นคงยั่งยืน

เทศกาลขึ้นเขาสวาย

เทศกาลขึ้นเขาสวาย เป็นประเพณีสำคัญที่ฝังรากลึกในวิถีชีวิตของชาวบ้านในตำบลสวายและตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ถือเป็นกิจกรรมทำบุญตามจารีตดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคน สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ความเคารพในธรรมชาติ และความผูกพันต่อดินแดนศักดิ์สิทธิ์ เทศกาลนี้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วง วันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเมษายน ซึ่งถือเป็นวันเริ่มต้นปี

ใหม่ตามระบบจันทรคติท้องถิ่น โดยประชาชนในพื้นที่ถือเป็น วันหยุดงานตามธรรมเนียมประเพณี ที่จะเดินทางขึ้นไปบนยอดเขาพนมสวาย เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญ ตักบาตร กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และขอพรให้ชีวิตมีความร่มเย็นเป็นสุข พนมสวาย หรือในภาษาท้องถิ่น หมายถึง “ภูเขาแห่งความร่มเย็น-สวาย หมายถึงมะม่วง อาจมีมะม่วงมากมายก็เป็นได้” แต่ถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญในระดับจังหวัด โดยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระสุรินทรมงคล พระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่ชาวจังหวัดสุรินทร์ให้ความเคารพอย่างยิ่ง บริเวณโดยรอบยังเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นจุดชมทัศนียภาพที่งดงามซึ่งดึงดูดผู้คนทั้งในและนอกพื้นที่ให้เข้าร่วมงานเป็นจำนวนมากในแต่ละปีกิจกรรมหลักในเทศกาลประกอบด้วย ได้แก่ (1) การเดินทางร่วมกันขึ้นภูเขา (คล้ายการจาริกแสวงบุญ) (2) การสักการะพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประดิษฐานอยู่ในแต่ละจุดบนภูเขา (3) การสวดมนต์ เจริญจิตภาวนา และทำบุญตักบาตร (4) การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ และการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ประเพณีดังกล่าวมิได้มีเพียงมิติทางศาสนาและความเชื่อเท่านั้น หากยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม โดยเฉพาะในบริบทของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น (พวงพิกุล มัชฌิมา, 2537) นอกจากนี้ เทศกาลขึ้นเขาสวายยังสะท้อนให้เห็นถึง "การพึ่งพิงกันระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และการพัฒนาชุมชน" ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงกับแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน (Throsby, 2001)

เทศกาลเขาสวายช่วงเดือนเมษายน

เทศกาลขึ้นเขาสวายจะเลือกทำในช่วงเดือนเมษายนกำหนดทุกปีวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเมษายน ทุกคนจะหยุดงานทุกอย่างเป็นเวลา 7 วัน เพื่อแสวงบุญขึ้นเขา “พนมสวาย” เป็นเทศกาลที่อยู่ในระยะวันหยุดช่วงแรก ระยะสั้น 3 วัน ที่เรียกว่า “ตอมตุง” ระหว่างวันขึ้น 1 ค่ำถึงขึ้น 3 ค่ำเดือนเมษายน ของทุกปี ชาวบ้านจะพากัน เดินขึ้นเขาเพื่อไปทำบุญกราบไหว้พระพุทธรูป และพระพุทธรูปจำลองรวมทั้งทำบุญที่วัดบนภูเขาสวาย ซึ่งเป็น เทศกาลที่มีความหมายในด้านจิตวิญญาณของชาว บ้านตำบลสวายและตำบลใกล้เคียงได้ปฏิบัติมาหลายชั่วอายุคน และยังคงปฏิบัติต่อจากรุ่นสู่รุ่นมิได้ขาด เป็นเทศกาลที่มีความหมายและทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 เทศกาลการขึ้นเขาสวาย ภาพที่ 2 เทศกาลขึ้นเขาสวาย จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย

เขาสวาย เป็นลักษณะภูเขาไฟเตี้ย ๆ 3 ลูกอยู่ใกล้เคียงกันมีความสูงประมาณ 200-230 เมตร มีภูเขาสำคัญอยู่หลายลูก ภูเขาลูกแรกเรียกว่า “พนมขะแย้” คือ ภูเขาผู้หญิงตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกและจะมีวัดพนมศิลาราม มี พระพุทธรูปขนาดกลางประดิษฐานอยู่ด้วย บรรยากาศโดยรอบมีสระน้ำ ป่าไม้ ร่มรื่นน่าศรัทธา เลื่องลือในการ ทำบุญสร้างกุศล ส่วนภูเขาลูกที่ 2 เรียกว่า “พนมปรือก” คือ ภูเขาผู้ชาย ภูเขาลูกนี้มี พระพุทธรูปปาง ประทานพรขนาดหน้าตักกว้าง 15 เมตร หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง พระราชทานนามว่า “พระพุทธสุรินทรมงคล” ประทับโดดเด่นมองเห็นได้จากพื้นที่ไกล ๆ เป็นพุทธสถานที่เคารพ กราบไหว้ที่สำคัญ ส่วนภูเขาลูกที่ 3 เรียกว่า “พนมกรอล” หรือ ภูเขาคอก ภูเขาลูกนี้ประดิษฐานพระพุทธรูป จำลองไว้สักการะกราบไหว้ ในปัจจุบันมีศาลาปฏิบัติธรรมเรียกว่า “ศาลาอัฐมูข” สร้างเป็นอนุสรณ์ฉลอง ครบรอบ 200 ปีแห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2525 และได้สร้างสถูปเพื่อประดิษฐานอัฐิและ รูปเหมือนของพระราชาคณะ (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) ดำเนินการก่อสร้างโดยนาย เสนอ มูลศาสตร์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ เจ้าเมืองสุรินทร์ในอดีตมีส่วนเกี่ยวข้องกับเขาสวายมาทุก ท่านโดยการนำเอาอัฐิของบรรพ บุรุษไปบรรจุไว้ เพราะเจ้าเมืองเป็นผู้ก่อสร้างวัดพนมศิลารามขึ้นมาเมื่อถึงวัน ประเพณีการขึ้นภูเขาถือว่าเป็นวัน สำคัญ จึงต้องไปทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลส่งไปให้บรรพบุรุษดั่งผู้ศึกษาได้ ศึกษาความสำคัญประเพณีการขึ้นเขาสวาย (ศิริพร สุเมธรัตน์, 2544 : 396-397)

เทศกาลขึ้นเขาสวาย

ความสำคัญของเทศกาลขึ้นเขาสวายของชาวสุรินทร์ ในสมัยโบราณนั้น ถือว่าเป็นการขึ้นไปเคารพกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มักเชื่อว่าจะสิงสถิตอยู่บนยอดเขา เช่นเดียวกับการสร้างปราสาทหินเพื่อเป็นศาสนสถาน บนเขาตามความเชื่อในลัทธิไศวนิกายของศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู

ภาพที่ 3 กิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน

ภาพที่ 4 สะพานนาคราช บนยอดเขาสวาย จังหวัดสุรินทร์

ต่อมาเมื่อศาสนาพุทธได้แพร่ขยายมากขึ้น คติความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์บนเขาก็ก็นับว่ามีผู้คนศรัทธาสืบต่อกันมา โดยให้ ความสำคัญว่า เมื่อเจ้าเมืองสุรินทร์เสียชีวิตจะต้องนำอัฐิหรือกระดูกไปบรรจุไว้บนยอดภูเขา ดังที่ปรากฏในบันทึก ของนายเอเดียน แอมอนิเยร์ นักสำรวจชาวฝรั่งเศสที่เดินทางมาสืบค้นศิลาจารึกโบราณบริเวณอีสานใต้ และ เดินทางมาเมืองสุรินทร์เมื่อปี พ.ศ. 2426 ได้ผ่านมาทางบ้านเขาสวาย นาแห้ว ดังข้อความว่า คณะสำรวจเฉียด เข้าใกล้กับเขาสวายนาแห้ว หยุดพักที่บ้านนาเชือก ถึงตีนเขาแล้วมองเห็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่บน ยอดเขา เขาสวายมีความสูงประมาณ 40 เมตร เป็นเขาหินมีความสูงไล่เลี่ยกัน ยอดเขาทางทิศตะวันออกมี วิหารไม้ขนาดย่อมก่อสร้างด้วยศิลปะสมัยใหม่ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปพระประธาน ท่านเจ้าเมืองสุรินทร์ เป็นผู้สร้างวัดนี้ขึ้นมา และถือว่าเป็นประเพณีประจำปีที่ท่านเจ้าเมืองจะต้องมาทำบุญที่วัดนี้ทุกปีเพื่ออุทิศส่วนกุศล ให้บรรพบุรุษ ชาวบ้านบอกว่าในอดีตนามมาแล้วบรรพบุรุษของคนสุรินทร์ได้นำเอาโกศที่บรรจุอัฐิธาตุของท่านเจ้า เมืองสุรินทร์มาบรรจุไว้ในเจดีย์ขนาดเล็ก ตอนนี้นำหลายกระจัดกระจายไปแล้ว นี่คือเหตุผลหนึ่งที่ท่านเจ้าเมือง สุรินทร์รุ่นต่อ ๆ รุ่นมาต้องมาทำบุญที่เขาสวายเป็นประจำทุกปี (สันธนะ ประสงค์สุข, 2551 : 110-112)

การทำบุญกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เดือนเทศกาล

ประเพณีการทำบุญในเดือนเทศกาลของชุมชนตำบลสวายและตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนา ความศรัทธาต่อบรรพบุรุษ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นอย่างชัดเจน โดยในช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายนของทุกปี ชาวบ้านจะจัดงานบุญที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เรียกว่า “บุญบ่อนแฉะ” ซึ่งเป็นประเพณีการทำบุญวันสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่

คำว่า “บ่อนแฉะ” (Bon Chaek Chiat หรือ บ่อนแฉะ) มาจากภาษาเขมร แปลว่า “บุญวันปีใหม่” ซึ่งตรงกับช่วงเทศกาลสงกรานต์ตามปฏิทินจันทรคติท้องถิ่น โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 จนถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 5 รวมระยะเวลาประมาณ 29 วัน กิจกรรมในช่วงนี้เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เล่นน้ำสงกรานต์ และร่วมงานรื่นเริงพื้นบ้าน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาแห่งความสุข ความสามัคคี และการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม (สุนทร สุวรรณศิริ, 2538) ภายในช่วงเวลาดังกล่าวมีพิธีสำคัญที่เรียกว่า “ทำบุญแฉะ” แบ่งออกเป็น 3 ช่วงหลัก คือ (1) ตอมตุ้ง – เป็นช่วงแรกของพิธี ทำต่อเนื่อง 3 วัน เริ่มตั้งแต่ วันขึ้น 1 ค่ำ ถึงขึ้น 3 ค่ำ เดือนเมษายน ซึ่งชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญ ฟังธรรม และสวดมนต์ที่วัดหรือภายในหมู่บ้าน (อุทุมพร จามรณาน, 2553) (2) ตอมทม – เป็นช่วงที่เน้นกิจกรรมด้านวัฒนธรรม เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การเล่นสงกรานต์ การแสดงพื้นบ้าน (3) การตราตอม – เป็นช่วงสุดท้ายของงานบุญแฉะ ถือเป็นการส่งท้ายเทศกาล ซึ่งรวมถึงการประกอบพิธีขอขมาและส่งวิญญาณบรรพบุรุษกลับสู่ภพภูมิ ตามความเชื่อของชาวบ้าน หากใครไม่ปฏิบัติตามพิธีกรรมในช่วง “ตอมตุ้ง” อย่างเคร่งครัด เช่น ไม่หยุดงานเพื่อร่วมทำบุญ อาจถูกลงโทษจากวิญญาณบรรพบุรุษหรือ “ผีบรรพชน” ที่เชื่อว่ามีอิทธิฤทธิ์ในการปกป้องและลงทัณฑ์ผู้ละเลยประเพณี โดยการ “ถูกฟ้าผ่า” ถูกนำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อเตือนสติให้ประชาชนตระหนักถึงหน้าที่ในการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีบุญบ่อนแฉะไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงรากเหง้าทางศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีสำคัญในการรวมพลังของชุมชน การส่งเสริมคุณค่าความกตัญญู และการสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อมรดกทางจิตวิญญาณของชุมชนท้องถิ่น (มานิตา พงษ์ไพบูลย์, 2562) นอกจากนี้ ยังเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาศึกษา เรียนรู้ และมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” ที่เน้นความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (UNESCO, 2003)

การทำบุญอุทิศของบรรพบุรุษ

ในเทศกาล “เทอบ่อนแฉะ” หรือทำบุญในเดือนห้านี้ ชาวสุรินทร์จะมีพิธีกรรมนำอุทิศหรือกระดุกบรรพบุรุษของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย มาทำบุญในเทศกาลสงกรานต์ บุญเดือนห้า จะนำเอาอุทิศไปรวมกันที่วัดใกล้บ้าน ทำรวมกันที่ปะรำพิธีที่ชาวบ้านช่วยกันทำขึ้นมาชั่วคราวที่กำไไว้ในแต่ละหมู่บ้าน เวลาตอนเย็น ก็นิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระปริตรและเจริญพุทธมนต์ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลในชีวิต ตอนเช้าก็นำอุทิศของบรรพบุรุษมารวมงานพิธีกรรมด้วย

การจัดการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สืบสานเทศกาลการทำบุญขึ้นเขาเกิดจากภูมิปัญญาของ นักปราชญ์ในชุมชนของท้องถิ่น ที่ได้อนุรักษ์เทศกาลวัฒนธรรมที่ดงามเอาไว้ให้อนุชนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และ รักษาต่อไปในอนาคต แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สืบสานเทศกาลไว้ว่าสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้อธิบายถึงการอนุรักษ์ (Conservation) มีความหมายรวม 2 นัย การป้องกัน (Prevention) และการปฏิบัติการ อนุรักษ์ (Conservation Treatment) การอนุรักษ์ก็มีความหมาย ดังนี้

ภาพที่ 5 การดูแลเขาสวายให้คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แบบ ภาพที่ 6 พระพุทธรูปบนเขา ภาพที่ 7 เส้นทางท่องเที่ยวชม ธรรมชาติบนเขาพนมสวาย จังหวัดสุรินทร์

1. การป้องกัน (Prevention) เป็นวิธีการชะลอความชำรุดทรุดโทรม การเสื่อมสภาพที่จะเกิด ซึ่งก่อนที่จะป้องกันมิให้ชำรุดหรือเสียหายจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของ สาเหตุและปัญหาต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความชำรุดเสียหาย สูญสิ้นไปมาจากสาเหตุใด เพื่อที่จะแสวงหาเลือกวิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้แก้ไขให้ปัญหาอย่างถูกวิธีการและเหมาะสม เป็นสิ่งที่ดีที่สุดในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีให้คงอยู่มิให้เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2553 : 43)

2. การปฏิบัติการอนุรักษ์ (Conservation Treatment) เป็นการลงมือปฏิบัติวิธีการเพื่อแก้ไข ปัญหา ต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้น โดยการกำจัดปัญหาต่างๆ ออกไปให้หมด แล้วซ่อมแซมหรือเสริมสร้างให้กลับคืนสู่สภาพเดิม หรือใกล้เคียงที่สุด ทั้งรูปแบบ ความคงทน วิธีการปฏิบัติขนบธรรมเนียมการบวงสรวงเทวดา อารักษ์ เช่น ไห้เจ้า ที่อันมีสิ่งที่เป็น เช่น ดอกไม้ รูปเทียนหัวหมู เป็ด ไก่ การกราบไหว้ เป็นต้น วิธีการที่นำมาใช้นี้จะต้องไม่มีการ เปลี่ยนแปลงใดๆ และสามารถแก้ไขบางอย่างให้เหมือนเดิมได้ ขึ้นอยู่กับผู้นำพาปฏิบัติใน ประเพณีนั้นๆ ซึ่ง กระบวนการอนุรักษ์สืบสานประเพณีนี้ต้องได้รับฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมาแล้วเป็นอย่างดี จึงจะสามารถสืบสาน ไว้ได้

วิเคราะห์ความเชื่อของการทำบุญในเทศกาลประเพณีขึ้นเขาสวาย

ความเชื่อที่เกิดจากเหตุผลหรือการใช้ปัญญาพิจารณา คือ เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อจึงเป็นเรื่องของ จิตใจเป็นลักษณะนามธรรม โดนอาศัยพฤติกรรมเป็นตัวชี้วัดมีลักษณะสำคัญและเด่นชัด ดังนี้

1. เป็นความเชื่อที่ยืนยันความเป็นอิสรภาพทางปัญญา
2. เป็นความเชื่อที่มีการบังคับ
3. เป็นความเชื่อที่สามารถพิสูจน์ทดลองได้ด้วยตนเองในทุกๆ ด้าน
4. เป็นความเชื่อที่ต้องใช้คู่กับปัญญาโดยจะมีปัญญาตรวจสอบความเชื่ออยู่เสมอ

ความเชื่อ เป็นปรากฏการณ์ทางจิตของมนุษย์ที่เกิดจากการตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เป็นสัญชาตญาณดั้งเดิมเริ่มต้นตั้งแต่มนุษย์เกิดมาเป็นทารกและมีพัฒนาการกลายเป็นความอยากรู้อยากเห็นในวัยเด็ก แสวงหา ความรู้ความเชื่อทางประสบการณ์ด้วยประสาทสัมผัสส่วนอื่น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการที่ใช้ความคิดเรียนรู้ ได้ เห็น ได้สัมผัส และทดลองปฏิบัติประสบการณ์เรียนรู้ไปสู่การคิดอย่างมีระบบและเหตุผล ทฤษฎีการมนุษย์ที่รู้จัก ใช้ความคิดด้วยปัญญา นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ความเชื่ออย่างมีเหตุผล ไม่เชื่อด้วยความมกมาย และไม่เชื่อ ด้วยอารมณ์ (พระวীরพรรณ เขียวประโคน. 2552 : 59) กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ดี มีหลักการและ เหตุผลผสมผสานกับความเชื่อของบรรพบุรุษและการไม่ทอดทิ้งคนสูงอายุ เป็นกิจกรรมส่งเสริมและร่วมการ สร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความผาสุกและความน่าอยู่ของคนในสังคมผ่านกิจกรรมทางศาสนา ผสมผสานกับความเชื่อ และกิจกรรมของกลุ่มชนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมจนกลายเป็นเทศกาลที่ยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียงที่สุดอีกแห่งหนึ่ง

วิเคราะห์คุณค่าและประโยชน์เทศกาลขึ้นเขาสวาย

เทศกาลขึ้นเขาสวาย ถือเป็นเทศกาลของชาวเขมรในจังหวัดสุรินทร์ที่ยึดถือปฏิบัติการมาแต่โบราณ ช่วงระยะก่อนเทศกาลสงกรานต์ คือ ในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนเมษายน เป็นวันงานตามประเพณีจังหวัดสุรินทร์มาแต่ โบราณ ชาวจังหวัดสุรินทร์ถือเป็นประเพณีที่ต้องขึ้นไปกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์บนยอดเขาสวายตราบนิจ ปัจจุบัน (ธวัชชัย คำสุมาลี, สัมภาษณ์, 2562) ดังนั้นถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนาที่ได้ประดิษฐานไว้บนยอดของ เขาสวาย จึงเป็นที่แสวงบุญตามประเพณีและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสุรินทร์จึงให้ คุณค่าและประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้

ภาพที่ 8 กิจกรรมเทศกาลขึ้นเขาสวาย ภาพที่ 9 ผู้ว่าราชการกล่าวเปิดเทศกาล ประจำปี

1. คุณค่าต่อครอบครัว เทศกาลขึ้นเขาสวายเป็นวันแห่งความรักความผูกพันของครอบครัว อย่างแท้จริงของชาวจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากเป็นวันต่อเนื่องของวันสงกรานต์สมัยก่อนพ่อแม่จะรอลูกหลานที่ไปประกอบอาชีพอยู่ต่างถิ่นต่างก็กลับมาเยี่ยมบ้านพบปะอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากัน ลูกหลานจะเตรียมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ให้พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ได้สวมใส่หลังพิธีรดน้ำดำหัว เป็นความรัก ความห่วงใยอันเกิดจากน้ำใสใจจริงที่สมาชิกในครอบครัวจะพึงให้แก่กัน ปัจจุบันเมื่อถึงวันสงกรานต์ ทุกคนจะกลับบ้านไปหาพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ที่ เคารพนับถือรดน้ำขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้น ปีใหม่ ความรักความผูกพันของแต่ละฝ่ายที่รินไหล ผ่านสายน้ำจะเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่กันและกันต่อการดำรงชีวิตต่อไป

2. คุณค่าต่อชุมชน เทศกาลขึ้นเขาสวาย ได้แฝงคุณค่าไว้อีกประการหนึ่งอย่างแยกขาดคือ ความสามัคคีจะเห็นได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มวันสงกรานต์ สมาชิกในครอบครัวร่วมกันทำความสะอาดบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ร่วมมือร่วมใจกันตระเตรียมสิ่งของสำหรับไปทำบุญ เป็นความสามัคคีภายในครอบครัว จะเป็นผลให้สมาชิกรักใคร่ผูกพันกันมากขึ้น เมื่อล่วงถึงวันสงกรานต์ มีการก่อเจดีย์ทราย นอกจากเป็นการทำบุญแล้วยังแสดงให้เห็นพลังของชุมชน ในการที่จะทำนุบำรุงวัดในหมู่บ้านของตนให้เจริญยิ่งขึ้นอีกด้วย

3. คุณค่าต่อสังคม เป็นการสร้างความรู้สึกผูกพันกลมเกลียวต่อบุคคลในกลุ่มสังคมเดียวกัน และเกิดความสามัคคีรู้สึกห่วงหาอาทรประเพณีสาธารณะสมบัติในสังคมและต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการช่วยกันทำความสะอาดบ้านเรือน วัดวาอาราม สถานที่สาธารณะ พัฒนาถนนหนทาง ขุดลอกท่อระบายน้ำตลอดจนอาคาร สถานที่ต่าง ๆ

4. คุณค่าต่อศาสนา เป็นการช่วยกันทำนุบำรุงพระศาสนาด้วยการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ การปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ การสรงน้ำพระ การก่อพระเจดีย์ทราย

5. คุณค่าต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทยเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนได้เห็นความสำคัญของประเพณีปฏิบัติอันดีงามของการขึ้นเขาสวายช่วยสนับสนุนรักษาสืบทอดมาแต่โบราณ ให้คงอยู่ต่อไป (อุดม เขยกิจวงศ์, 2547 : 258-259)

เทศกาลการขึ้นเขาสวายเป็นความงดงามที่มีความงดงามของอันประกอบด้วยคุณค่าทาง วัฒนธรรมดังกล่าว เปรียบเสมือนสายใยความผูกพันแห่งอดีตกับปัจจุบัน แสดงถึงความเป็นชาวจังหวัดสุรินทร์อย่างแท้จริงปัจจุบัน ภาพแห่งอดีตที่ความงดงามของเทศกาลในแต่ละเทศกาลกำลังจะถูกลบเลือน ไป กิจกรรมหลายอย่างได้ถูก ยกเลิกไป สุนทรีภาพอันเกิดจากภาษาและดนตรี เพลงร้องอันไพเราะที่เกิดจากภูมิ ปัญญาของบรรพบุรุษ ได้ ถูกแทนที่ด้วยบทเพลงสมัยใหม่ ส่วนความเมตตา ความสงสาร ความเอื้ออาทร ความห่วงใย และความ ปรารถนาดีที่มีให้ผู้อื่น ความสุขเย็นใจอันเกิดจากการประพรมน้ำขอพรจากผู้สูงอายุกำลังถูก แทนที่กิจกรรม อันเคยสง่างามในอดีตได้ถูกลบเลือนด้วยความเร่งรีบร้อนรนของคนยุคใหม่ เหล่านี้คงยากที่จะ เรียกร้องให้ทุก สิ่งทุกอย่างในอดีตกลับคืนมาสู่ยุคปัจจุบัน ถ้าหากคนในชุมชนตำบลสวาย ตำบลนาบัว และชาวจังหวัดสุรินทร์ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ช่วยกันฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมจรรโลงประเพณีการขึ้นเขาสวายด้วย จิตสำนึก ตระหนักถึงความหมายที่แท้จริงให้อยู่คู่กับสังคมไทยสืบต่อไป

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวและการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชน กรณีเทศกาลขึ้นเขาสวาย จังหวัดสุรินทร์ ทำให้เห็นถึงพัฒนาการของการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นอย่างมี คุณค่า เทศกาลขึ้นเขาพนมสวายไม่เพียงแต่เป็นงานบุญประจำปีที่มีความสำคัญต่อชาวจังหวัดสุรินทร์ หากยัง เป็นเวทีสำคัญในการส่งเสริมวิถีชีวิตชุมชนและสร้างความรู้ความเข้าใจให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง กิจกรรมต่างๆ ภายในเทศกาลล้วนแสดงออกถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในเรื่องของความ กตัญญูต่อบรรพบุรุษ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของทุกครัวเรือน ในชุมชน ทั้งยังเป็นประเพณีที่แสดงถึงความเป็นชาติ ความเจริญของอารยธรรม และรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน เทศกาลนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของ ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการ ดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาของชาวอีสานและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจัดงานและการเข้าร่วม กิจกรรมของชาวบ้าน เช่น การกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก่อพระเจดีย์ทราย ทำบุญตักบาตร การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิม แต่ยังสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนเห็นถึง คุณค่าของประเพณีท้องถิ่นเทศกาลขึ้นเขาสวายจึงมิใช่เพียงงานเฉลิมฉลอง หากแต่เป็นวันแห่งความสุข ความ ผูกพันของครอบครัว การรวมญาติ การอุทิศบุญให้ผู้ล่วงลับ และเป็นโอกาสในการส่งเสริมความรักความ สามัคคีของคนในชุมชน ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทั้งในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม อันสะท้อน ถึงสายใยแห่งอดีตที่ยังคงเชื่อมโยงกับปัจจุบันอย่างแนบแน่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรร่วมกันสืบสานและ ภาคภูมิใจ

เอกสารอ้างอิง (References)

- พวงพิกุล มัชฌิมา. (2537). *บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสากบ้านกุตรัง ตำบลกุตรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- สุภารัตน์ ตัณฑะอารียะ. (2548). *การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุนไพรของจังหวัด พังงา*, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2554). *เทศกาลและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุรินทร์*, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร,
- ศิริพร สุเมธรัตน์. (2544). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสุรินทร์*, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.
- สันชนะ ประสงค์สุข. (2551). *การเดินทางจากเมืองสุรินทร์ไปพนมดงรัก ในปีค.ศ.1884* จอม สุรินทร์, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : อักษรพิมพ์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2553). *โครงการองค์ความรู้เรื่องการอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ โดยวิธีไมโครฟิล์มและเทคโนโลยีดิจิทัล*.
- พระวীরพรณ อคฺคธมฺโม (เชียรประโคน). (2552). *อิทธิพลของความเชื่อในอรรถกถาธรรมบทที่มีต่อ ประเพณีไทย*, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2547). *ปฏิทินประเพณี 12 เดือน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา.
- พระอธิการประกาศ สิริธมฺโณ, ยโสธรา ศิริภาพระภากร, เกริกวุฒิ กันเที่ยง, สุริยา คลังฤทธิ์. (2564). *ประเพณีขึ้นภูเขพนมสวายกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตชุมชน. การประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 3 พุทธศาสนาและปรัชญา : แนวคิด มุมมอง สังคมหลังโควิด 19*. จัดโดย คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัด นครปฐม.
- ภักดี สุวรรณพจน์. (2561). "การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยยุคใหม่." *วารสารศาสนาและวัฒนธรรม*, 13(2), 45-58.
- สุนทร สุวรรณศิริ. (2538). *ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2553). *วัฒนธรรมเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มานิตา พงษ์ไพบูลย์. (2562). "การสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในจังหวัดสุรินทร์." *วารสารศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน*, 5(2), 45-58.
- Throsby, D. (2001). *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
- UNESCO. (2003). *Cultural Heritage and Sustainable Tourism*. Paris: UNESCO Publishing.
- ธวัชชัย คำสุมาลี, สัมภาษณ์, 2562

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม
การศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS FOR DRIVING DEVELOPMENT STRATEGY IN
THE EDUCATION SANDBOX AS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KANCHANABURI

ธนัญพัทธ์ สวัสดิ์มงคล^{1*} สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล²

Tananpat Sawatmongkol^{1*} Saroch Pauwongsakul²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : tananpatoum2525@gmail.com

วันที่รับบทความ 14 พฤษภาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 22 กรกฎาคม 2568

วันตอบรับบทความ 4 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครูและ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู และขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 288 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้เรียน ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ 2) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ด้านผู้เรียน และด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา และด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, การรับรู้ของครู, กาญจนบุรี

Abstract

This research aims to 1) study role of school administrators for driving development strategy in the education sandbox as perceived by teachers and 2) compare the roles of school administrators for driving development strategy in the education sandbox as perceived by teachers under the Secondary Educational Service Area office Kanchanaburi. The study classifies the roles based on teachers' work experience and school size. The sample for this study consisted of 288 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained by stratified random sampling according the school size. The research instrument five-level rating scale questionnaire with content validity of 1.00, and a reliability of 0.97. The statistical used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and pairwise mean comparison using the Scheffe' method, with a statistical significance level at 0.05.

The findings were as follows: 1) Roles of school administrators for driving development strategy in the education sandbox as perceived by teachers under the Secondary Educational Service Area office Kanchanaburi, was overall and in each individual aspect were a high level ranking the other of mean from high to low as students, opportunities and educational inequality, teachers and educational personnel, and management. 2) Roles of school administrators for driving development strategy in the education sandbox as perceived by teachers under the Secondary Educational Service Area office Kanchanaburi, classified by teachers' work experience. Overall and in each aspect, there is no difference. Comparison classified by school size found that Students and educational opportunities and inequality are not different. teachers and educational personnel and management are statistically significantly different. School administrators of medium-sized and large schools have a greater role than school administrators of extra-large schools.

Keywords : role of school administrators, driving development strategy, education sandbox, as perceived by teachers, Kanchanaburi

บทนำ (Introduction)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคน ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลกับ การดำรงชีวิต มีนวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive Technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยัง ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลใน ชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การ ใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องใน ชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและ เยาวชน ให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าวโดยวางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 (3Rs8Cs) และเป้าหมายของการจัดการศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหาร จัดการศึกษา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดระบบหรือรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมและพัฒนาระบบการเงินเพื่อการศึกษาให้รัฐ สามารถใช้ทรัพยากรในการกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนาผู้เรียนและกำลังคนของประเทศอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บริการการศึกษา ที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและเป็น ธรรม สนองตอบความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม ด้วยความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และ ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาระบบการผลิต ใช้และพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติงานได้ตรง กับความรู้ ความสามารถ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับล้วนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ให้บรรลุตาม จุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น

ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่มุ่งกระจายอำนาจและให้อิสระ แก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่ม ความคล่องตัวในการ บริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐาน สำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย ได้มีความรู้เท่าทันโลกและมีทักษะใน การประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาค ประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ อย่างแท้จริง จึงกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารการจัดการศึกษาขั้น เพื่อ สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา อันเป็นการนำร่องให้หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้น พื้นฐานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและนวัตกรรม (Sandbox) ของแต่ละจังหวัดที่ดำเนินการได้ด้วยตนเองมี

อิสระในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โรงเรียนเป็นนิติบุคคล มีระบบงานประเมินที่แตกต่าง เกิดกลไกขับเคลื่อนจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ครูกลับมาทำหน้าที่ของตนเอง เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ชุมชนเป็นฐานอื่น ๆ เป็นการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อโครงสร้างสู่เด็ก ครู โรงเรียน ชุมชน เป็นห้องเรียนแบบเปิด เกิดนวัตกรรมอีกมากมาย (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) โดยที่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง (6) กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีหน้าที่และอำนาจกำหนดมาตรฐานข้อมูลและมาตรฐานการแลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562)

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหนึ่งในจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีเป้าหมาย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2561) การดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับเขตพื้นที่จะต้องอาศัยผู้บริหารเป็นสำคัญในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังนั้น การบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้บริหารจะต้องเป็นคนกำหนดทิศทางในการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานจนสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) และ O-NET พบว่าผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ (โดยเฉพาะ ป.6 และ ม.3) ในจังหวัดกาญจนบุรี มักอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น คะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ ในหลายปีที่ผ่านมา อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างทางการศึกษา และยังพบความเหลื่อมล้ำทางโอกาสทางการศึกษา กาญจนบุรีมีพื้นที่ชายแดนพื้นที่ห่างไกล และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากซึ่งนักเรียนอาจเผชิญกับปัญหาการเดินทางไกลมาโรงเรียน ขาดโอกาสเข้าถึงครูที่มีคุณภาพ ขาดสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและความพร้อมทางการเรียน (วรรณดี จันทรวงทอง, 2559)

สถานศึกษาที่เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งหมด 58 แห่ง จากสถานศึกษาทั้งหมด 499 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.62 ทำให้เห็นว่ายังมีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อีกทั้งสถานศึกษาที่เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษายังมีข้อมูลด้านผู้เรียนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังไม่ปรากฏชัดเจนเท่าที่ควร จากผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2565 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ระดับเขตพื้นที่ ร้อยละ 50.18 ระดับสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 53.91 และระดับประเทศ ร้อยละ 52.95 รายวิชาคณิตศาสตร์ ผลคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ร้อยละ 22.57 ระดับสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 24.66 และระดับประเทศ ร้อยละ 24.39 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย ระดับเขตพื้นที่ ร้อยละ 39.96 ระดับสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 45.79 และระดับประเทศ ร้อยละ 44.09 รายวิชาคณิตศาสตร์ ผลคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ ร้อยละ 18.31 ระดับสังกัดสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 22.39 และระดับประเทศ ร้อยละ 21.61 จะเห็นได้ว่าผลคะแนนในแต่ละรายวิชาต่ำกว่าผลคะแนนเฉลี่ยระดับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2567) แม้ว่าการยกระดับ

การศึกษาในโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ โดยการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม จากผลคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ พื้นฐานผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ การพัฒนานวัตกรรมในด้านการเรียนการสอน และการบริหารจัดการศึกษาอาจยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือยังขาดการสนับสนุนในบางด้าน อีกทั้งยังสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือเขตพื้นที่ที่มีทรัพยากรจำกัด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยด้านนโยบาย กฎระเบียบภาครัฐ และการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของครูในสถานศึกษาทั่วไป (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2561)

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาและมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนการบริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นผู้กำหนดทิศทางด้านการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูสามารถพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาตามความคาดหวังของสังคมท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง การขยายตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ (วรรมล ปัญญาทิพย์, 2565)

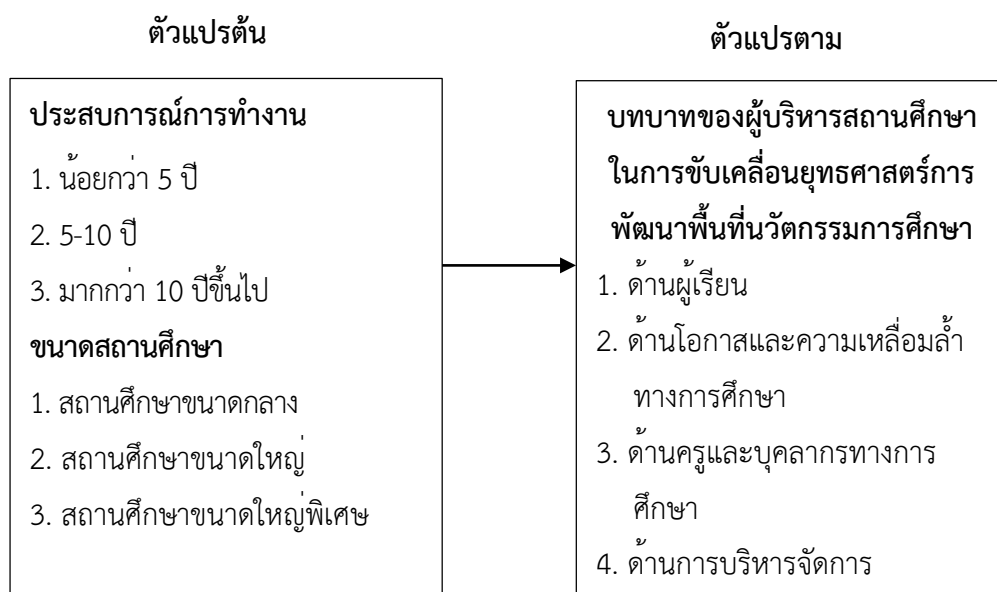
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นการปฏิรูปการศึกษาที่เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการของพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์สูงสุด จากการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างมากในการปฏิรูปการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน เนื่องจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้แก่ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ การทำงานของครู และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตาม การรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงาน และขนาด สถานศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำนวน 1,141 คน จากสถานศึกษา จำนวน 17 แห่ง
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำนวน 288 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgen, 1970, 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ประกอบด้วย 1) สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน 2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มี

จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720-1,679 คน และ 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไปดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ขนาดสถานศึกษา	สถานศึกษา	ประชากร	ตัวอย่าง
สถานศึกษาขนาดกลาง	6	109	40
สถานศึกษาขนาดใหญ่	6	350	83
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	5	682	165
รวม	17	1,141	288

ที่มา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2567ก)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน พบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 34 ข้อ และนำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูผู้สอนในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach, 1951) การพิจารณาความเชื่อมั่นดูจากค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 288 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายนาม และภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.00-1.50 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 1.51-2.50 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 2.51-3.50 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 3.51-4.50 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.51-5.00 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้เรียน ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ดังปรากฏตารางที่ 2

ตารางที่ 2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านผู้เรียน	4.40	0.42	มาก
2. ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา	4.26	0.43	มาก
3. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.24	0.45	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.18	0.45	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.40	มาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันส่วนการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาพบว่า ด้านผู้เรียน และด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ดังปรากฏตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	ประสบการณ์การทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านผู้เรียน	4.41	0.40	4.39	0.37	4.36	0.70	0.26	0.772
2. ด้านโอกาสและความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา	4.25	0.42	4.28	0.37	4.20	0.68	0.35	0.703
3. ด้านครูและบุคลากร ทางการศึกษา	4.23	0.43	4.26	0.40	4.27	0.71	0.28	0.755
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.16	0.45	4.21	0.39	4.15	0.70	0.48	0.620
รวมเฉลี่ย	4.26	0.39	4.29	0.34	4.24	0.66	0.19	0.831

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การ พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	ขนาดสถานศึกษา						F	Sig.
	ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านผู้เรียน	4.41	0.53	4.40	0.35	4.40	0.42	0.01	0.988
2. ด้านโอกาสและความ เท่าเทียมทางการศึกษา	4.38	0.52	4.30	0.37	4.21	0.43	2.89	0.057
3. ด้านครูและบุคลากร ทาง การศึกษา	4.31	0.46	4.38	0.41	4.16	0.45	7.13**	0.001
4. ด้านการบริหาร จัดการ	4.32	0.49	4.29	0.40	4.10	0.45	7.44**	0.001
รวมเฉลี่ย	4.36	0.47	4.34	0.34	4.22	0.40	3.62*	0.028

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาและด้านการบริหารจัดการ มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ
เชฟเฟ่ ดังตารางที่ 5-7

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดกลาง (Sig.)	ขนาดใหญ่ (Sig.)	ขนาดใหญ่พิเศษ (Sig.)
		4.36	4.34	4.22
สถานศึกษาขนาดกลาง	4.36	-	0.02 (0.972)	0.14 (0.141)
สถานศึกษาขนาดใหญ่	4.34	-	-	0.12 (0.079)
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	4.22	-	-	-

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดกลาง (Sig.)	ขนาดใหญ่ (Sig.)	ขนาดใหญ่พิเศษ (Sig.)
		4.31	4.38	4.16
สถานศึกษาขนาดกลาง	4.31	-	0.07 (0.721)	0.15 (0.168)
สถานศึกษาขนาดใหญ่	4.38	-	-	0.22** (0.002)
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	4.16	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ด้านการบริหารจัดการ

ขนาดสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดกลาง (Sig.)	ขนาดใหญ่ (Sig.)	ขนาดใหญ่พิเศษ (Sig.)
		4.32	4.29	4.10
สถานศึกษาขนาดกลาง	4.32	-	0.03 (0.935)	0.22* (0.017)
สถานศึกษาขนาดใหญ่	4.29	-	-	0.19** (0.006)
สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ	4.10	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มุ่งกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพการดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับเขตพื้นที่จะต้องอาศัยผู้บริหารเป็นคนกำหนดทิศทางการวางแผนปฏิบัติงาน การบริหารจัดการบุคลากร และทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักวิชาการเพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ผ่านการสร้างภาคีและใช้หลักสูตรที่ตอบสนองบริบทพื้นที่พร้อมลดภาระงานของโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร สุคนธร (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิพงษ์ ทองเขียว (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อม และการส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการประกอบอาชีพและพัฒนาทักษะชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญจิต เปี่ยมปรางค์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาข้าราชการครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราพรรณ บุญจีน (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้ประชากรในวัยเรียนรวมทั้งผู้ด้อยโอกาสได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้รับทุนการศึกษา สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีมีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสันต์ชัย พูลสวัสดิ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมการเข้าถึงบริการทางการศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสุตา ดวงสงค์ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาให้ผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 พร้อมกันมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และเจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพ การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การพัฒนานักเรียนตามศักยภาพรายบุคคล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนา รวมถึงการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝาริต หมั่นหลี่ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร สุนทร (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการบริหารที่ผู้บริหารดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการจัดทำ

หลักสูตรตามบริบทของพื้นที่ของสถานศึกษาขั้นวัดกรรมในการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารของสถานศึกษา กฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติกับครูและบุคลากรในสถานศึกษา โดยการใช้ทรัพยากรและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา กุลกล้า และสาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

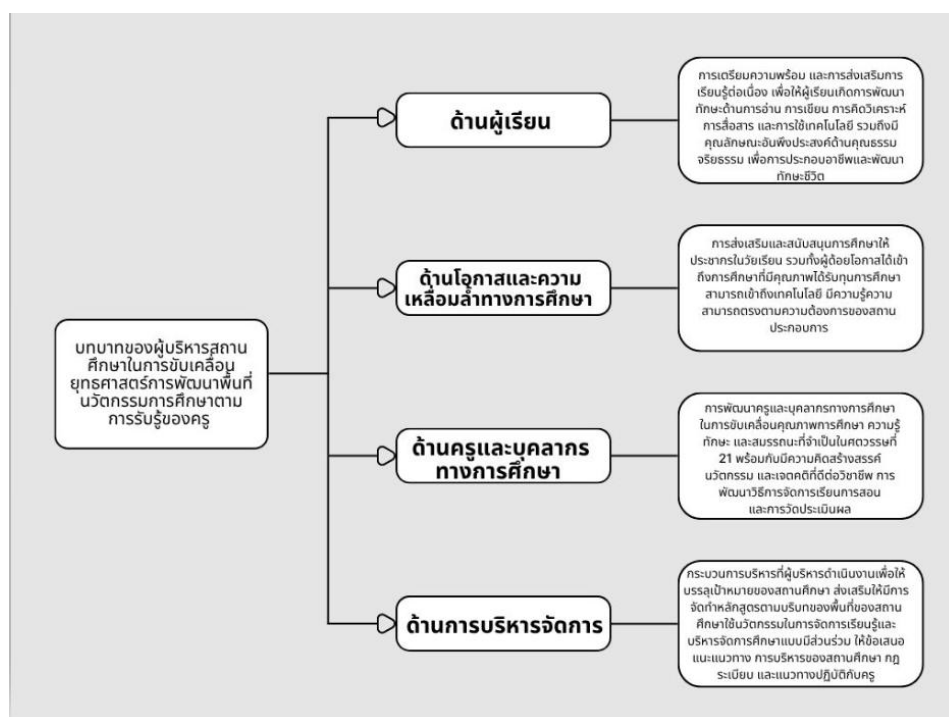
2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีความเข้าใจวัตถุประสงค์และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของครูในการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากครูเป็นบุคลากรหลักที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเห็นคุณค่าและมีมุมมองในทิศทางเดียวกันกับครู โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ถึงแม้ว่าประสบการณ์ทำงานของครูในการปฏิบัติงานจะมีความแตกต่างกัน แต่การรับรู้ของครูตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ แสงทอง (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา พรัดขำ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษานาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอน ในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีการส่งเสริมและดำเนินการได้เป็นอย่างดี อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับครูและเป็นผู้ดำเนินการขับเคลื่อนมากกว่าการมอบนโยบายให้ครูไปดำเนินการ สามารถเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาได้อย่างทั่วถึงเมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานถึงแม้จะมีทีมงานในการขับเคลื่อนนโยบายของผู้บริหาร ส่งผลให้การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา พรัดขำ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา กุลกล้า และสาโรจน์ เฝางสากุล (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่าง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากงานวิจัยครั้งนี้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาตามการรับรู้ของครู ทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี (2561, 44-45) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและนำมาใช้ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ ความพึงพอใจของครูและนักเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน จึงมีภาพประกอบแนวคิด ดังนี้

สรุป

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม มีการ

ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้เรียน ด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของครู ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาพบว่า ด้านผู้เรียน และด้านโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีบทบาทมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมครูในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยกำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปีในการจัดกิจกรรมด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในด้านต่างๆ และส่งเสริมครู ในการพัฒนาตนเองในทักษะเฉพาะด้าน

1.2 ผู้บริหารควรมีการเสริมสร้างความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม

1.3 ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจให้กับครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน และศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น อาทิ ปราชญ์ชาวบ้าน ครูสามารถเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้รวมทั้งกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้

1.4 ผู้บริหารควรมีกระบวนการบริหารจัดการเชิงนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ชุมชน และองค์กรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาและนำมาสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานศึกษาและบริบทของพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี

2.2 ควรศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา พรัดขำ. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชนิษฐา กุลกล้า และสาโรจน์ เผ่าวงศากุล. (2567). การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *วารสารครุศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 2(1), 46-59.
- ขวัญจิต เปี่ยมปราณี. (2559). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาข้าราชการครูตาม มาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจพร สุนทร. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปิยวรรณ แสงทอง. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ฝาริต หมั่นหลี่. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการ ปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พรสุดา ดวงสงค์. (2566). *การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ให้ผู้เรียนด้วย เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- พุทธิพงษ์ ทองเขียว. (2562). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรรณดี จันทร์ทอง. (2559). การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วรรณมล ปัญญาทิพย์. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สันต์ชัย พูลสวัสดิ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงราย. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(3), 14-28.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2567). ข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2561). แนวทางการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. กาญจนบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- อัจฉราพรรณ บุญจีน. (2565). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D.W. (1970, Autumn) Determining Sampling Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
THE CONFLICTS IN SCHOOL AS PERCEIVED BY TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SUPHANBURI

เปี่ยมทรัพย์ พวงกลั่น^{1*} นิพนธ์ วรรณเวช²

Piamsap Phuangklan^{1*} Nipon Wonnawed²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

¹²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : unchalee1002@hotmail.com

วันที่รับบทความ 8 พฤษภาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 2 สิงหาคม 2568

วันตอบรับบทความ 6 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู และ 2) เปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ และสหวิทยาเขต

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 316 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสหวิทยาเขต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981, p. 195) มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความขัดแย้งในระดับน้อย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านข้อมูล ด้านความต้องการและผลประโยชน์ ด้านความเชื่อค่านิยมและทัศนคติ ด้านอารมณ์ และด้านการสื่อสาร ตามลำดับ และมีความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์ และด้านโครงสร้าง และ 2) การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามสหวิทยาเขต โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารการศึกษา, การจัดการความขัดแย้ง, มัธยมศึกษา, ครูไทย

Abstract

The objective of this research was to 1) study the conflicts in school as perceived by teachers and 2) compare conflicts in educational institutions based on the opinions of teachers affiliated with the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, classified by gender and inter-campus. The sample used in this research consisted of 316 teachers from

educational institutions under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, selected through stratified random sampling according to educational clusters. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire, Using Best's interpretation criteria (Best, 1981, p. 195), which demonstrated content validity of 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. The statistical methods used for data analysis included percentages, means, standard deviations, one-way analysis of variance, and pairwise mean comparisons using the Scheffé method, with a significance level set at 0.05.

The findings were as follows: 1) The overall conflicts in educational institutions, according to teachers under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Suphanburi, are at a low level. When considering each aspect, conflicts are found to be at a low level, ranked in descending order of average scores as follows: information, needs and benefits, beliefs, values and attitudes, emotions, and communication, respectively. Meanwhile, conflicts are at a moderate level in the aspects of relationships and structure, ranked in descending order of average scores. And 2) There were no statistically significant differences in opinions about conflicts in educational institutions when classified by gender. Additionally, when comparing opinions based on inter-campus, there were no statistically significant differences overall or in any specific aspect.

Keywords: Educational Administration, Conflict Management, Secondary, Teachers

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ องค์การต้องเผชิญกับสถานะการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์กร ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล วิทยาการทุกอย่างพัฒนาก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นทุกสิ่งจึงต้องปรับเปลี่ยนและต้องพัฒนาไปพร้อมกัน ให้เท่าทันแรงผลักดันที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคม (มัทธนา ชุมปัญญา, 2560) โดยสังคมในปัจจุบันเป็นยุคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ ประกอบกับเป็นยุคที่คนในสังคมมีความหลากหลาย ทั้งที่มีความเหมือนและแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ภูมิหลัง ทักษะ ค่านิยม และความต้องการ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ความหลากหลายดังกล่าวหล่อหลอมให้บุคคลมีกระบวนการคิด การแสดงการกระทำและพฤติกรรมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่สร้างความขัดแย้งในสังคม ซึ่งโดยเฉพาะสังคมไทยในปัจจุบันพบว่า มีความขัดแย้งค่อนข้างสูงด้วยคนมีความแตกต่างกันในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความสนใจ ความต้องการ ความปรารถนาซึ่งความแตกต่างดังกล่าวนี้ สามารถส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคมได้ (เศรษฐพล บัวงาม, 2563)

องค์กรภาครัฐเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่หวังผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจ แต่ดำเนินกิจการเพื่อสนองนโยบายหลักของภาครัฐหรือภาคสาธารณะอื่น ๆ องค์กรภาครัฐ มีทั้งที่เป็นหน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น ซึ่งอาจมีความหลากหลายขนาดแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่มีขนาดองค์กรที่ใหญ่ตามกาลเวลาซึ่งส่งผลให้บุคลากรหรือพนักงานมีจำนวนมากในแต่ละองค์กร เกิดเป็นสังคมองค์กรที่มีการรวมกันของบุคคลและกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในที่สุด (อุไร สัมเกลียง อรุณ คงรุ่งโชค และ สิริยาธร นาคพิน, 2563)

สถานศึกษานั้น จัดเป็นองค์กรภาครัฐ และถือเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนา ส่งเสริม ทรัพยากรมนุษย์ในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนด และเป็นองค์กรหนึ่งทางสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาหรือความขัดแย้งได้ เนื่องด้วยการร่วมมือกันของหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ คณะผู้บริหาร ครูและบุคลากร รวมไปถึงนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งมีความหลากหลายต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของวัย ค่านิยม ทัศนคติ ประสบการณ์ รวมถึงเรื่องอื่น ๆ อีกมากมายเข้าไว้ด้วยกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 สาเหตุสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายหรือขาดประสิทธิภาพนั้น เนื่องจากการบริหารงานบุคลากรที่สร้างความขัดแย้งการระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ปัญหาระหว่างครูกับครู ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอว่าครูในหน่วยงานเดียวกันทะเลาะเบาะแว้งกัน แบ่งพรรคแบ่งพวก อิจฉาริษยา กลั่นแกล้งกัน ความคิดเห็นแตกต่างกัน การขาดความสามัคคีกัน การทำงานที่ไม่ประสานกัน รวมถึงความขัดแย้งกันเนื่องมาจากผลประโยชน์ขัดกัน โดยเฉพาะการพิจารณาความดี ความชอบ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านความถี่และความรุนแรง โดยความขัดแย้งนั้นสามารถ เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เนื่องด้วยสถานศึกษานั้นเป็นองค์กรที่บริหารด้วยการแบ่งกลุ่มงานรับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดมีโอกาที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มงาน กลุ่มคน หรือบุคคลขึ้นได้เสมอ (จิราลักษณ์ วงษ์แก้ว, 2562)

ความขัดแย้งในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากการทำงานร่วมกันของบุคคลภายในองค์กร ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กร อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ความคิดเห็นที่แตกต่าง กระบวนการในการทำงาน ความแตกต่างด้านความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ จุดประสงค์และเป้าหมายในการทำงาน ฯลฯ องค์กรขนาดใหญ่ที่มีการทำงานร่วมกันของบุคคลที่มีความคิดเห็นความสามารถที่แตกต่างและหลากหลายไว้ด้วยกัน ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ทั้งที่เกิดขึ้นโดยเจตนาและไม่เจตนา นำไปสู่ความแตกแยกของบุคคลหรือกลุ่มคนภายในองค์กร และอาจส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรได้ ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะต้องมีกระบวนการหรือวิธีการที่จะลดความขัดแย้งลง เพื่อให้บรรยากาศในการทำงานกลับมาเป็นปกติ ทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นพนักงานในองค์กรข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรภาครัฐ หรือแม้แต่คนในสังคม เกิดความขัดแย้งไม่ลงรอยกัน จนไม่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ย่อมส่งผลการบรรลุเป้าหมายในการทำงาน ความสำเร็จขององค์กร เป็นอุปสรรคในการพัฒนาขององค์กรและอาจส่งผลไปถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมได้ (สิญาธร นาคพิน และวิลาวัณย์ สมบูรณ์, 2562)

ความขัดแย้งในองค์กรจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญอย่างยิ่งขององค์กร เพราะมนุษย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นตัวผลักดันที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นมีใช้อยู่ที่เครื่องมือ เครื่องจักรอุปกรณ์ และเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่คุณภาพของพนักงานที่มีความรู้ความสามารถมีคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นเมื่อพนักงานมีความสามารถเป็นที่ต้องการขององค์กรต่าง ๆ การฝึกฝนพัฒนาพนักงานให้มีความสามารถนั้นต้องใช้ทั้งเวลาและมีค่าใช้จ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง นี่เองทำให้ฝ่ายบุคคลและผู้บริหารในยุคปัจจุบันเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถ และการลาออกของพนักงานมากด้วยเหตุผลอันไม่สมควรนั้นก่อให้เกิดผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อการ ซึ่งได้ลงทุนในทรัพยากรบุคคลจำนวนมาก ทั้งงบประมาณค่าใช้จ่าย อุปกรณ์เครื่องมือ เวลา และบุคลากรเพื่อมุ่งหวังให้บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุด โดยเริ่มตั้งแต่การสรรหา คัดเลือก ว่าจ้างฝึกอบรมพัฒนาเงินเดือน ค่าจ้าง สวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งลงทุนไปโดยเสียเปล่าจากการลา การขาดงาน ความล่าช้าและปฏิบัติงานที่ไม่เต็มความสามารถ

ของบุคคล ดังนั้นเมื่อบุคลากรลาออกจากงาน องค์การจึงสูญเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่ได้ลงทุนไปแล้วและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนครั้งใหม่กับบุคลากรที่ต้องหาทดแทน (ศรดา โพธิ์เรือง, 2564) และเมื่อองค์กรคือสถานที่ที่รวบรวมคนเข้ามารวมกัน ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อดำเนินกิจการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ แต่การรวมตัวกันของคนเพื่อทำงานร่วมกันย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา กระทั่งอาจกล่าวได้ว่า ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ย่อมมีความขัดแย้งเกิดขึ้นได้เสมอ และความขัดแย้งด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับการจัดการ เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดการความขัดแย้งได้นั้นต้องมีความเข้าใจสาเหตุและระดับของความขัดแย้ง ถือว่าเป็นความท้าทายของผู้บริหารขององค์กร (บุญพริกา วงษ์วานิช และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร, 2560) เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีความสามารถด้านการบริหารความขัดแย้ง นั่นคือ ต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้งและสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินการแก้ไขหรือใช้ความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลและองค์กรได้ด้วยดี (ณัฐชนัน รัตนกิจวรพงศ์, 2562) การศึกษาแนวทางการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กร จึงได้รับความสนใจจากนักวิชาการหลายท่าน ทว่าการเลือกใช้วิธีการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรแต่ละวิธีอาจไม่สามารถใช้ได้ผลกับทุกความขัดแย้งหรือทุกองค์กร เนื่องจากบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละองค์กรและสาเหตุของความขัดแย้ง การศึกษาถึงสาเหตุของความขัดแย้งในองค์กรจึงมีความสำคัญ เพราะสามารถช่วยให้กำหนดแนวทางการบริหารความขัดแย้งในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สัญญาธ นาคพิน และวิลาวณีย์ สมบูรณ์, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 4 สหวิทยาเขต เป็นการรวมกลุ่มของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจากทั้ง 10 อำเภอของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ สหวิทยาเขตนครสวรรค์ สหวิทยาเขตสุพรรณกัลยา สหวิทยาเขตพุทไธสง และสหวิทยาเขตทวารวดี ซึ่งมีสถานศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบจำนวนทั้งหมด 32 โรงเรียน ซึ่งในแต่ละสหวิทยาเขตมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของจำนวนสถานศึกษา ขนาดสถานศึกษา จำนวนบุคลากร สภาพพื้นที่ และวัฒนธรรมท้องถิ่น นำมาซึ่งบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน และอาจส่งผลให้เกิดความแตกต่างของความขัดแย้งในสถานศึกษาแต่ละสหวิทยาเขตได้ โดยยังไม่มีการศึกษาความขัดแย้งตามการรับรู้ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี และยังไม่มีการเปรียบเทียบลักษณะความขัดแย้งระหว่างสหวิทยาเขตภายในพื้นที่ดังกล่าวอย่างเป็นระบบและชัดเจน ส่งผลให้ขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบ ปัจจัย และผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในแต่ละสหวิทยาเขต ซึ่งอาจมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร ทรัพยากรที่ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ดังนั้น การศึกษาประเด็นนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างแนวทางการจัดการความขัดแย้งอย่างเหมาะสมและตรงจุดในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาแห่งนี้(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี, 2565)

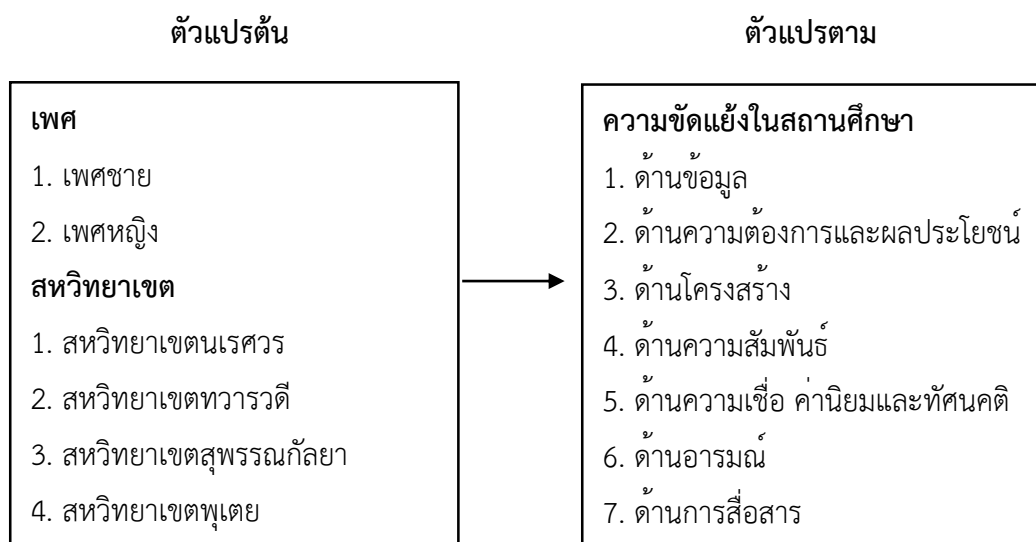
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เนื่องจากครูถือเป็นบุคลากรสำคัญที่มีบทบาททั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ทำให้ครูมีโอกาสรับรู้และประสบกับความขัดแย้งในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน ระหว่างครูกับผู้บริหาร หรือแม้แต่นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการทำงาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงสุขภาพจิตของครูเอง การศึกษาความขัดแย้งจากมุมมองของครูจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงภายในโรงเรียนและนำไปสู่การวางแผนจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของเขตพื้นที่ฯ และเพื่อเป็นข้อมูล

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี และผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน รวมไปถึง นักวิชาการศึกษา ในการนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เป็นข้อมูลในการวางแผนทางปรับปรุงกลยุทธ์ นโยบาย และการปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ และสหวิทยาเขต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 1,760 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 32 โรงเรียน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวน 316 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสหวิทยาเขต
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และสหวิทยาเขต

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 34 ข้อ

2.2 คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 4 ข้อ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 31 ข้อและมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 316 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ความขัดแย้งในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด หรือ มีความขัดแย้งในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย หรือ มีความขัดแย้งในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง หรือ มีความขัดแย้งในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก หรือ มีความขัดแย้งในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นศึกษาในระดับมากที่สุด หรือ มีความขัดแย้งในระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศและจำแนกตามสหวิทยาเขต วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย(Research Results)

การศึกษาความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก หรือความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี คือ มีความขัดแย้งในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านข้อมูล

ด้านความต้องการและผลประโยชน์ ด้านความเชื่อค่านิยมและทัศนคติ ด้านอารมณ์ และด้านการสื่อสารตามลำดับ และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์ และด้านโครงสร้าง ดังปรากฏตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวม

ความขัดแย้งในสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านข้อมูล	4.38	0.65	มาก
2. ด้านความต้องการและผลประโยชน์	4.35	0.70	มาก
3. ด้านโครงสร้าง	3.37	0.53	ปานกลาง
4. ด้านความสัมพันธ์	3.46	0.57	ปานกลาง
5. ด้านความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ	4.29	0.78	มาก
6. ด้านอารมณ์	4.24	0.71	มาก
7. ด้านการสื่อสาร	4.23	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.55	มาก

2. การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามสาขาวิชาเขต โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังปรากฏตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามเพศ

ความขัดแย้งในสถานศึกษา	เพศ				F.	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านข้อมูล	4.40	0.59	4.37	0.67	2.95	0.732
2. ด้านความต้องการและผลประโยชน์	4.36	0.67	4.34	0.71	0.88	0.737

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความขัดแย้งในสถานศึกษา	เพศ		F.	Sig.
	ชาย	หญิง		

	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
3. ด้านโครงสร้าง	3.38	0.49	3.36	0.55	1.70	0.798
4. ด้านความสัมพันธ์	3.46	0.52	3.44	0.59	1.97	0.406
5. ด้านความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ	4.31	0.74	4.27	0.80	0.86	0.650
6. ด้านอารมณ์	4.25	0.67	4.23	0.74	1.14	0.814
7. ด้านการสื่อสาร	4.23	0.80	4.22	0.84	0.91	0.961
รวมเฉลี่ย	4.06	0.50	4.03	0.58	2.94	0.675

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามสหวิทยาเขต

ความขัดแย้งใน สถานศึกษา	สหวิทยาเขต								F.	Sig.
	นเรศวร		สุพรรณกัลยา		ทวารวดี		พยุเกย			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านข้อมูล	4.42	0.83	4.23	0.59	4.39	0.49	4.47	0.51	1.67	0.173
2. ด้านความต้องการ และผลประโยชน์	4.26	0.91	4.37	0.57	4.32	0.45	4.48	0.64	1.48	0.219
3. ด้านโครงสร้าง	3.35	0.63	3.38	0.45	3.38	0.51	3.37	0.46	0.07	0.974
4. ด้านความสัมพันธ์	3.39	0.54	3.50	0.56	3.52	0.59	3.44	0.59	0.90	0.443
5. ด้านความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ	4.24	0.99	4.21	0.73	4.32	0.54	4.40	0.67	0.88	0.454
6. ด้านอารมณ์	4.21	0.91	4.30	0.61	4.21	0.56	4.26	0.62	0.32	0.810
7. ด้านการสื่อสาร	4.19	1.10	4.21	0.66	4.15	0.60	4.39	0.69	1.13	0.337
รวมเฉลี่ย	4.01	0.72	4.03	0.47	4.04	0.39	4.12	0.50	0.54	0.653

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง เรื่อง ความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่มคน หรือสถานศึกษานั้นมีจำนวนน้อย รวมถึงตัวบุคลากรในสถานศึกษาเองก็มีส่วนช่วยในการปฏิบัติตนให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในสถานศึกษาให้น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิสรา ศรีบุญกุล

(2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิญาธร นาคพิน และวิลาวัลย์ สมบูรณ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความ ขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ ยุคประเทศไทย 4.0 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความขัดแย้งในองค์กรไม่ได้ถือเป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของผู้บริหารหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนในองค์กรทั้งใน ฐานะ “ข้าราชการระดับอำนวยการ” โดยสามารถบริหารความขัดแย้งในองค์กรได้ ดังนี้ 1) การป้องกันความ ขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้น 2) การลดความขัดแย้ง 3) การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ 4) การกระตุ้นให้ เกิดความขัดแย้ง และ 5) การใช้หลักคุณธรรมในการบริหารองค์กร และในฐานะ “ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ระดับปฏิบัติการ” สามารถบริหารความขัดแย้งในองค์กรได้ดังนี้ 1) การแข่งขันหรือการเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การประนีประนอม 4) การหลีกเลี่ยงและ 5) การยินยอม ยอมรับหรือการยอมให้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านข้อมูล โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรในสังกัด ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของข้อมูล รวมถึงความหลากหลายและ ประสิทธิภาพของช่องทางในการรับ-ส่งข้อมูลทำให้ความขัดแย้งในด้านข้อมูลนั้นเกิดขึ้นได้น้อยมาก ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถสิทธิ์ ดอชนะ และจิตตินันท์ ดวงสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการ จัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่าการจัดการความขัดแย้งด้านการสื่อสาร ได้แก่ ประชุม ชี้แจง ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรให้ เข้าใจในนโยบายการบริหารงานและทราบข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้ง ผู้รับผิดชอบการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น

1.2 ด้านความต้องการและผลประโยชน์ โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรภายในสถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ภายใน สถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรือบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความเข้าใจในสาเหตุและผลเสียที่เกิดจากความขัดแย้งด้านความ ต้องการและผลประโยชน์ จึงสามารถบริหารความขัดแย้งได้ถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของรุ่งรวี ทรัพย์เกรียงไกร (2564, หน้า 16-17) กล่าวว่า ความขัดแย้งจากผลประโยชน์หรือการตอบสนอง ความต้องการของแต่ละฝ่าย หมายถึง ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับการ ช่วยเหลือหรือสนับสนุนความต้องการของตน โดยความต้องการนั้น เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงานของตนซึ่งถ้าได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ก็จะช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้

1.3 ด้านโครงสร้าง โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างของสถานศึกษาถือสถานศึกษาได้มีความสำคัญและมีส่วนทำให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษาได้ มาก ทั้งจากการวางโครงสร้างการปฏิบัติงานภายในองค์กร โดยอาจประสบกับปัญหาในเรื่องของลำดับการ

บริหารงานที่ไม่ชัดเจน หรือกฎระเบียบที่บุคลากรพึงปฏิบัติในสถานศึกษาก็มีส่วนที่ทำให้บุคลากรเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ รวมไปถึงการมอบหมายภาระงานให้กับบุคคลในปริมาณงานที่เกินความเหมาะสมจนทำให้เกิดการเปรียบเทียบปริมาณงานระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนจนนำไปสู่ความขัดแย้งได้ อีกทั้งการชี้แจงขอบข่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่ไม่ชัดเจน จนทำให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือเกิดการขัดความรับผิดชอบไปมาระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชนัน รัตนกิจวรพงศ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลวิจัยพบว่าความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อความขัดแย้งในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านโครงสร้างองค์การ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านความสัมพันธ์ โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการรวมตัวกันของบุคคลและกลุ่มคนเพื่อปฏิบัติงานในองค์กรที่เรียกว่าสถานศึกษานั้นย่อมต้องเกิดการสร้างความสัมพันธ์ต่อกันเสมอ ทั้งการภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน และจากการเข้าสังคมที่เป็นพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ ทว่าบุคคลและกลุ่มคนนั้นย่อมมีความแตกต่างกันในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นเพศ ประสบการณ์ชีวิต ทักษะคิด ค่านิยม ความรู้ความสามารถ อุปนิสัย เป็นต้น การเกิดความขัดแย้งขึ้นจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในด้านของความสัมพันธ์ โดยอาจเกิดจากการสื่อสารที่ผิดพลาดระหว่างการพูดคุยประสานงาน หรือความแตกต่างของอายุระหว่างบุคคลที่ทำให้วิธีการปฏิบัติงาน ทักษะคิด และความเห็นขัดแย้งกัน รวมไปถึงเป้าหมายในการทำงานของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคนที่ไม่ตรงกัน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในกระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของปรภัก จุละพันธ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งในการทำงานระหว่างบุคลากรต่างรุ่นในองค์กรเอกชนไทยประเภทแสวงผลกำไร ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะความขัดแย้งในการทำงานระหว่างบุคลากรต่างรุ่นในองค์กรเอกชนไทยเกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างรุ่นอายุใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นงาน ได้แก่ ความแตกต่างด้านค่านิยมในการทำงาน แนวทางปฏิบัติในการทำงาน ความเห็นต่อแนวทางการบริหารจัดการขององค์กร และประเด็นความสัมพันธ์ ได้แก่ ความแตกต่างด้านอุปนิสัยและสไตล์การสื่อสาร

1.5 ด้านความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางความเชื่อของ แต่ละบุคคล มีการสร้างเป้าหมายในการทำงานร่วมกันให้กับบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับอุไร สัมเกลี้ยง อรุช คงรุ่งโชค และสิริยาธร นาคพิน (2562) กล่าวว่า คนหรือกลุ่มคนที่มีค่านิยมแตกต่างกันจะต้องมาทำงานร่วมกันภายใต้ค่านิยมที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกัน หากปราศจากความเข้าใจความแตกต่าง ซึ่งกันและกันย่อมเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจในความแตกต่างและยอมรับซึ่งกันและกันก่อน จึงสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.6 ด้านอารมณ์ โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการควบคุมอารมณ์ ระหว่างการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น มีการรับฟังปัญหาของผู้ร่วมปฏิบัติงาน สนับสนุนสนับสนุนและให้กำลังใจตามความเหมาะสม โดยเมื่อบุคลากรใน

สถานศึกษามีอารมณ์ที่แจ่มใส ย่อมส่งผลต่อความขัดแย้งในเรื่องอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับพระอริการศรีชาติ ชาคโร (2565) กล่าวว่า ความขัดแย้งทางอารมณ์ มีสาเหตุจากอารมณ์ ความรู้สึก เป็นการขัดแย้งที่เกิดจากอารมณ์และความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ พึงพอใจไม่พึงพอใจ ความเห็นด้วยไม่เห็นด้วย ต้องใช้ศิลปะชั้นสูงในการรับฟัง ยอมรับ และคล้อยตามโดยใช้เหตุผลเพื่อลดความขัดแย้ง

1.7 ด้านการสื่อสาร โดยภาพรวมมีความขัดแย้งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาสื่อสารกันด้วยภาษา ทำทางและน้ำเสียงที่เหมาะสม สามารถตีความหมายและเข้าใจสารที่ต้องการที่ตนนั้นรับได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถเข้าถึงและใช้ระบบการสื่อสารภายในสถานศึกษา ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนัชชา ชิตชม (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในองค์กรเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจในการทำงานเป็นทีมของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชน ABC ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการสื่อสารในองค์กรส่งผลต่อความขัดแย้งในการทำงานเป็นทีมของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชน ABC ในจังหวัดสมุทรปราการผลการทดสอบสมมุติฐานค่านัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ .00 ซึ่งพบว่ารูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อความขัดแย้งในการทำงานเป็นทีมของบุคลากรเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบแนวนอนและรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ

2. การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสัพพรรณบุรี

2.1 การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสัพพรรณบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก แนวทางการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงความคิดเห็นที่มีต่อความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ตัวบุคคลหรือกลุ่มคนสามารถเข้าใจและรับรู้ และเลือกวิธีการในการจัดการความขัดแย้งที่ได้ โดยที่ไม่มีปัจจัยในเรื่องของเพศมาเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราลักษณ์ วงษ์แก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรารณา หลีกภัย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความขัดแย้งจากการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่าจากการเปรียบเทียบวิธีการจัดการความขัดแย้งจากการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดตรัง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสัพพรรณบุรี จำแนกตามสหวิทยาเขต โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สถานศึกษาในสหวิทยาเขตที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสัพพรรณบุรี ได้กำหนดขึ้น คือ สหวิทยาเขตเนตรศวร สหวิทยา

เขตสุพรรณกัลยา สหวิทยาเขตทวารวดี และสหวิทยาเขตพุทไธสง แม้จะมีสถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน แต่ได้รับความใส่ใจในเรื่องการบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษาทั้งจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีพันธกิจในการจัดระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทันสมัย โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา และมีเป้าประสงค์ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตามสมรรถนะสู่มืออาชีพอย่างต่อเนื่องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีการบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษาด้วยมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน ทั้งภาวะผู้นำ บทบาทของผู้บริหาร แนวทางหรือกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธกิจ สมจิตต์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามสหวิทยาเขต โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรรัตน์ สอนพานิชย์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคกลาง จำแนกตามสถานที่ตั้ง โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัยเรื่อง ความขัดแย้งในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาความสำคัญในการกำหนดบทบาทหน้าที่ คำชี้แจงและขอบข่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา ผ่านคำสั่งหรือคู่มือปฏิบัติงานที่มีคำอธิบายรายละเอียดของการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน เพื่อสร้างการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานทุกคนที่ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาการมอบหมายภาระงานในปริมาณที่เหมาะสมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาโดยพิจารณาจากปัจจัยที่หลากหลาย และชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเกิดความเข้าใจในปริมาณงานและภาระหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีการสอบถามข้อสงสัยในภาระงานที่ตนเองได้รับ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีควรให้ส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษา มีนโยบายให้บุคลากรในสถานศึกษาที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน ให้สามารถเข้าใจ ยอมรับ และทำงานร่วมกันได้ดี

ยิ่งขึ้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

2.2 ควรศึกษาเรื่องความขัดแย้งในสถานศึกษากับการบริหารความขัดแย้งที่เกิดจากจากปัจจัยด้านโครงสร้างในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิง (References)

จิราลักษณ์ วงษ์แก้ว. (2562). *การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐชนน รัตนกิจวรพงศ์. (2562). *การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ธนชชา ชิตชม. (2564). *รูปแบบการสื่อสารในองค์กรเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจในการทำงาน เป็นทีมของบุคลากรโรงพยาบาลเอกชน ABC ในจังหวัดสมุทรปราการ*.

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญตริกา วงษ์วานิช และทิพย์รัตน์ เลหาวิเชียร. (2560). การศึกษาสมรรถนะที่ต้องการจำเป็นด้านการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหาร ในองค์กรภาครัฐ. *วารสาร RMUTT Global Business and Economics Review*, 12(2), 36-37.

ปรภัก จุละพันธ์. (2563). *การสื่อสารเพื่อจัดการความขัดแย้งในการทำงานระหว่างบุคลากรต่างรุ่นในองค์กรเอกชนไทยประเภทแสงผลกำไร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรารณา หลีกภัย. (2564). การจัดการความขัดแย้งจากการทำงานของข้าราชการครูในจังหวัดตรัง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 19(1), 93-113.

พระอธิการศรีชาติ ชาคโร (ตะเคียนแดง). (2565). *แนวทางการบริหารความขัดแย้งในสังคมปัจจุบันตามหลักเมตตาธรรม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิทักษ์ สมจิตต์. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- เพชรรัตน์ สอนพานิชย์. (2561). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รุ่งรวี ทรัพย์เกรียงไกร. (2564). ความขัดแย้งในการทำงาน และความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจ ในการลาออกจากงานของบุคลากรในโรงไฟฟ้าแห่งหนึ่ง ในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรุตดา โพธิ์เรือง. (2564). อิทธิพลของความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ความอ่อนล้าทางอารมณ์ที่ส่งผล ต่อความตั้งใจลาออกจากงานของพนักงานธนาคารกรณีศึกษา: ธนาคารแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. (2565). ระบบสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ค้นจาก <https://bigdata.mathayomspb.go.th/>
- สัญญาธ นาคพิน และวิลาวัณย์ สมบูรณ์. (2562). การบริหารความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ ยุคประเทศไทย 4.0. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 23-35.
- อภิสรดา ศรีบุญยกุล. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อรรถสิทธิ์ ดอนชะ และฐิตินันท์ ดวงสุวรรณ. (2562). แนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา จังหวัด นครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 6(24), 220-229.
- อุไร สัมเกลี้ยง, อรุช คงรุ่งโชคและสัญญาธ นาคพิน. (2563). การบริหารความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ. วารสาร หาดใหญ่วิชาการ, 18(1), 165-168.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.

การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท
อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ

THE LOCAL POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN PRASAT SUBDISTRICT

ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHUKHAN DISTRICT, SISAKET PROVINCE.

อนุกุล ไชยโคตร^{1*} จิรายุ ทรัพย์สิน² และ วันชัย สุขตาม³

Anugoon Chaiyakot¹ Jirayu Supsin² and Wanchai Suktam³

^{1,2,3}หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Master's degree student, Political Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University

**Corresponding Author E-mail: chaiyakotanugoon@gmail.com

วันที่รับบทความ 16 มิถุนายน 2568

วันแก้ไขบทความ 5 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 6 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ โดยการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณใช้ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.868 เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติการแจกแจงถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t และ ค่า F ส่วนการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.48, S.D. = .486) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุ ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางในการส่งเสริมเพื่อเป็นการปฏิบัติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ และความจำเป็นของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น การประชุม การจัดกิจกรรมอบรม การเข้าร่วมใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การรับฟังนโยบายทั้งจากองค์กร ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้นจากผลการศึกษาผู้นำหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้อง

สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วม, การเมืองท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aims to: 1) examine the level of public participation in local politics; 2) compare public participation in local politics based on personal factors including gender, age, education level, occupation, income, and prior experience in local political participation; and 3) explore approaches to enhance public participation in local politics. The study employed a mixed-methods research design, integrating both quantitative and qualitative approaches. The study area was Prasat Subdistrict Administrative Organization, Khukhan District, Sisaket Province. The quantitative data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.868, administered to a sample of 380 respondents. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. For the qualitative component, in-depth interviews were conducted with 10 key informants, including local executives, members of the Subdistrict Administrative Organization Council, and community leaders, selected through purposive sampling. The data were analyzed using content analysis. The results revealed that: 1) The overall level of public participation in local politics was at a moderate level ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.486). Ranked from highest to lowest, the types of participation were: participation in decision-making (high level), participation in benefits, participation in evaluation, and participation in implementation (all at moderate levels). 2) Comparison of participation levels based on personal factors showed statistically significant differences at the 0.05 level among individuals with different genders, education levels, occupations, monthly incomes, and prior political participation experience. However, no statistically significant difference was found based on age. 3) Suggested approaches for promoting public participation in local politics include fostering understanding within communities—particularly regarding the roles and responsibilities of citizens—and emphasizing the importance of their engagement in local activities such as meetings, training programs, elections, and listening to policy directions from local organizations and leaders. Therefore, community leaders and relevant agencies should prioritize educating citizens about their civic roles, using diverse and accurate public communication channels consistently and effectively.

Keywords : Participation, Local Politics, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้น ตามที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ได้ถูกบรรจุไว้ในมาตรา 249 ถึง 254 ในหมวด 14 ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2560 ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ และการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยขึ้นกับการพัฒนาชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การเมืองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การปกครองท้องถิ่น นับเป็นรูปแบบหรือหน่วยการปกครองที่มีการกล่าวถึงอย่างมากในกระแสสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญและมีเจตนารมณ์กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะในมาตรา 250 (สถาบันพระปกเกล้า, 2560) ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการให้ความสำคัญเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นมีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง เนื่องจากประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบถึงความต้องการของท้องถิ่นนั้นได้ดีกว่าบุคคลอื่น การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารปกครองท้องถิ่นมากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งนั้นสามารถพัฒนาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดแก่ประชาชนในการบริหารงานร่วมกับรัฐเป็นสำคัญ (โสภาส จิตระยนต์, 2565) และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยใช้กระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมกับประชาชนให้มีบทบาทร่วมตัดสินใจ ก่อให้เกิดความผูกพันและเห็นความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยและการตอบสนองความต้องการจำเป็นของประชาชนในท้องถิ่น เป็นกระบวนการ เป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ซึ่งทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบและกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อสังคมมากยิ่งขึ้น เป็นการเพิ่มทักษะความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ให้กับประชาชน ในการรับผิดชอบดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในที่สุด (วัชรมน จันรอง, ชาญชัย ฮวดศรี, และสุพล พรหมกุล, 2564) นอกจากนี้ ฐานิตา เกลิมช่วง (2559) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยของไทยที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังถือว่าอยู่ในระดับที่น้อย เพราะประชาชนส่วนใหญ่หลังจากที่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาแล้ว ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ น้อย เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุม และติดตามผลการบริหารงาน ซึ่งอาจเป็นไปได้

ว่าการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้งนั้น เป็นเพราะผู้บริหารท้องถิ่นนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบเดิม

องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยุซัน จังหวัดศรีสะเกษ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนหรือชุมชน และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ประชาชนยังมีการปลูกฝังในระบบอุปถัมภ์อยู่ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์เลือกตั้งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ, 2567) นอกจากนี้ประชาชนยังมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว มิได้ส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวแต่อย่างใด ตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นส่งผลส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของตนอย่างไร จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยุซัน จังหวัดศรีสะเกษ ว่ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์อย่างไร ตลอดจนประชาชนมีแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบใด เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้รับไปเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยุซัน จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยุซัน จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยุซัน จังหวัดศรีสะเกษ

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

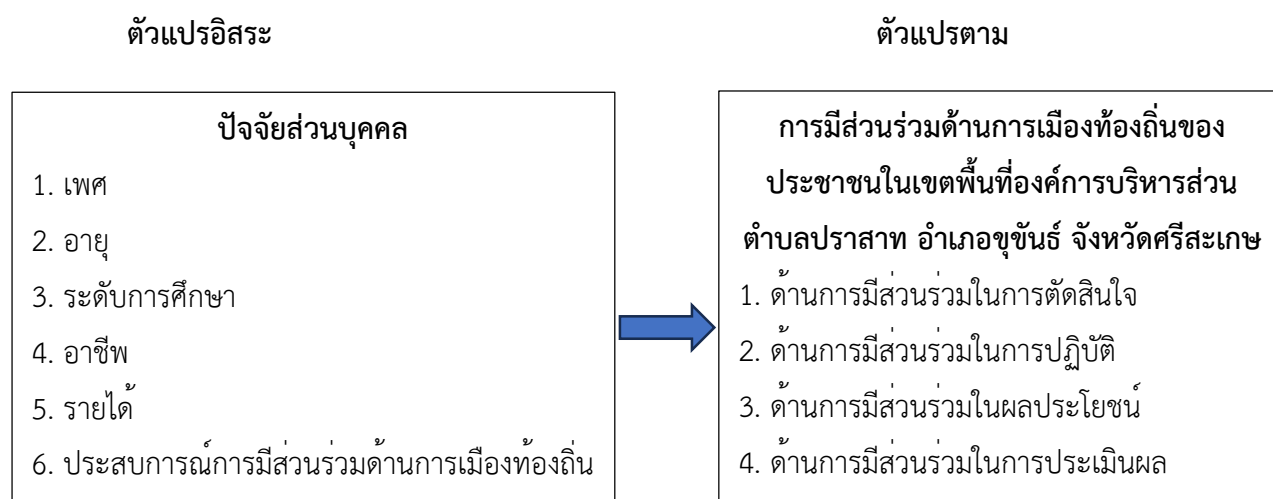
สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) กล่าวว่า เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อมีอิทธิพลของกลุ่มทางการเมืองในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกีดกันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกัน 2 ประการได้ (1) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และ (2) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำ นอกจากนั้น

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้ สำหรับยุทธพร อิสระชัย (2562) ได้แบ่งความหมายออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มแรก มองการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองทั้งตามรูปแบบและนอก รูปแบบ เช่น การอภิปรายทางการเมือง การร่วมชุมนุมเพื่อรับฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียง การใช้กำลังรุนแรงทางการเมือง การโน้มน้าวให้เห็นชอบหรือคัดค้านรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ โดยไม่สนใจว่าจะถูกบังคับหรือโดยสมัครใจ สำเร็จ หรือล้มเหลว และสำหรับกลุ่มที่สอง มองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับ ประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งไม่ได้มีความหมายเฉพาะกิจกรรมในเชิงสถาบันการเมืองเท่านั้น แต่อาจเป็นการ แสดงออกหรือกิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการทางการเมืองก็ได้ แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่มีผลต่อ การตัดสินใจของฝ่ายการเมือง นอกจากนี้ Cohen & Uphoff (1980) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วม ในการประเมินผล

จึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของประชาชนใน กระบวนการทางการเมืองในมิติต่าง ๆ ตามวิถีประชาธิปไตย อยู่ในรูปแบบทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นที่ผู้วิจัยศึกษานั้นได้นำแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1980) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 6,235 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท, 2567) ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ จำนวน 380 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ เป็นลักษณะคำถามแบบเปิด (Opened - End Question)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Consistency : IOC) ของแบบสอบถามโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะและปรับปรุงความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 ชุด มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.868

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1.1 จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถึง องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขอดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถาม ไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม 2568

1.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาพิจารณาความสมบูรณ์ของการตอบ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 380 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 380 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ประเมินผล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่า t (t -test one samples) และ ค่า F (One - Way Anova) ในการทำวิจัยครั้งนี้ ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและสรุปผลในรูปแบบตารางพรรณนา

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย
2. หลังจากได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยนำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ในประเด็นปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปรางสาธ อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยตัวผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งได้ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เวลานานน้อยแตกต่างกันตามความสะดวกในการให้ข้อมูล
6. ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้า คือ บุคคล สถานที่ และเวลาแตกต่างกัน
7. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 52.4 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ 41-50 ปี ร้อยละ 23.2 สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 37.6 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 56.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 67.6 และมีประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 51.1

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.48, S.D. = .486) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = .496) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47, S.D. = .594) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.38, S.D. = .670) และ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30, S.D. = .558) ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนโดยภาพรวม จำแนกตามรายด้าน (n = 380)

การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.79	.496	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.30	.558	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.47	.594	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.38	.670	ปานกลาง
ภาพรวม	3.48	.486	ปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชน จำแนกตามเพศ (n = 380)

การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น	เพศ				t	Sig.
	ชาย (199 คน)		หญิง (181 คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.85	.481	3.73	.507	2.298*	.022
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.34	.547	3.25	.567	1.711	.088
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.52	.591	3.41	.595	1.710	.088
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.46	.645	3.30	.689	2.370*	.018
ภาพรวม	3.54	.461	3.42	.506	2.419*	.016

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับประชาชนที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชน จำแนกตามอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่น	อายุ		การศึกษา		อาชีพ		รายได้		ประสบการณ์	
	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	.620	.714	1.046	.383	1.256	.282	3.749*	.011	.727	.574
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	2.103	.052	6.816*	.000	7.566*	.000	6.329*	.000	2.766*	.027
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	3.706*	.001	17.770*	.000	4.490*	.001	9.110*	.000	7.590*	.000
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.070	.056	10.608*	.000	4.288*	.001	8.941*	.000	4.554*	.001
รวม	1.782	.102	9.102*	.000	4.343*	.001	8.762*	.000	3.326*	.011

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ปัญหา และอุปสรรคส่วนใหญ่ที่พบจากการเข้าร่วมทางการเมืองท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ความรู้ความสามารถของผู้นำ ทั้งนี้ หากผู้นำขาดความรู้ ทำให้ชุมชนนั้นขาดความเชื่อมั่น นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่ผิด ไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน การสื่อสารที่ไม่คลาดเคลื่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

จากปัญหาอุปสรรคที่พบนั้น ได้มีการนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เยาวชน เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เชื่อถือ และการสื่อสารที่มีแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ สำหรับช่วงเวลาที่ปัญหาหรืออุปสรรคนั้น หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการสำรวจความต้องการจากชุมชนและกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนล่วงหน้า จะสามารถช่วยให้ชุมชนได้มีเวลาและจัดสรรเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปในภาพรวม คือ แนวทางในการส่งเสริมเพื่อเป็นการปฏิบัติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่และความจำเป็นของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น การประชุม การจัดกิจกรรมอบรม การเข้าร่วมใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การรับฟังนโยบายทั้งจากองค์กร ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่จะสะท้อนให้ประชาชนได้รับทราบและรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนี้สื่อ ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย จะทำให้ประชาชนเกิดได้รับรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังกล่าวได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ยังไม่เพียงพอ การขาดความรู้ความเข้าใจต่อประโยชน์หรือความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังกล่าวยังมีน้อย ทำให้ประชาชนนั้นยังคงมีส่วนร่วมในระดับที่ปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ พันเอก จักรพล บุญยประดิษฐ์ (2564) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 9 หล้าสี-จุตุจักร ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุ ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ พระชัยชัย สมุนตาสาทิโก (มณฑลเมือง) ชาญชัย ฮวดศรี สุพล พรหมกุล และภาสกร ดอกจันทร์ (2564) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนที่มีกลุ่มอายุต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภोजัตรัส จังหวัดชัยภูมิโดยรวม แตกต่างกันไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวม แตกต่างกันไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยรวมแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในเรื่องของการมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองในท้องถิ่น อาจได้รับข้อมูลที่แตกต่างกันไป การแสดงความคิดเห็นหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมจึงมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยส่วนบุคคล หรือตามกระบวนการรับรู้ของบุคคล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โอภาส จิตระยงค์ (2565) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนสนธิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นการปฏิบัติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ และความจำเป็นของตนเองในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น การประชุม การจัดกิจกรรมอบรม การเข้าร่วมใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การรับฟังแนวนโยบายทั้งจากองค์กร ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่จะสะท้อนให้ประชาชนได้รับทราบและรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนี้สื่อ ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย จะทำให้ประชาชนเกิดได้รับรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติต่อไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โสภาก ยอดศิริ (2564) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรส่งเสริมพัฒนาการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ต่าง ๆ ผ่านช่องทางต่าง ๆ หรือสื่อสังคมออนไลน์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล

องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภอชุมขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้องค์ความรู้เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน โดยผู้นำหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ มีการประชุม/จัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น จะทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเป็นการตัดสินใจ ปฏิบัติตามนโยบาย รักษาผลประโยชน์ของตน ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

ภาพที่ 2 องค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการบ่งชี้ องค์การควรมีการพิจารณาวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าหมาย เพื่อวิเคราะห์กำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือพัฒนาตนเอง นำหลักการบริหารจัดการความรู้มาใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลให้มีทักษะต่างๆ ที่สอดคล้องกับการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ
2. ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ องค์การควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในการศึกษาหาความรู้ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดจากแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่หลากหลายนอกจากการอบรมพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความชำนาญ ความเข้าใจและข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น ๆ อย่างถูกต้องและกว้างขวางขึ้น
3. ด้านการเข้าถึงความรู้ องค์การควรมีวิธีการจัดเก็บและกระจายความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว โดยวิธีการเข้าถึงความรู้ที่ง่าย สะดวกและรวดเร็วในปัจจุบันคือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หรือ Web board สำหรับการประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ออนไลน์ผ่านเว็บไซต์เป็นต้น
4. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ องค์การควรเพิ่มสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ให้ชัดเจนและสัมพันธ์กับเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนด สร้างผู้นำที่เป็นแบบอย่าง สร้างเครือข่ายของผู้มีความรู้จากการปฏิบัติงาน ตลอดจนการกำหนดวิธีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

นักวิชาการ นักวิจัย หรือผู้ที่สนใจควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงาน เป็นต้น เพื่อให้ได้ประเด็นที่ครบถ้วนในการนำไปพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร นอกจากนี้ อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อความสมบูรณ์ในการตอบคำถามการวิจัยและสร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ฐานิตา เถลิ้มช่วง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 10(1), 82-90.
- พระชัชชัย สมมตาสาทิโก (มงคลเมือง)ม ชาญชัย ฮวดศรี, สุรพล พรหมกุล, และภาสกร ดอกจันทร์. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 8(2), 27-38.
- พันเอก จักรพล บุญยปัติยุช. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 9 หลักสี่-จตุจักร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธพร อิศรชัย. (2562). *เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรมน จันรอง, ชาญชัย ฮวดศรี, และสุรพล พรหมกุล. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 142-154.
- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- โสภา ยอดศิริย. (2564). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท. (2567). *รายงานประจำปี พ.ศ. 2567*. องค์การบริหารส่วนตำบลปราสาท.
- โอภาส จิตระยนต์. (2565). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี*. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. Cornell University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. Harper. & Row.

เรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู

THE STORY OF KING NARESUAN THE GREAT AND HIS ROLE TO THE NONG BUA LAMPHU PEOPLE

ชานิดา ยมโคตร^{1*} สุรธัชชกุล นุ่นภูบาล² และพยุ่งพร ศรีจันทวงศ์³

Chanida Yommakhot^{1*}, Suratadchanukoon Nunphooban² and Payungpon Srichanthawong³

^{1,2,3}หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{1,2,3}Master of Arts in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Loei Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail : sm667333104@lru.ac.th

วันที่รับบทความ 4 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 6 สิงหาคม 2568

วันที่รับบทความ 8 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ และข้อมูลภาคสนามในงานพิธีบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้ ปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการวัฒนธรรมและชาวบ้าน จำนวน 20 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์และตีความข้อมูลโดยใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่ทางคติชน แนวคิดเรื่องเล่า และประเพณีประติษฐ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) บทบาทด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ เพราะชาวหนองบัวลำภูเชื่อว่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจปกปักรักษาชาวหนองบัวลำภูและผู้ที่มาบนบานศาลกล่าว 2) บทบาทด้านการสร้างอัตลักษณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ในฐานะการสถาปนาอุทยานจากอำเภอหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู 3) บทบาทด้านการสร้างประเพณีสร้างสรรค์ : จากงานบวงสรวงสู่งานกาชาดหนองบัวลำภู กลายเป็นประเพณีประจำจังหวัดหนองบัวลำภู มีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรและมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) บทบาทด้านการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ ความรักชาติและความสามัคคี ผ่านรูปแบบที่หลากหลาย มีการผลิตซ้ำส่งผลให้ชาวหนองบัวลำภูมีความสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในฐานะพลเมืองไทย และ 5) บทบาทด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกลายเป็นหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดหนองบัวลำภู ตามนโยบายของรัฐบาล และเกิดการสร้างเหรียญมงคล ความเชื่อการนำไก่ชนมาถวาย ซึ่งผลการศึกษาฉบับนี้มีคุณูปการอย่างยิ่งทั้งในเชิงวิชาการและเชิงสังคม โดยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของเรื่องเล่าในการหล่อหลอมอัตลักษณ์และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่เอื้อต่อการธำรงรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาจังหวัด

หนองบัวลำภูในมิติด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การส่งเสริมกิจกรรมประเพณีสร้างสรรค์ และการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างมีระบบ นอกจากนี้ ผลการศึกษาจะเป็นต้นแบบในการศึกษาวิจัยพื้นที่อื่น ๆ เพื่ออ้างอิงซึ่งความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสำนักแห่งความเป็นชาติอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : จังหวัดหนองบัวลำภู, บทบาทเรื่องเล่า, สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

Abstract

This academic article aims to present the role of the legend of King Naresuan in relation to the people of Nong Bua Lam Phu. Data was collected from documents, social media sources, and field observations during the ceremonial rituals in honor of King Naresuan, employing interviews with local experts, cultural scholars, and villagers, totaling 20 participants. Structured interviews and participatory observation methods were used as tools, and the data was analyzed and interpreted using the concepts of folk role functions, storytelling, and invented traditions.

The study revealed that 1) The role as a spiritual anchor the people of Nong Bua Lamphu believe that the shrine of King Naresuan the Great possesses sacred power and serves as a protector of the local population and those who come to make vows and offerings. 2) The role in shaping provincial identity the narrative contributes to the establishment of Nong Bua Lamphu's status, symbolically supporting its elevation from a district to a province. 3) The role in fostering creative traditions the original veneration ceremony has evolved into the annual Nong Bua Lamphu Red Cross Fair, becoming a provincial tradition. The legend of King Naresuan has been continually reproduced and adapted through new cultural activities aligned with changing societal contexts. 4) The role in cultivating historical consciousness, patriotism, and unity – Through various forms of repetition and representation, the community gains a heightened awareness of royal benevolence, pride in their national identity, and unity as Thai citizens. 5) The role in developing educational and tourism resources – The shrine has become a significant learning and tourist site in accordance with governmental policy. This includes the creation of auspicious amulets and the development of associated beliefs, such as the offering of fighting cocks in reverence. The findings of this study are of considerable academic and social significance. They foster a profound understanding of the role of narrative in shaping community identity and cultural values, while also serving as empirical evidence that supports the preservation of local historical heritage. Furthermore, the research outcomes can be applied to the formulation of policies and strategies for the development of Nong Bua

Lamphu Province, particularly in the realms of cultural tourism, the promotion of creative traditional activities, and the systematic design of localized educational curricula. In addition, this study may serve as a model for future research in other regions, contributing to the enduring preservation of cultural identity and a shared sense of national consciousness.

Keywords: Nong Bua Lamphu Province, The Narrative Role, King Naresuan the Great

บทนำ (Introduction)

การเล่าเรื่องเป็นสิ่งที่เก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ จนไม่อาจกำหนดได้แน่นอนว่าเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด แต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่เล่าสมัยเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง และแพร่หลายในทุกชนชั้นทุกสังคมตลอดมา และด้วยเหตุเรื่องเป็นกิจกรรมทางสังคม จึงทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการที่จะเล่าเรื่องและความต้องการที่จะฟัง ดังนั้นเรื่องเล่าต่าง ๆ จึงยังคงอยู่ในสังคมมนุษย์มาตลอดระยะเวลาแห่งวิวัฒนาการของวัฒนธรรม (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2541 : 1) จวบจนปัจจุบันนี้ ซึ่งเรื่องเล่ามีทั้งมุขปาฐะและลายลักษณ์ มนุษย์ได้ใช้ภาษาทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษาในการถ่ายทอดซึ่งภาษาคือหัวใจสำคัญของวัฒนธรรม และเป็นสัญลักษณ์หลักของวัฒนธรรม อันเป็นศูนย์รวมของอัตลักษณ์ชาติ (จุฑาพรธร์ ผดุงชีวิต, 2550 : 291) ดังนั้นเรื่องเล่าในรูปแบบตำนาน นิทาน ความเชื่อหรือพิธีกรรม ซึ่งถูกถ่ายทอดด้วยภาษานั้นสื่อความหมายทางวัฒนธรรมและมีบทบาทหน้าที่ในสังคม ดังข้อความที่ว่า “การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่เกิดจากความคิดและจินตนาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรม ล้วนต้องมีเหตุผลที่สร้างสรรค์ทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาทั้งสิ้น ทั้งในกลุ่มสังคมดั้งเดิมหรือสังคมสมัยใหม่ก็ตามบางครั้งคนนอกสังคมที่เป็นบุคคลภายนอกอาจไม่เข้าใจหรือคิดว่าเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผล อย่างไรก็ตามคนในสังคมนั้นย่อมเข้าใจและรับรู้ว่าสิ่งที่ตนเองและสมาชิกในสังคมกระทำ หรือประพฤติปฏิบัติมีความหมายและมีบทบาทหน้าที่ในสังคม” (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2550 : 15)

นอกจากนั้น การศึกษาเรื่องเล่ายังเป็นส่วนประกอบสำคัญของพิธีกรรมกล่าวคือ เรื่องเล่าเป็นส่วนที่เป็นนามธรรมในขณะที่พิธีกรรมเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างคำอธิบายและเหตุผลในการประกอบพิธีนั้นๆ (ศิริพร ณ ถลาง 2557: 365) สอดคล้องกับสมศรี จินสุขุม (2545 : 17) ได้อธิบายถึงลักษณะของเรื่องเล่าว่าเป็นวิธีการที่แสดงออกถึงความศักดิ์สิทธิ์และเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเชื่อถือเท่านั้น พิธีกรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นและความรู้สึกร่วมกันตลอดจนความปิติแก่ผู้ร่วมพิธี อาจกล่าวได้ว่าสมาชิกในสังคมใช้เรื่องเล่าในการอธิบายเหตุผล และที่มาของการประกอบพิธีกรรมแต่ละพิธีกรรม

จากความสำคัญของเรื่องเล่าดังกล่าว ผู้เขียนบทความเห็นว่าเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ของไทยมีความสำคัญในการสร้างอุดมการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย ดังที่ธงชัย วินิจจะกุล (2546 : 52) ได้กล่าวว่าประวัติศาสตร์สามารถมีความหมายเป็นความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมาจากการมีพื้นฐานอยู่กับอดีตที่เชื่อว่าเป็นจริง ซึ่งเป็นผลผลิตของการศึกษา หรือความรู้ที่ทำให้คิดกันไปว่าอดีตเป็นอย่างนั้น จนกลายเป็นความเชื่อที่ทรงอิทธิพล และเป็นกรอบของการสร้างความรู้ทางประวัติศาสตร์ไป เช่นเดียวกันกับเรื่องเล่าของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ มีความสำคัญและมีบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภูในหลายด้าน ดังเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชดังความว่า

“เมื่อปี พ.ศ. 2117 สมเด็จพระนเรศวร เสด็จตามสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ยกกองทัพมาที่ ตำบลหนองบัวลำภู เพื่อไปช่วยพระเจ้ากรุงหงสาวดี ที่กรุงศรีสัตนาคนหุต (เมืองล้านช้าง หรือเวียงจันทน์ ใน ปัจจุบัน) เนื่องจากขณะนั้นอยุธยาเป็นเมืองขึ้นของกรุงหงสาวดี แต่เมื่อเสด็จมาถึงตำบลหนองบัวเมืองด่าน ของล้านช้างเวียงจันทน์ สมเด็จพระนเรศวร ประชวรด้วยโรคไข้ทรพิษเสียก่อน พระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงทรงให้ ยกทัพกลับกรุงศรีอยุธยา โดยมีหลักฐานลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยานครานุวัตติวงศ์ ลงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2478 ซึ่งสมเด็จพระ ยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงเล่าตอนหนึ่งว่า เรื่อง ตำบลหนองบัวลำภูนั้นเมื่อหม่อมฉันขึ้นไปตรวจ ราชการมณฑลอุดร ได้สืบถามว่าอยู่ที่ไหน เพราะเห็นเป็นที่สำคัญมีชื่อในพงศาวดารเมื่อครั้งสมเด็จพระมหา ธรรมราชาธิราช ยกกองทัพขึ้นไปช่วยพระเจ้าหงสาวดี ที่กรุงศรีสัตนาคนหุต ได้พาพระนเรศวรราชบุตรไปด้วย เมื่อไปถึงหนองบัวลำภู พระนเรศวรไปประชวรออกทรพิษ พระเจ้าหงสาวดีจึงอนุญาตให้กองทัพไทยยกกลับมา ...” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู, 2544)

จากข้อความดังกล่าวแสดงถึงร่องรอยทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้เคย เสด็จมาประทับแรมที่เมืองหนองบัวลำภูเมื่อ พ.ศ. 2117 นั้น ทำให้ชื่อเมืองหนองบัวลำภูได้จารึกไว้ใน ประวัติศาสตร์ไทย ดังนั้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ วีรกรรมไทย พระยาอุดรธานีศรีโขมสารเขต (จิต จิตยโสธร) อดีตเจ้าเมืองอุดรธานีได้ร่วมใจกับชาวหนองบัวลำภู สร้างศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชไว้ ณ ด้านตะวันออกริมฝั่งหนองบัวลำภู และสร้างรูปเหมือนสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประทับยืนพระหัตถ์ซ้าย ทรงพระแสงดาบ ที่ออกแบบโดยช่างกรมศิลปากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนิน ทรง เปิดพระบรม ราชานุสาวรีย์แห่งนี้ เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2511 หลังจากนั้น ทุกๆ ปี ชาวจังหวัดหนองบัวลำภู จะจัดงานพระราชพิธีบวงสรวงพระวิสุทธิสมเด็จสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหา กรุณาธิคุณของพระองค์ท่านเรียกว่า “งานบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดหนองบัวลำภู” (ปรีดี นุชิต, 2567)

นอกจากความสำคัญดังกล่าวแล้วจากข้อมูลภาคสนาม พบว่าเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มี ต้นกำเนิดอยู่ที่หนองข่าช้างหรือที่เรียกว่าริมหนองบัวลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู จึงทำให้ทราบถึง บทบาทที่หลากหลายของพระนเรศวรมหาราช ที่มีบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภูอย่างยิ่ง และชุมชนบ้านลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับหนองน้ำหนองบัวลำภู ต้นกำเนิดของเรื่องเล่าพระ นเรศวรมหาราช มีเรื่องเล่าความเชื่อพิธีกรรมและศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตลอดจนมีพิธีกรรมสักการะ พระนเรศวรในงานประเพณีประจำปีทุกปี “งานบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดหนองบัวลำภู” และหนองข่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เชื่อว่าเป็นสถานที่นำกองทัพพม่าที่หนองบัวลำภู เนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีดอกบัวหลวงขึ้นเต็มทีหนองน้ำสวยงามมาก และหนองน้ำมีความอุดม สมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งพักแรมของกองทัพที่มีจำนวนมาก โดยใช้น้ำเพื่อดื่มเพื่อใช้ และดอกบัวหลวงก็ใช้เพื่อ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่กองทัพเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจในการออกศึกครั้งนี้

ด้วยความสัมพันธ์ของเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับชาวหนองบัวลำภู ดังที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู ซึ่งจากการสำรวจงานวิจัยที่

เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เชื่อมโยงกับพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูยังมีการศึกษาไม่มากนัก ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงมีความสนใจที่จะนำเสนอเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู คาดว่าจะต้องได้รับความรู้ที่มีประโยชน์ และเข้าใจบทบาทของเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรต่อชาวหนองบัวลำภูในบทบาทการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ และสร้างสำนึกความรักชาติ ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และสร้างสรรค์ประเพณีเพื่อท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง

บทบาทเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ

ความเชื่อในสังคมไทยมีความหลากหลาย โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องวิญญาณศักดิ์สิทธิ์และวีรบุรุษที่ประกอบคุณงามความดีให้แก่ท้องถิ่น วีรบุรุษอาจเป็นบุคคลจริงหรือในตำนาน ซึ่งสร้างสิ่งสมมติแทนเพื่อเคารพบูชา เช่นเดียวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช วีรกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และมีพระคุณลักษณะหลายประการ เช่น ความกล้าหาญ การเป็นผู้นำที่ดี และการยึดมั่นในศาสนาและทศพิธราชธรรม (ชูศักดิ์ ศุภรณันท์, 2553: 155) ซึ่งทำให้สถานที่ประดิษฐานศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เช่น ที่จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพสักการะของคนไทย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2547 : 83)

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นอนุสรณ์ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เคยเสด็จพักทัพ เมื่อ พ.ศ. 2117 ตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะหนองบัว หน้าที่ว่าการอำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู สร้างเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2510 โดยกรมศิลปากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินีนาถ เสด็จทรงเปิด เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2511 ชาวหนองบัวลำภูเชื่อว่า “ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช” เป็นศูนย์รวมความศรัทธา และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองหนองบัวลำภู ผู้คนนิยมเดินทางมาสักการะเพื่อความเป็นสิริมงคล และสำหรับคนที่เดินทางมาขอพรตามความเชื่อ เมื่อประสบผลสำเร็จก็มีการนำรูปปั้นไก่มาถวาย บริเวณรอบๆศาลแห่งนี้จึงมีรูปปั้นไก่วางเรียงรายอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในวันที่ 25 มกราคม ของทุกปี ทางจังหวัดจะจัดให้มีงานเฉลิมฉลองและมีพิธีถวายสักการะบวงสรวงดวงวิญญาณของ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” (ผู้จัดการออนไลน์, 2547) นอกจากนั้น ข้อมูลบางส่วนจากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่าชาวหนองบัวลำภู เชื่อว่าวิญญาณของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีความศักดิ์สิทธิ์มีอำนาจดลบันดาลในด้านขวัญและกำลังใจ โชคลาภ ความสำเร็จ ลาภยศ ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การค้าขาย ตลอดจนเรื่องสุขภาพ ดังที่ปรีดี นุชิต ได้ให้ทรรศนะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการบนด้านสุขภาพ ว่า

คนส่วนใหญ่ในสังคมมักจะนึกถึงเฉพาะเรื่องโรคร้ายไข้เจ็บที่เกิดทางกาย เพราะเป็นสิ่งที่รู้สึกได้จากอาการเจ็บป่วย จึงหาหนทางหรือวิธีการรักษาให้หายขาดจากโรคเหล่านั้น แต่หากไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ด้วยวิธีการทางการแพทย์ก็มักหันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบนบานหรือขอเกี่ยวกับด้านสุขภาพหรือความปลอดภัย จึงมักปรากฏการบนขอให้หายจากโรคร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ป่วย เรื้อรัง หรือเป็นโรคที่รักษาให้หายขาดยาก แม้ว่าการบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะไม่สามารถยืนยันได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ว่าสามารถช่วยได้ แต่ก็ถือว่าช่วยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้แก่ผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาเหล่านั้นไปได้ ยกตัวอย่างเช่นกรณีของ เพื่อนของภรรยาผม ซึ่งมีความผิดปกติทางด้านระบบการทำงานของตับมาตั้งแต่

กำเนิด จะต้องทำการผ่าตัดเปลี่ยนตับเท่านั้น แต่ก็ยังไม่มีผู้บริจาคอวัยวะที่เข้ากันได้ จนกระทั่งทางครอบครัวได้มาลองไหว้ขอพรสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผ่านไป 7 วันหลังจากขอพรไหว้สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทางโรงพยาบาลก็ได้แจ้งมาว่ามีตับของผู้บริจาคขอให้เปลี่ยน และผลปรากฏว่าอวัยวะเข้ากันได้ ซึ่งภายหลังจากการประสบความสำเร็จผลทางเพื่อนของภรรยาผมจึงเดินทางไปแค้นด้วยไก่ชน ไก่เงิน ไก่ทอง จึงเกิดความศรัทธามากยิ่งขึ้นไปอีกเพราะเชื่อว่าเป็นผลจากการบนบานต่อท่าน (ปรีดี นุชิต, 2567)

จากความเชื่อในอำนาจความศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธาของชาวหนองบัวลำภูที่มีต่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สะท้อนให้เห็นบทบาทของเรื่องเล่าและพิธีกรรมได้ทำหน้าที่เป็นสื่อเชื่อมเหวทางใจให้กับผู้คนในสังคม ดังความว่า พิธีกรรมเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ที่จะทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดี มีความมั่นคงทั้งทางด้านจิตใจและสังคม ความเชื่อ และตำนานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการอธิบายที่มาของการประกอบพิธีกรรม ดังนั้น ทั้งพิธีกรรม ความเชื่อ และตำนาน จึงเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทหน้าที่อันสำคัญของสังคมด้วย (ศิริพร ณ ถลาง, 2548 : 321-341)

ภาพที่ 1 ศาลสมเด็จพระนเรศวร และรูปปั้นไก่ที่ชาวบ้านนำมาถวายแค้น
ที่มา: ชานิดา ยมโคตร (2567)

บทบาทการสร้างอัตลักษณ์จังหวัดหนองบัวลำภู

อัตลักษณ์คือเรื่องเล่าที่บอกว่าเราคือใคร และคนอื่นบอกว่าเราคือใคร นัยของการเป็น “เรื่องเล่า” (narrative) ก็คือความไม่เป็นหนึ่งเดียวของอัตลักษณ์ อัตลักษณ์เป็นเรื่องเล่าที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา และสถานที่ เล่ากับใคร เล่าอะไร และเล่าทำไม อัตลักษณ์ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่มีโครงสร้าง มีหัวเรื่องคลุม มีคนอื่น และสังคมกำหนดว่าคุณคือใคร อัตลักษณ์เกิดจากการระบุโดยคนอื่น และการนิยามจากตัวเรา การมีคนอื่นระบุทำให้อัตลักษณ์มีใช้ที่เรากำหนดเองทั้งหมดแต่การมีโครงสร้างกำหนด ก็ไม่อาจกำหนดได้อย่างเบ็ดเสร็จ ดังนั้นจึงมีตัวตนตัวน้อย (minimal selves) ของเราดำรงอยู่ อัตลักษณ์ในฐานะที่เป็นเรื่องของเรานั้นเป็นเรื่องเล่าตามฐานะ และตำแหน่งทางสังคม อัตลักษณ์แม้จะเป็นเรื่องเล่าก็เล่าในสถานที่ เวลาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงอันหนึ่ง สิ่งที่เล่าจึงอยู่ในบริบทของอัตลักษณ์ตลอดเวลา (จิรวุฒิ เสนาคำ, 2547 : 250-251) เช่นเดียวกับจังหวัดหนองบัวลำภู เมื่อได้ยกสถานะจากอำเภอเป็นจังหวัดตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2536 แล้ว (การสถาปนาและเฉลิมฉลองจังหวัดหนองบัวลำภู, 2536) ทางจังหวัดจึงได้สร้างอัตลักษณ์ในฐานะจังหวัดใหม่โดยนำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้เสด็จมาเมืองหนองบัวลำภู หรือหนองบัวลุ่มภูนคร

เขื่อนขันธกบแก้วบัวบาน” ในช่วง พ.ศ.2117 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ตามเสด็จพระบิดามาตีเอาเมือง
ล้านช้างแต่ทรงประชวรจึงยกทัพกลับ ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อ พ.ศ. 2117 สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช และ
สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ยกกองทัพเพื่อไปตีเอาเมืองล้านช้าง ในการเสด็จศึกครั้งนี้ สมเด็จพระนเรศวร
มหาราช ได้ยกพลมาพักบริเวณริมหนองบัวอยู่ระยะหนึ่ง จนเกิดประชวรเป็นไข้ทรพิษ จึงเสด็จยกทัพกลับ จึง
เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง” (การสถาปนาและเฉลิมฉลองจังหวัดหนองบัวลำภู, 2536 : 8)
จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่การสร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชในปี 2511 เพื่อเป็นเกียรติแก่
ชาวอำเภอหนองบัวลำภู และจังหวัดอุดรธานีในช่วงนั้น ดังความว่า

“...เมื่อปี พ.ศ.2117 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชตามเสด็จพระมหาธรรมราชามาถึงเมือง
หนองบัวลำภู... ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี (พระยาอุดรธานีศรีโขมสาครเขต) ได้
กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว... ขอพระบรมราชานุญาตสร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรไว้ ณ
ริมหนองบัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เปิดอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.
2511...” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552) หลังจากที่อำเภอหนองบัวลำภูได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัด
หนองบัวลำภูในปี 2536 เรื่องเล่าของสมเด็จพระนเรศวรและอนุสาวรีย์จึงได้ถูกยกย่องเป็นตราสัญลักษณ์
ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู และเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดหนองบัวลำภู คือ **“ศาลสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ แผ่นดินธรรมหลวงปู่ขาว เด่นสกาวถ้ำเอราวัณ นครเขื่อน
ขันธกบแก้วบัวบาน”** ดังรูปที่ 2 ซึ่งนำเสนอศาลและพระบรมรูปของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในท่า
ประทับยืนโดดเด่นและรายล้อมด้วยหนองบัวโดยมีภาพภูพานอยู่ด้านหลังการนำเสนออัตลักษณ์จังหวัด
หนองบัวลำภูผ่านเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแทนเรื่องเล่าพระวอพระตาในฐานะวีรบุรุษผู้มาสร้าง
เมืองหนองบัวลำภูนครเขื่อนขันธกบแก้วบัวบาน ซึ่งกลายเป็นอารักษ์เมืองและเป็นที่เคารพศรัทธาของชาว
หนองบัวลำภูนั้น อาจเป็นเพราะเรื่องราวสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีตัวตนในฐานะวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของไทย
ผู้กอบกู้อิสรภาพของอยุธยาในคราวเสียกรุงครั้งแรก และเรื่องราวของพระองค์มีปรากฏในประวัติศาสตร์
กระแสหลักของชาติ การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ของจังหวัดหนองบัวลำภูทำให้เห็นว่าเมืองหนองบัวลำภูมีมา
นานกว่า 400 ปีแล้ว ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือในประวัติศาสตร์นั้นพระวอพระตาเป็นเสนาบดีชั้น
ผู้ใหญ่ในราชสำนักเวียงจันทน์เกิดความขัดแย้งกับเจ้าสิริบุญสารเจ้ามหาชีวิตเวียงจันทน์จึงได้อพยพไพร่พลและ
วงศ์ญาติมาตั้งฐานทัพที่เมืองหนองบัวลำภูซึ่งเป็นเมืองเก่าของเจ้าปางคำโดยให้ชื่อเมืองว่านครเขื่อนขันธ
กบแก้วบัวบาน และได้แข็งเมืองประกาศตนเป็นรัฐอิสระไม่ขึ้นตรงต่อราชสำนักเวียงจันทน์ (ธีรวัฒน์ แสนคำ,
2558 : 124 อ้างอิงจากณัฐภูมิ รังศรีรัมย์, 2565) จากการที่จังหวัดหนองบัวลำภูไม่ได้ยกย่องพระวอพระตาซึ่ง
มีตัวตนในสำนักทางประวัติศาสตร์ของชาวหนองบัวภูมานานและเป็นอารักษ์หลักเมือง แทนการยกย่อง
สมเด็จพระนเรศวร ซึ่งไม่ได้อยู่ในการรับรู้ของชาวหนองบัวลำภูมาก่อน เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพระ
นเรศวรที่เกี่ยวข้องกับชาวหนองบัวลำภูได้ถูกนำมาเปิดเผยก่อนการตั้งอนุสาวรีย์ในปี 2511 นั้น ณัฐภูมิ รังศรี
รัมย์ (2565) ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ประวัติศาสตร์เมืองหนองบัวลำภูเป็น “ประวัติศาสตร์ราชาชาตินิยม” หมายถึง
เรื่องเล่าหรือการเล่าเรื่องที่ให้ความสำคัญกับชนชั้นปกครอง กษัตริย์หรือชนชั้นนำเป็นหลัก และการสร้าง

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูนั้นสืบเนื่องจากมีเหตุการณ์ก่อนปี พ.ศ.2511 มีเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์บุกยึดสถานีตำรวจเมืองหนองบัวลำภู หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จมาจังหวัดอุดรธานีทรงห่วงใยราษฎร และพระองค์ได้ถามข้าราชการที่เข้าเฝ้าว่า “แถวนี้มี (กษัตริย์) พระองค์ไหนเคยเสด็จมาบ้างไหม” ตอนนั้นพระยาอุดรธานีศรีโขมสาครเขตต์ (จิตร จิตตะยโสธร) อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานีซึ่งเกษียณอายุราชการไปแล้วได้เข้าเฝ้าด้วย จึงได้ทูลตอบว่า “มีครั้งหนึ่ง สมเด็จพระนเรศวรเคยเสด็จมา” รัชกาลที่ 9 จึงทรงมีพระราชดำริให้สร้างศาลสมเด็จพระนเรศวรขึ้นเพื่อปลูก ปลอบขวัญและกำลังใจให้ชาวบ้านเกิดความรักบ้านเมืองท่ามกลางภัยทางสังคมในยุคนั้น

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การสร้างอนุสาวรีย์ จึงเป็นเหตุผลให้จังหวัดหนองบัวลำภูได้ เลือยกยกย่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ไทย และมีตัวตนในประวัติศาสตร์กระแสหลัก แทนพระวอพระตาซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวตนในประวัติศาสตร์ลาว

นอกจากการนำเสนออัตลักษณ์จังหวัดหนองบัวลำภูผ่านตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดแล้ว จังหวัด หนองบัวลำภูยังได้นำพระนามสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มาเป็นชื่องานประจำปี “งานสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกาชาดหนองบัวลำภู” โดยมีพิธีสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในงานกาชาดหนองบัวลำภู ทุกวันที่ 18 -27 มกราคมของทุกปี ภายในงานมีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าตำนานวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชผ่านการแสดงแสงสีเสียง ทั้งนี้เพื่อยกย่องพระองค์ในฐานะวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ และเป็นบุคคลสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ อีกทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์เรื่องเล่าของพระองค์สู่ประชาชน รวมถึงการที่พระองค์เคยเสด็จ มายังพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูในอดีต ย่อมส่งผลให้แผ่นดินเมืองลุ่มภู (จังหวัดหนองบัวลำภู) ในอดีตได้เป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์กระแสหลัก มินัยยะถึงความสำคัญนำไปสู่การประกอบสร้างให้เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ของชาวจังหวัดหนองบัวลำภูต้งนำเสนอผ่านตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

ภาพที่ 2 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

ที่มา: กรมธนารักษ์สำนักงานธนารักษ์พื้นที่หนองบัวลำภู (2568)

บทบาทการสร้างประเพณีสร้างสรรค์

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2511 โดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จเป็นประธาน และหลังจากนั้นอำเภอหนองบัวลำภูจัดงานประจำปี พร้อมพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณ โดยมีการใช้บัณฑิตหรือ ผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้ประกอบพิธี (ปิยวัฒน์ สีแดงสุก, 2562) เมื่อหนองบัวลำภูได้รับการสถาปนาเป็นจังหวัดในปี

2536 การจัดพิธีได้พัฒนาขึ้น โดยมีการบูชาพระนเรศวรมหาราชในฐานะเทพ และมีการพ้องบวงสรวงเพื่อแสดงความเชื่อและความสามัคคี (ปริดี นุชิต, 2567; ชีรวัฒน์ แสนคำ, 2567)

ต่อมาสำนักวัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ พัฒนาพิธีกรรมบวงสรวงดวงวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยเพิ่มนางรำถึง 2,000 คน และจัดงาน “สักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดหนองบัวลำภู” ทุกปีระหว่างวันที่ 18-27 มกราคม ที่สนามสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อำเภอเมืองหนองบัวลำภู เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ และอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น รวมถึงให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดง การประกวด และการจัดนิทรรศการ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมมัจฉากาชาดเพื่อช่วยเหลือผู้ยากจนในพื้นที่ (ปิยวัฒน์ สีแดงสุก, 2562)

เรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีบทบาทในการสร้างสรรค์ประเพณีพิธีกรรมที่กลายเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยมีการพัฒนาให้พิธีบวงสรวงจากธรรมดาไปสู่ประเพณีประจำจังหวัด ซึ่งปฐม หงษ์สุวรรณ (2560: 26) เรียกว่า "ประเพณีประดิษฐ์" ที่นำเรื่องราวจากอดีตมาประยุกต์ใช้ในบริบทปัจจุบัน โดยพิธีกรรมนี้ได้พัฒนาเป็นรัฐพิธีหลังจากที่หนองบัวลำภูได้รับการสถาปนาเป็นจังหวัดและสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้รับการยกย่องเป็นวีรบุรุษ ส่วนกิจกรรมในงานสะท้อนถึงการผลิตซ้ำตำนานประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การประกวด "เขยฝรั่ง" ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงของระบบคุณค่าท้องถิ่น (แก้วตา จันทรานุสรณ์, 2553: 1)

บทบาทการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ ความรักชาติ และความสามัคคี

เรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เชื่อมโยงกับจังหวัดหนองบัวลำภู รวมถึงการรับรู้ของชาวหนองบัวลำภูส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่พระองค์ตามเสด็จพระมหาธรรมราชาธิราชยกทัพมาที่ตำบลหนองบัวลำภูในปี พ.ศ.2117 เพื่อช่วยพระเจ้ากรุงหงสาวดีที่กรุงศรีสัตนาคนหุต หรือล้านช้างเวียงจันทน์ (เวียงจันทน์ในปัจจุบัน) เนื่องจากในขณะนั้นอยุธยายังเป็นเมืองขึ้นของกรุงหงสาวดี เมื่อเสด็จมาถึงตำบลหนองบัวซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของล้านช้างเวียงจันทน์ สมเด็จพระนเรศวรประชวรด้วยไข้ทรพิษเสียก่อน พระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงให้ยกทัพกลับกรุงศรีอยุธยา เรื่องราวดังกล่าวนี้เป็นเหตุผลนำไปสู่การสร้างอนุสาวรีย์ของสมเด็จพระนเรศวรในปี 2511 นอกจากนั้นยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชประวัติของพระองค์และคุณงามความดีของพระองค์ในการกอบกู้ชาติจากพม่าในคราวเสียกรุงครั้งที่ 1 ซึ่งเรื่องเล่าได้ถูกแพร่หลายไปยังเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการของจังหวัดหนองบัวลำภู การเผยแพร่ผ่านป้ายจารึกที่อนุสาวรีย์ และศาลสมเด็จพระนเรศวร ดังข้อความว่า

“ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช” ถูกสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2511 เพื่อเป็นอนุสรณ์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดย “พระยาอุดรธานีศรีโขมสาครเขตต์” (จิต จิตตยโสธร) อดีตเจ้าเมืองอุดรธานี ได้ร่วมใจกับชาวหนองบัวลำภู สร้างไว้ ณ ด้านตะวันออกริมฝั่งหนองบัวลำภู พร้อมสร้างรูปเหมือนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชขนาดเท่าพระองค์จริง ประทับยืน พระหัตถ์ซ้ายทรงพระแสงดาบ ออกแบบโดยช่างกรมศิลปากร “การที่

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้เคยเสด็จมาประทับพักแรมที่เมืองหนองบัวลำภูเมื่อ พ.ศ. 2117 นั้น ทำให้ชื่อเมืองหนองบัวลำภูได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทย” (ผู้จัดการออนไลน์, 2567)

นอกจากนั้นแล้วในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช วันที่ 18 มกราคม ของทุกปี ได้มีการอ่านคำบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในฐานะพระมหากษัตริย์วีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ และเทิดพระเกียรติพระองค์ ตลอดจนยังมีการเผยแพร่ผ่านรูปแบบแสง สี เสียง เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพระองค์และความสัมพันธ์ที่มีต่อจังหวัดหนองบัวลำภูในงาน “สักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดหนองบัวลำภู” ระหว่างวันที่ มกราคม 27 - 18 ในบางปีอีกด้วย ซึ่งเนื้อหาของการแสดงจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (เทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตอนยุทธหัตถี จังหวัดหนองบัวลำภู) เป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์โดยเน้นไปที่เหตุการณ์สำคัญในพระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ยุทธหัตถี ซึ่งเป็นวีรกรรมที่แสดงถึงความกล้าหาญและพระปรีชาสามารถของพระองค์ในการกอบกู้เอกราชของชาติไทย

การผลิตซ้ำเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้ถูกนำไปผลิตซ้ำผ่านบทเพลงประกอบการรำรำในพิธีบวงสรวง ตลอดจนบทเพลงประจำจังหวัด ดังความว่า

องค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้กู้ชาติลือเลื่องไทย ไว้ชื่อเสียง

เคยเสด็จยกทัพผ่านมาพัก รู้จักเมือง เคยรุ่งเรืองในอดีตกาล นานมาเคย

เพลงนครเขื่อนขันธ์ กาบแก้วบัวบาน (จังหวัดหนองบัวลำภู)

องค์นเรศวรให้ ศูนย์รวมใจทุกหมู่เหล่า คนหนองบัวลำภูเฮา ให้เอาเป็นที่ตั้ง ย่อไหวขึ้นใส่หัว น้อมนำใจให้ถ้วนทั่วซึ่งคุณค่าบารมี สามัคคีรวมใจ ต่อไปอย่างหมายมั่น เขาพากันมาสร้างหนองบัวลำภูให้เอียงสูง เป็นประคุณแล้วอย่างสูงที่พระองค์ทรงก่อไว้ให้เฮาได้ ว่าพึงบุญ ฮักกันเด้อ ฮักกันเด้อ พี่น้องเอ๋ย

เพลงอ้อมกอดหนองบัวลำภู

การผลิตซ้ำเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรในรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เป็นการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ให้แก่ชาวหนองบัวลำภู ได้เห็นคุณค่าในพระมหากษัตริย์ผู้รักษาแผ่นดินไทย พระองค์มีความเสียสละ เอาเลือดเนื้อปกป้องผืนแผ่นดินให้แก่อนุชนรุ่นหลัง หากไม่มีพระองค์ท่านก็ไม่มีชาวหนองบัวลำภู และประเทศไทย ในพิธีกรรมบวงสรวงเป็นการแสดงความกตัญญูของชาวหนองบัวลำภูต่อพระองค์ สิ่งที่ชาวหนองบัวลำภูจะสามารถตอบแทนพระคุณของพระองค์ได้คือ ความรักชาติและความสามัคคี ดังคำให้สัมภาษณ์ของ สุรเดช คำพะเยา ที่ปรึกษาศูนย์อำนวยการบริหารราชการส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ได้นำเรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรไปบรรยายเพื่อสร้างสำนึกในประวัติศาสตร์ และภูมิใจในพระมหากษัตริย์ผู้ปกป้องผืนแผ่นดินไทย ว่า

“พระมหากษัตริย์คุณและเรื่องเล่าของพระองค์ท่าน นำมาซึ่งการปลูกฝังความรักชาติ สิ่งที่เรามองเห็นจากการที่เราฟังวันนี้ แสดงความเป็นคนไทยด้วย หากตีความพิธีกรรมบวงสรวง การแสดงแสงเสียง การผลิตซ้ำแต่ละรอบ แต่ละครั้ง ทำให้เราได้สำนึกในความเป็นชาติ บทบาทของพระองค์ การสร้างอัตลักษณ์ การสร้างสำนึกความเป็นไทย ถ้าเราไม่ภูมิใจในประวัติศาสตร์ เราก็ไม่ได้รู้สึกถึงรากเหง้าของเรา ที่นี้เขา

พยายามบอกตัวเองว่าเมืองหนองบัวลำภู ไม่ได้สร้างมาแค่ พ.ศ. แต่มีประวัติศาสตร์ที่นานกว่าอุดรธานี 2511
ใช้ไหมครับ

(สุรเดช คำพะแย, 2567)

โดยสรุป หลังจากการสถาปนาจังหวัดหนองหนองบัวลำภูแล้ว ทางจังหวัดได้ยกย่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งได้มีการสร้างพระบรมรูปและศาลของพระองค์เมื่อปี 2511 แล้ว เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของจังหวัดหนองบัวลำภู ทางจังหวัดจึงมีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าของพระองค์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ ความสร้างความรักชาติและความสามัคคีให้แก่ชาวหนองบัวลำภู ซึ่งการผลิตซ้ำดังกล่าว ปิยะวัฒน์ สีแดงสุข (2562) ได้อธิบายว่า กรณีของการสร้างความทรงจำร่วมใหม่ต่ออดีตที่ว่าด้วยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จมาหนองบัวลำภู จึงถือว่าเป็นความทรงจำทางประวัติศาสตร์ที่รัฐผลิตซ้ำจินตนาการในอดีต และกระทำการสร้างภาพของหนองบัวลำภูให้เหมือนเป็นภาพในความฝันหรืออุดมคติของรัฐขึ้นมา เพื่อเชื่อมโยงชาวหนองบัวลำภูหรือผู้คนในพื้นที่อื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทวนรำลึกถึงอดีตชุดนี้ด้วยกัน เรื่องเล่าชุดนี้จึงเป็นประวัติศาสตร์นิพนธ์ของรัฐ ทั้งศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตราประจำจังหวัด หรือคำขวัญประจำจังหวัดที่ว่า “...ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อุทยานแห่งชาติภูเก้า ภูพานคำ แผ่นดินธรรมหลวงปู่ขาว เด่นสกาวถ้ำเอราวัณ นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน...” ทั้งที่ในความเป็นจริงการผลิตซ้ำจินตนาการในอดีตครั้งนี้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในช่วงเวลานั้น คือ บริบทของสงครามเย็นและการถูกตีตราจากรัฐว่าเป็นพื้นที่สีแดงของหนองบัวลำภู แต่ในท้ายที่สุดความทรงจำร่วมใหม่ต่ออดีตที่ว่าด้วยสมเด็จพระนเรศวรเสด็จมาหนองบัวลำภูถูกทำให้เป็นความทรงจำอันเฉพาะเจาะจงของพื้นที่แห่งนี้ไป (ปิยะวัฒน์ สีแดงสุขศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตั้งอยู่ที่ สนามนเรศวร หน้าว่าการอำเภอเมืองหนองบัวลำภู และอยู่ติดกับริมหนองน้ำใจกลางเมือง, 2562)

บทบาทการสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชตั้งอยู่ที่สนามนเรศวร หน้าว่าการอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ติดกับหนองน้ำกลางเมือง โดยตกแต่งสถานที่ให้สวยงามและมีป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติของพระองค์ เหมาะสมเป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาลสมเด็จพระนเรศวรได้รับความเชื่อในเรื่องการขอพรให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นหนึ่งใน 9 สถานที่ของโครงการจาริกเส้นทางบุญ “ตามรอยอารยธรรมนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน” เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

นอกจากเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสะท้อนจากบริเวณศาลฯ ที่เต็มไปด้วยไถ่ขอขนาดต่าง ๆ จำนวนนับพันตัว ที่ชาวหนองบัวลำภูนำมากราบไหว้แก้บนแล้ว พื้นที่แห่งนี้ยังเป็นสถานที่จัดงานประจำปีของจังหวัดหนองบัวลำภูด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้นำไปสู่บทบาทการสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวของชาวจังหวัดหนองบัวลำภูตามนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาล ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งส่งผลให้เกิดการไหลบ่าของผู้คน วัฒนธรรมและสินค้ากับความผันผวนทางเศรษฐกิจส่งผล

ให้ผู้คนยึดถือความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการนำวัฒนธรรมไปสู่สินค้า เช่นเดียวกันกับ เรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนำไปสู่การผลิตเหรียญสมเด็จพระนเรศวรหลายรุ่นในเชิงพาณิชย์เพื่อให้คนบูชา เพราะเชื่อในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ดังภาพประกอบที่ 3 และศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกลายเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพจำหน่ายเครื่องบวงสรวง เช่น ไก่ชน ตามกระแสความเชื่อที่ว่าสมเด็จพระนเรศวรเคยชนไก่กับมังสามเกียด หลานของพระเจ้าบุเรงนอง ซึ่งข้อความดังกล่าวกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้อ้างคำให้การของชาวกรุงเก่า และคำให้การของขุนหลวงหาวัด สรุปความได้ว่า

ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วงท้ายรัชกาลของพระเจ้าบุเรงนอง ผู้มีวัยชรภาพ เติร์มมอบราชสมบัติให้พระราชโอรสนันทบุเรง (มังเอ็ง หรือมังชัยสิงห์) พร้อมกับได้สถาปนา “หลานปู่” ชื่อ “มังสามเกียด” หรือ “มังกะยอชวา” ขึ้นเป็น “พระมหากษัตริย์” มังสามเกียด มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันกับพระนเรศวร ผู้ซึ่งราชสำนักอยุธยาส่งไปเป็นองค์จ่านายที่เมืองหงษา ในช่วงเสียกรุงครั้งที่ 1 เหตุการณ์ชนไก่นั้น เกิดขึ้นเมื่อพระนเรศวรมีพระชันษาเพียง 9 ขวบ แถมยังเป็นเถรน้อย วันหนึ่งยุพราชทั้งสององค์ได้เล่นไก่ชนเบื้องหน้าพระพักตร์ของพระเจ้าบุเรงนอง ปรากฏว่าไก่ของมังสามเกียดพ่ายแพ้ต่อไก่ของพระนเรศวร ด้วยความอับอายจึงกล่าวถ้อยคำเสียดสีว่า “ไก่เชลยตัวนี้เก่งจริงหนอ” คำถากถางนี้คงจี้ใจดำพระนเรศวรไม่น้อย ถึงกับโพล่งประโยคคลาสสิกที่ถูกนำมาอ้างซ้ำแล้วซ้ำอีก ว่า “ไก่ตัวนี้อะว่าแต่จะชนะในวังนี้เลย ต่อให้ทำพนักเอาบ้านเอาเมืองก็ยอมได้” สัมพันธะระหว่างสองยุพราชขาดสะบั้นลงทันที หลังจากที่ถูกปรามาส ก็เกิดแรงผลักดันให้พระนเรศวรคิดที่จะหนีออกจากกรุงหงษาทุกลมหายใจ” (มดิชนสุดสัปดาห์, 2567) จากตำนานดังกล่าวส่งผลให้ชาวเมืองหนองบัวลำภูได้นำไก่ชนมาถวายสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพและรายได้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

ภาพที่ 3 รูปปั้นไก่ชนจำนวนมากที่ศาลสมเด็จพระนเรศวรและภาพเหรียญสมเด็จพระนเรศวร

ที่มา: ผู้จัดการออนไลน์ (2567)

บทสรุป (Conclusion)

เรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่เชื่อมโยงกับชาวหนองบัวลำภูนั้น เป็นเรื่องเล่าที่มาจากหลักฐานลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพซึ่งทูลต่อกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เมื่อ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2478 ว่า เมื่อครั้งสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ยกกองทัพขึ้นไปช่วยพระเจ้าหงสาวดี ตีกรุงศรีสัตนาคนหุต ได้พาพระนเรศวรราชบุตรไปด้วย เมื่อไปถึงหนองบัวลำภู พระนเรศวรไปประจรรอออกทรมพิษ พระเจ้าหงสาวดีจึงอนุญาตให้กองทัพไทยยกกลับมา.. ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณชาวหนองบัวลำภูจึงสร้างศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานที่ริมสระหนองบัว ทางด้าน

ทิศตะวันออก ซึ่งศาลดังกล่าวนี้มีบทบาทและความสำคัญต่อชาวบัวลำภู 5 ด้าน คือ 1) บทบาทด้านการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ เพราะชาวหนองบัวลำภูเชื่อว่าศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจปกป้องรักษาชาวหนองบัวลำภูและผู้ที่มาบนบานศาลกล่าว 2) บทบาทด้านการสร้างอัตลักษณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ในฐานะการสถาปนาয়ฐานะจากอำเภอหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู 3) บทบาทด้านการสร้างประเพณีสร้างสรรค์ : จากงานบวงสรวงสู่งานกาชาดหนองบัวลำภู กลายเป็นประเพณีประจำจังหวัดหนองบัวลำภู มีการผลิตซ้ำเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรและมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 4) บทบาทด้านการสร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ ความรักชาติและความสามัคคี ผ่านรูปแบบที่หลากหลาย มีการผลิตซ้ำส่งผลให้ชาวหนองบัวลำภูมีความสำนึกในพระกรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในฐานะพลเมืองไทย และ 5) บทบาทด้านการสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกลายเป็นหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดหนองบัวลำภู ตามนโยบายของรัฐบาล และเกิดการสร้างเหรียญมงคล ความเชื่อการนำไถ่ชนมาถวาย

นับว่าเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้มีบทบาทต่อชาวหนองบัวลำภู มาตั้งแต่ พ.ศ. 2511 อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อปลูกปลอบขวัญประชาชน และเชื่อมโยงจิตใจของชาวหนองบัวลำภูเนื่องจากเกิดสถานการณ์ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และภายหลังการยกฐานะจากอำเภอ มาเป็นจังหวัดหนองบัวลำภูในปี 2536 แล้วบทบาทของเรื่องเล่าก็ได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม ส่งผลให้จังหวัดหนองบัวลำภูมีอัตลักษณ์โดดเด่นในแบบของตนเอง มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ทั้งนี้ผลการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายและการพัฒนาเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานของรัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศสามารถใช้เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมอัตลักษณ์ท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้ควรดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือศูนย์สารสนเทศประวัติศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชอย่างมีระบบควบคู่กับการบูรณาการสาระสำคัญของเรื่องเล่าเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในระดับการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกแห่งความรักชาติ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และการตระหนักถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาเรื่องเล่าให้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ในส่วนของการศึกษาวิจัยในอนาคต ควรมีการสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับทัศนคติและความเข้าใจของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ต่อเรื่องเล่าสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในบริบทสังคมร่วมสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อศึกษาผลกระทบของเรื่องเล่าต่อการรับรู้ความเชื่อ และพฤติกรรมของประชาชน อีกทั้งควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของเรื่องเล่าในพื้นที่จังหวัดอื่นที่มีการสถาปนาอนุสรณ์สถานหรือศาลที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งจะช่วยสร้างองค์ความรู้เชิงเปรียบเทียบและสามารถนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับประเทศได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การอนุรักษ์และสืบทอดเรื่องเล่าควรส่งเสริมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เรื่องเล่าดังกล่าวยังคงมีพลวัตและความหมายในสังคมไทยปัจจุบันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *ทรัพยากรการท่องเที่ยวไทย ชุมชนภาคอีสาน : หนองบัวลำภู Nong Bua Lam Phu*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณิตา เพียรภักจินา. (2551). *ศึกษาเรื่องเล่าพื้นบ้านดงละคร ตำบลดงละคร อำเภอดงละคร จังหวัด นครนายก*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2550). *วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล แซ่กิ้น (2550). *พระนเรศวร : วาทกรรมจากอดีตที่แปรเปลี่ยนไปสู่วาทกรรมเชิงสัญลักษณ์แห่ง*. กองทัพบกไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาควิชาการปกครอง.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). *ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง*. นนทบุรี : ฟ้ามุข.
- บุญเต็ม แสงดิษฐ์. (2541). *วันสำคัญ*. กรุงเทพฯ : พชรการพิมพ์.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2560). *ประเพณีประติมากรรมในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง*. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนา.
- (ม.ป.ป.) คติชนวิทยา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยวัฒน์ สีแดงสุก, แล ชาติชาย มุกสง. (2562ก). *พระประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: การประกอบสร้าง* *อภิมหาเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์นิพนธ์การเมืองไทย พ.ศ. 2475-2493*. ในเอกสารประกอบการ ประชุมวิชาการ โครงการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่: การนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าด้าน ประวัติศาสตร์ และอาณานิคมศึกษาของนิสิตระดับปริญญาตรี ระดับประเทศ ครั้งที่ 2. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2567). *ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช สถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองหนองบัวลำภู*. เผยแพร่ :10 ก.ค. 2567
- ศิริพร ณ ถลาง และสุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. (2557). *คติชนในบริบทข้ามพรมแดน งานปอยไทใหญ่ในจังหวัด เชียงใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2541). *การวิเคราะห์บทบาทที่เป็นแบบฉบับสากลของตัวเอกในวรรณกรรม ประเภทเรื่องเล่าพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หนังสือวัฒนธรรม. (2544). *พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดหนองบัวลำภู*.
- อาภรณ์ จันทสมวงศ์. (2544). *พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์**
1. ปรีดี นุชิต. (8 กันยายน 2567) อดีตประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู, สัมภาษณ์
 2. ทองเรียบ ไชโยธา. (16 มกราคม 2568) ชาวบ้านหนองบัวลำภู, สัมภาษณ์
 3. อีรวัฒน์ แสนคำ. (8 กันยายน 2567) อาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัย มหาภูมิราชนครินทร์ วิทยาเขตศรีล้านช้าง, สัมภาษณ์
 4. สาคร มาลา. (16 มกราคม 2568) ชาวบ้านหนองบัวลำภู, สัมภาษณ์

อนาคตภาพการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกนชนในทศวรรษหน้า THE FUTURE SCENARIOS OF BOARDING SCHOOL EDUCATIONAL MANAGEMENT IN THE NEXT DECADE

ศักดิ์บุล ไกรฤกษ์^{1*} พระราชวรญาณเมธี²

Sakdibun Krairiksh^{1*} Phra Rajavajiranyanamethi²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University,
Thailand

*Corresponding Author E-mail : siameserowdy@gmail.com

วันที่รับบทความ 6 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 14 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 15 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพอนาคตของการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกนชนในช่วงทศวรรษหน้า (พ.ศ.2569-2578) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวโน้มสภาพการณ์ของสังคมไทยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา และการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารโรงเรียนกนชนให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ งานวิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟายและชาติพันธุ์วรรณา ซึ่งเป็นกระบวนการที่อาศัยความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรงกับการบริหารการศึกษาและการจัดการโรงเรียนกนชน จำนวน 20 รูป/คน ผ่าน 3 รอบของการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจัดทำแบบสอบถาม และการยืนยันความคิดเห็นในประเด็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพของโรงเรียนกนชนควรมีการพัฒนาใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านสนับสนุน โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมทักษะชีวิตและคุณธรรม การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังพบว่าแนวโน้มสำคัญที่มีผลต่อโรงเรียนกนชนในอนาคต ได้แก่ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล โครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง และปัญหาสังคมร่วมสมัย ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ร่วมของผู้ทรงคุณวุฒิต่อการพัฒนาโรงเรียนกนชนในอนาคต โดยเสนอให้โรงเรียนกนชนทำหน้าที่เป็น “ระบบนิเวศทางการศึกษา” ที่หล่อหลอมผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านปัญญา ทักษะชีวิต และคุณธรรม เพื่อเตรียมพลเมืองรุ่นใหม่ให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : อนาคตภาพการศึกษา, โรงเรียนกนชน, การบริหารการศึกษา, แบบเดลฟาย และชาติพันธุ์วรรณา, การจัดการศึกษาเชิงอนาคต

Abstract

This research aims to study the future vision of the management of boarding schools in the next decade (2026-2035), focusing on analyzing trends in the social situation of Thailand that will impact education management, and developing appropriate strategies for managing boarding schools to respond to the changes of the modern world. The research employs the Delphi method and ethnographic narrative, which gathers insights from experts with direct experience in education management and boarding school operations. A total of 20 participants were involved, and data was collected through three rounds in-depth interviews, surveys, and validation of key issues. The findings reveal that the future development of boarding schools should focus on four main areas: strategic management, student affairs, academics, and support. The emphasis is on participatory management, promoting life skills and moral values, creatively utilizing technology, and creating a safe and supportive learning environment. Additionally, key trends affecting boarding schools in the future include advancements in digital technology, changing family structures, and contemporary social issues. The findings reflect a shared vision among the experts regarding the development of future boarding schools, proposing that they function as "educational ecosystems" that nurture students holistically in terms of intellect, life skills, and morality, to prepare the new generation of citizens to face changes sustainably.

Keywords: Future of Education, Boarding School, Educational Management, Ethnographic Delphi, Futures Studies

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา “ทรัพยากรมนุษย์” ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในมิติของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม (UNESCO, 2015) โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Trilling & Fadel, 2009)

หนึ่งในรูปแบบของสถานศึกษาที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเยาวชนอย่างรอบด้าน คือ “โรงเรียนกึ่งนอน” (Boarding School) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในการดูแลนักเรียนทั้งด้านวิชาการและชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง ส่งผลให้โรงเรียนลักษณะนี้สามารถปลูกฝังวินัย คุณธรรม ความรับผิดชอบ และทักษะชีวิตได้อย่างลึกซึ้งกว่ารูปแบบโรงเรียนทั่วไป (ภัทรวดี เฉลิชัยกิจ, 2562) นอกจากนี้ โรงเรียนกึ่งนอนในประเทศไทยจำนวนไม่น้อย เช่น โรงเรียนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนวิถียุทธ และโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ ยังมีการฝึกฝนการบ่มเพาะนักเรียนให้เป็นผู้นำทางวิชาการและคุณธรรม (สุภาวดี ศรีสำราญ, 2564)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานทางการศึกษา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างครอบครัวที่ส่งผลให้เด็กจำนวนมากต้องพึ่งพาโรงเรียนกินนอนในการดูแลทั้งด้านการศึกษาและชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ สังคมไทยยังเผชิญกับปัญหาการเสื่อมถอยของคุณธรรมและค่านิยมดั้งเดิม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ขยายของเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชน (ภัทรวิดี เณิมชัยกิจ, 2562) ในขณะเดียวกันการแพร่ขยายของเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตยังเป็นปัจจัยที่สร้างความท้าทายในด้านการบริหารจัดการการศึกษา โดยเฉพาะในแง่ของการใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่เหมาะสมและความเสี่ยงจากการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม (สุภาวดี ศรีสำราญ, 2564)

อีกทั้ง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงเป็นปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีงบประมาณจำกัด ซึ่งทำให้บางโรงเรียนไม่สามารถจัดหาและจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับนักเรียนได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขยายตัวของเศรษฐกิจดิจิทัลและการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในอนาคต เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยี การคิดเชิงวิพากษ์ และการมีความคิดสร้างสรรค์ (Trilling & Fadel, 2009) ดังนั้น โรงเรียนกินนอนจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อให้สามารถพัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยั่งยืน และเพื่อให้โรงเรียนกินนอนสามารถตอบสนองต่อบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปและยังคงทำหน้าที่ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องคาดการณ์ภาพอนาคตและกำหนดทิศทางการจัดการการศึกษาที่เหมาะสม (Linstone & Turoff, 2002)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาภาพอนาคตของการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกินนอนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2569-2578) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบ Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) ซึ่งเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับสถานศึกษาในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืนในโลกอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มสภาพการณ์ของสังคมไทยในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกินนอนในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2569-2578)
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกินนอนที่เหมาะสมกับบริบทของอนาคต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
3. เพื่อสังเคราะห์ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกินนอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านสนับสนุน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาในโรงเรียนกึ่งนอน การศึกษาภาพอนาคต (Futures Studies) และกรอบแนวคิดทางการบริหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาในศตวรรษที่ 21

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอแนวทางการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ว่าควรครอบคลุมทั้ง “การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know), เพื่อทำ (Learning to Do), เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together), และเพื่อเป็น (Learning to Be)” ซึ่งได้กลายเป็นหลักสำคัญในการออกแบบระบบการศึกษาให้สามารถพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะชีวิต และคุณธรรม (UNESCO, 2015)

ทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Trilling & Fadel, 2009) แนวคิดเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับโรงเรียนกึ่งนอน ซึ่งมีศักยภาพในการบ่มเพาะคุณลักษณะดังกล่าวผ่านสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนอาศัยและใช้ชีวิตอยู่ตลอดเวลา

2. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนกึ่งนอน

โรงเรียนกึ่งนอน หรือ Boarding School เป็นระบบการศึกษาที่นักเรียนใช้ชีวิตภายในโรงเรียนทั้งในด้านวิชาการและชีวิตประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกันในชุมชน (Chung, 2016) ในประเทศไทย โรงเรียนกึ่งนอนปรากฏขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตผู้นำทางวิชาชีพ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้วิชาการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

โรงเรียนกึ่งนอนในประเทศไทยมีหลายลักษณะ เช่น โรงเรียนแนววิทยาศาสตร์ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนทหาร และโรงเรียนที่ดำเนินงานภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ ล้วนมีแนวทางในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างวิชาการและการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education)

3. การศึกษาภาพอนาคต (Futures Studies) และการวิจัยแบบ Delphi

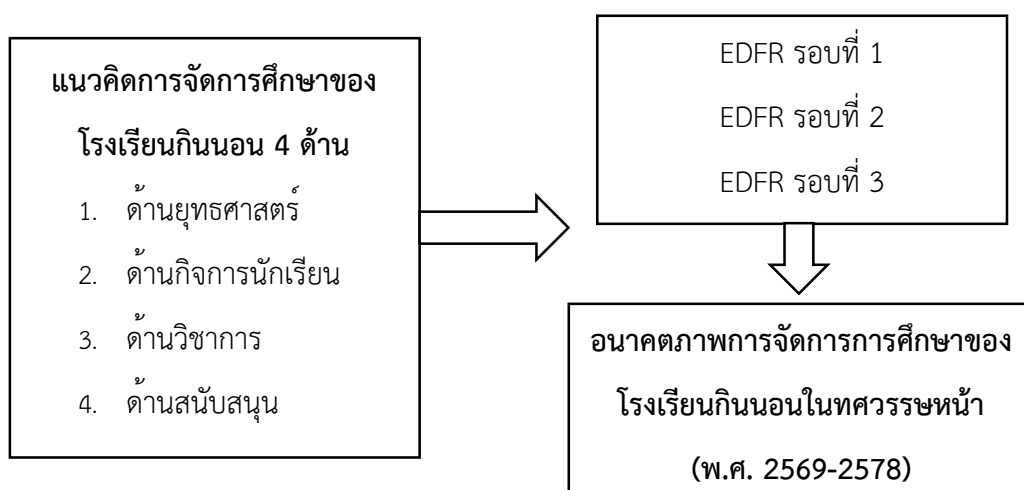
การวิจัยเกี่ยวกับอนาคต (Futures Studies) เป็นกระบวนการวิเคราะห์แนวโน้มและความเป็นไปได้ในอนาคตเพื่อใช้ประกอบการวางแผนเชิงกลยุทธ์ หนึ่งในวิธีการที่นิยมใช้คือ Delphi Technique ซึ่งเน้นการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหลายรอบเพื่อนำไปสู่ฉันทามติ (Linstone & Turoff, 2002)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวทางของ Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) มาใช้ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเชิงลึกกับการประเมินแบบมีโครงสร้างในหลายรอบ โดยมีเป้าหมายเพื่อคาดการณ์และออกแบบอนาคตที่พึงประสงค์ของโรงเรียนกึ่งนอนได้อย่างเป็นระบบ

4. ปัจจัยเชิงบริบทที่มีผลต่อการจัดการศึกษาในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (AI, Big Data, Blended Learning), โครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนไป, ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และปัญหาด้านคุณธรรม ล้วนส่งผลต่อรูปแบบการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ล้วนเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีทักษะชีวิต และสามารถปรับตัวได้ในโลกอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบคาดการณ์อนาคต โดยใช้กระบวนการ Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยแบบชาติพันธุ์ (Ethnography) และเทคนิคเดลฟาย (Delphi) เพื่อศึกษาความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและโรงเรียนกบินทอนที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

- แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สำหรับการเก็บข้อมูลรอบที่ 1
- แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับรอบที่ 2 และ 3
- แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่ามัธยฐาน (Median), ฐานนิยม (Mode), และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range - IQR)

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 รอบ ตามแนวทางของ EDRF ดังนี้

- รอบที่ 1 (Ethnographic) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรวบรวมประเด็น แนวคิด และข้อเสนอเกี่ยวกับอนาคตภาพของการจัดการการศึกษาในโรงเรียนกึ่งนอ
- รอบที่ 2 (Delphi Round 1) นำประเด็นจากรอบที่ 1 ไปพัฒนาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และแจกจ่ายให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสม
- รอบที่ 3 (Delphi Round 2) เสนอผลการวิเคราะห์จากรอบที่ 2 กลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง เพื่อยืนยันหรือปรับความคิดเห็น จนได้นันทมติ (Consensus)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากรอบแรกวิเคราะห์ด้วยการจัดหมวดหมู่เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนข้อมูลจากรอบที่ 2 และรอบที่ 3 วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ได้แก่ มัธยฐาน (Md), ฐานนิยม (Mo) และ IQR โดยกำหนดว่า ถ้ามัธยฐานและฐานนิยม ≥ 4 และ $IQR \leq 1$ ถือว่ามีนันทมติในประเด็นนั้น

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาแนวโน้มสภาพการณ์ของสังคมไทยในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกึ่งนอในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2569–2578) พบว่า แนวโน้มที่มีผลกระทบต่อโรงเรียนกึ่งนอสามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ แนวโน้มด้านเทคโนโลยี ด้านสังคม และวินัย ด้านเศรษฐกิจและแรงงาน และด้านการเมืองและนโยบายการศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นอย่างสอดคล้องกันว่า ทั้ง 4 มิติดังกล่าวเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนกึ่งนอในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1. แนวโน้มด้านเทคโนโลยี / AI / ดิจิทัล: เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะ AI ระบบอัตโนมัติ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษา เด็กยุคใหม่จะมีลักษณะของ “digital native” ที่คุ้นเคยกับข้อมูลจำนวนมากในเวลาสั้น ๆ และมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งที่หลากหลาย ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าโรงเรียนกึ่งนอต้องไม่เพียงปรับตัวด้านเทคโนโลยี แต่ต้อง “ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่” ที่ผสมผสานชีวิตประจำวันเข้ากับดิจิทัล เช่น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ใช้แอปพลิเคชัน การใช้ระบบติดตามพฤติกรรมด้วย IoT หรือการวิเคราะห์พัฒนาการผู้เรียนด้วย AI เพื่อให้การดูแลมีความแม่นยำและเป็นรายบุคคลมากขึ้น

2. แนวโน้มด้านสังคม / วินัย / คุณธรรม / ครอบครั: ความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัวไทย เช่น การเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวที่ไม่มีผู้ปกครองหลักอยู่ใกล้ชิด และภาวะผู้สูงอายุเลี้ยงดู

หลาน ส่งผลให้โรงเรียนต้องเข้ามาทำหน้าที่ที่เคยเป็นของครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างวินัย ความรับผิดชอบ และคุณธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นพ้องว่า โรงเรียนกนินอนควรเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย และเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเคารพผู้อื่น และการพัฒนาตนเองอย่างมีคุณค่า โดยต้องสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เกื้อหนุนวินัยจากภายใน และมีระบบสนับสนุนด้านสุขภาวะจิตที่เข้มแข็ง

3. แนวโน้มด้านเศรษฐกิจ / แรงงาน / ความเหลื่อมล้ำ: ในยุคที่ความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ลุกลามไปสู่ระบบการศึกษา โรงเรียนกนินอนมีบทบาทสำคัญในการ “ลดช่องว่าง” และสร้างโอกาสใหม่ให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ซึ่งอาจไม่มีต้นทุนทางสังคมที่เพียงพอ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอว่าโรงเรียนควรเป็น “กลไกชดเชยเชิงระบบ” โดยจัดโปรแกรมฝึกอาชีพ การแนะแนวเส้นทางอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานในอนาคต รวมถึงส่งเสริมทักษะความยืดหยุ่นทางอารมณ์(resilience) ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในอนาคตได้

4. แนวโน้มด้านการเมือง / นโยบายการศึกษา: นโยบายการศึกษาของไทยมีลักษณะผันผวนตามบริบททางการเมือง การเปลี่ยนรัฐบาลหรือผู้บริหารกระทรวงมักนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนโยบายในระยะสั้น ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิมองว่า โรงเรียนกนินอนต้องพัฒนาความสามารถในการ “แปลนโยบายเป็นการปฏิบัติ” (Policy Translation) อย่างมีความยืดหยุ่น รวมถึงเสนอให้รัฐออกแบบนโยบายเฉพาะสำหรับโรงเรียนกนินอน เช่น การจัดงบประมาณพิเศษเพื่อกำหนดคุณลักษณะสถานศึกษาประเภทพิเศษ และการประเมินผลที่เหมาะสมกับบริบทของการดูแลผู้เรียนตลอด 24 ชั่วโมง

สรุปได้ว่า โรงเรียนกนินอนในทศวรรษหน้าจะไม่สามารถทำหน้าที่แบบ “สถานศึกษาทั่วไป” ได้อีกต่อไป แต่ต้องเป็น “ระบบการดูแลแบบองค์รวม” ที่สามารถตอบสนองได้ทั้งชีวิต สังคม จิตใจ และอนาคตของผู้เรียน แนวโน้มที่กล่าวมาเหล่านี้มิได้แยกขาดจากกัน แต่มีลักษณะซ้อนทับ เช่น เทคโนโลยีจะเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ เมื่อครอบครัวเปราะบาง โรงเรียนต้องสอนวินัย เมื่อตลาดแรงงานเปลี่ยน โรงเรียนต้องฝึกทักษะชีวิต และเมื่อนโยบายไม่แน่นอน โรงเรียนต้องยืนอยู่ได้ด้วยความเข้มแข็งจากภายใน ดังนั้น แนวโน้มทางสังคมจึงไม่เพียงเป็น “บริบท” หากแต่เป็น “แรงผลักดัน” ที่ต้องกำหนดบทบาทใหม่ของโรงเรียนกนินอนในศตวรรษที่ 21 อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาแนวทางการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกนินอนที่เหมาะสมกับบริบทของอนาคต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนกนินอนในทศวรรษหน้าได้อย่างเป็นระบบครอบคลุม 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านสนับสนุน โดยทั้ง 4 ด้านได้รับฉันทามติอย่างชัดเจนจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมในการวิจัยทั้ง 3 รอบ

1. ด้านยุทธศาสตร์: ผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นพ้องกันว่าโรงเรียนกนินอนควรมีการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่นและคล่องตัว โดยขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและไม่ยึดติดกับระบบราชการแบบเดิม โรงเรียนควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว 10 ปี ที่เชื่อมโยงกับพันธกิจเฉพาะของโรงเรียน พร้อมทั้งจัดตั้งระบบการบริหารที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการเชิงนโยบายภายในโรงเรียนที่มีอำนาจร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา พร้อมทั้ง

พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ พฤติกรรม และสุขภาวะ เพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผน ติดตาม และประเมินผลอย่างแม่นยำและต่อเนื่อง

2. ด้านกิจการนักเรียน: ด้านกิจการนักเรียนถือเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียนกินนอน เนื่องจากชีวิตของนักเรียนไม่ได้หยุดอยู่แค่ในห้องเรียน ระบบการดูแลนักเรียนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากการควบคุมไปสู่การพัฒนาและสนับสนุน โดยเฉพาะในการสร้างวินัยจากภายในผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การจัดสรรหน้าที่ในห้องพัก การกิจประจำวัน การดูแลรื้อน่อง และการออกแบบกติการ่วมกัน ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ครูหอพักเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้นำทางชีวิตที่สามารถให้คำปรึกษา สังเกตพฤติกรรม และประเมินความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งพัฒนาเครื่องมือเชิงพฤติกรรม เช่น แฟ้มสะสมงาน หรือระบบสะท้อนพฤติกรรมเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาระบบสุขภาวะจิตที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่มีการตีตรา และเน้นการใช้เชิงป้องกันมากกว่าการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

3. ด้านวิชาการ: การเรียนรู้ในโรงเรียนกินนอนควรเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นเนื้อหาหลักสูตรเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของประสบการณ์ โดยมีการออกแบบหลักสูตรที่เน้นความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ในรายวิชาเชิงวิชาการ ทักษะชีวิต และวิชาชีพพื้นฐาน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมจริง เช่น โครงการ การเรียนรู้ในห้องเรียน หรือการฝึกทักษะผ่านกิจกรรมในห้องพัก ระบบการประเมินผลควรเน้นที่การประเมินเพื่อการพัฒนา แทนการตัดสินผล เช่น การใช้ Portfolio การประเมินโดยเพื่อน การประเมินตนเอง และการสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ครูควรได้รับการพัฒนาให้เป็น Learning Designer และ Life Coach ที่สามารถใช้ข้อมูลของผู้เรียนในการวางแผนการสอนแบบเฉพาะบุคคล

4. ด้านสนับสนุน: ระบบสนับสนุนในโรงเรียนกินนอนควรได้รับการพัฒนาให้มีความสำคัญเทียบเท่ากับการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดคุณภาพชีวิตของผู้เรียนทั้งในระหว่างวัน และในยามค่ำคืน ผู้ทรงคุณวุฒิได้เน้นย้ำว่าควรมีการจัดการโภชนาการอย่างมีระบบ โดยมีนักโภชนาการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และประเมินภาวะโภชนาการของผู้เรียนแต่ละราย พื้นที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เช่น หอพัก ห้องน้ำ โรงอาหาร ควรได้รับการออกแบบใหม่เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ความสะอาด และความเป็นมิตรกับการอยู่ร่วมกันในระยะยาว นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สนับสนุนการดูแลผู้เรียน เช่น ระบบติดตามสุขภาพรายวัน ระบบแจ้งเหตุฉุกเฉิน ระบบวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนรายบุคคล และแอปพลิเคชันที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับครอบครัว ทั้งหมดนี้ควรถูกบูรณาการให้เป็นระบบการดูแลคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่สามารถประเมินและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกินนอนในอนาคตควรมีลักษณะเป็นระบบนิเวศของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตที่ทุกองค์ประกอบทำงานประสานกันอย่างมีระเบียบ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี และมีความสุข โรงเรียนกินนอนจำเป็นต้องออกแบบตัวเองใหม่ให้กลายเป็นทั้งพื้นที่แห่งการฟื้นฟู พื้นที่แห่งโอกาส และพื้นที่แห่งการสร้างอนาคตให้กับผู้เรียนทุกคน แนวทางดังกล่าวมิใช่เพียงแค่ทางเลือก แต่เป็นความจำเป็นที่สำคัญ หากประเทศไทยยังคงต้องการกลไกการศึกษาเชิงลึก ที่สามารถรองรับและพัฒนาเยาวชนในบริบทที่เปราะบางให้กลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 จากการสังเคราะห์ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านสนับสนุน พบว่า อนาคตภาพของการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้า” ได้สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมและลึกซึ้งในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะใน 4 ด้านหลักที่เป็นโครงสร้างสำคัญของการจัดการศึกษา ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านวิชาการ และด้านสนับสนุน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิผ่านกระบวนการวิจัยแบบ EDFR ในทั้งสามรอบ

1. ด้านยุทธศาสตร์: โรงเรียนกบินทอนในอนาคตควรบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทในการวางแผน พัฒนา และติดตามประเมินผล อีกทั้งยังควรบริหารโดยใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data-Driven) และมีความสามารถในการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงด้วยระบบยุทธศาสตร์ที่ยืดหยุ่นและมีทิศทางระยะยาว

2. ด้านกิจการนักเรียน: ระบบกิจการนักเรียนควรมุ่งสร้างวินัยจากภายใน เสริมสร้างคุณธรรมผ่านวิถีชีวิต ไม่ใช่เพียงผ่านบทเรียน และต้องดูแลสุขภาวะจิตใจและร่างกายอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีความเปราะบางทางสังคมหรือทางครอบครัว

3. ด้านวิชาการ: แนวทางการเรียนรู้ควรเน้นการบูรณาการชีวิตกับบทเรียน พัฒนาทักษะชีวิต ควบคู่กับวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเสริม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกอนาคต

4. ด้านสนับสนุน: โรงเรียนกบินทอนควรมีระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งด้านโภชนาการ ความปลอดภัย สุขภาพ พื้นที่ใช้ชีวิต และเทคโนโลยีสนับสนุน โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

สรุปได้ว่า อนาคตภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้าตามผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้สะท้อนวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนกบินทอนสามารถและควรพัฒนาไปสู่การเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และการใช้ชีวิต” ที่ยืดหยุ่นปลอดภัย และทรงพลังพอจะเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้เรียนให้เติบโตอย่างมีศักดิ์ศรีและศักยภาพอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แนวโน้มในสี่มิติหลัก ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี, สังคมและวินัย, เศรษฐกิจและแรงงาน, และการเมืองและนโยบายการศึกษา จะมีผลกระทบสำคัญต่อการพัฒนาและการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2569–2578) โดยทุกมิติมีลักษณะการเชื่อมโยงกันและส่งผลให้โรงเรียนกบินทอนต้องปรับตัวและพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งโรงเรียนจะต้องไม่เพียงแต่ให้การศึกษาทางวิชาการ แต่ต้องเป็นระบบการดูแลแบบองค์รวมที่ตอบสนองทั้งชีวิต, สังคม, จิตใจ, และอนาคตของผู้เรียนอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ IdaRianawaty et al. (2021) โดยที่โรงเรียนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่สมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม พร้อมเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต และสร้างทักษะที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ โรงเรียนยังต้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผนและการบริหารจัดการ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาแบบองค์รวมที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะหลายด้านและสามารถแข่งขันในสังคมและเศรษฐกิจในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การจัดการการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้า ควรเป็นระบบที่ยืดหยุ่นและรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ กิจกรรมนักเรียน วิชาการ และสนับสนุน ทั้งนี้ โรงเรียนควรบริหารจัดการอย่างมีข้อมูล วางแผนระยะยาว พร้อมระบบบริหารที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การดูแลนักเรียนควรมุ่งพัฒนาและสนับสนุน โดยสร้างวินัยจากภายในผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการเปลี่ยนบทบาทของครูหอฟักเป็น “ผู้นำทางชีวิต” การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พร้อมระบบประเมินที่เน้นการพัฒนา การสนับสนุนควรครอบคลุมทั้งโภชนาการและเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงโรงเรียนกับครอบครัว โดยที่แนวทางการจัดการการศึกษาควรเป็นระบบนิเวศที่ทำงานประสานกัน เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีศักดิ์ศรีและคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรุณา มธุลาภรังสรรค์ (2565) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า โดยมีการเน้นการวางแผนการรับนักศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง การใช้การประเมินผลที่โปร่งใสและเชื่อถือได้ รวมถึงการบูรณาการหลายศาสตร์และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีศักดิ์ศรีและคุณภาพในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า อนาคตของการจัดการการศึกษาของโรงเรียนกบินทอนในทศวรรษหน้า จะมีการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ กิจกรรมนักเรียน วิชาการ และสนับสนุน โดยโรงเรียนควรบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ใช้ข้อมูลเป็นฐาน และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านกิจกรรมนักเรียนควรมุ่งสร้างวินัยจากภายใน และดูแลสุขภาพจิตใจและร่างกาย ด้านวิชาการควรบูรณาการชีวิตกับการเรียนรู้ พร้อมใช้เทคโนโลยีเสริม และด้านสนับสนุนควรมีระบบที่ครอบคลุมทั้งโภชนาการและสุขภาพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเติบโตสมดุ สรุปลได้ว่า โรงเรียนกบินทอนในอนาคตจะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการใช้ชีวิตที่ยืดหยุ่นและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีศักดิ์ศรีและศักยภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธนิษฐ์ แดงสี (2562) ได้ศึกษาถึง อนาคตภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562-2571) โดยที่เน้น 9 ด้านในการพัฒนาและจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น เนื้อหาสาระการศึกษา การพัฒนาครู การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน งานวิจัยทั้งสองชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการศึกษาที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน โดยเฉพาะการผสมผสานความรู้จากหลายศาสตร์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาระบบการศึกษาที่บูรณาการมิติที่สำคัญต่าง ๆ ทั้งด้านเทคโนโลยี, วินัย, คุณธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการเผชิญกับโลกอนาคตที่มีความท้าทายสูง โดยการเน้นการพัฒนาทักษะที่หลากหลายทั้งทางด้านวิชาการและทักษะชีวิต

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรออกแบบแผนยุทธศาสตร์ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ และนำข้อมูลที่ได้จากระบบการจัดการเรียนการสอนมาใช้ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งสร้างระบบการบริหารที่มีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ทั้งผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมไปสู่การสนับสนุน โดยเน้นการสร้างวินัยจากภายใน โดยครูและบุคลากรในโรงเรียนควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและดูแลสุขภาวะจิตใจของผู้เรียนอย่างเข้มข้น เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีการใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในรูปแบบที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของตนเองและสามารถเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาลักษณะเฉพาะของนักเรียนที่จบจากโรงเรียนกึ่งนอน เพื่อวัดผลการดำเนินนโยบายด้านคุณลักษณะ ทักษะชีวิต และการประกอบอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการจัดการของโรงเรียนกึ่งนอนกับโรงเรียนไป-กลับ ในประเด็นด้านสุขภาวะจิต คุณธรรม และทักษะสังคม เพื่อหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

2.3 ควรศึกษารูปแบบการนำเทคโนโลยี เช่น AI, Learning Analytics, หรือ Smart Dorm มาใช้จริงในบริบทโรงเรียนกึ่งนอน และวิเคราะห์ผลกระทบในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกพร วัฒนโยธิน. (2561). *การบริหารจัดการหอพักในโรงเรียนประจำระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กรุณา มุฑาลาภรังสรรค์. (2565). *อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ตริลลิง, บาร์นี และ ฟาเดล, ชาร์ลส์. (2552). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. (แปลโดย สุวิทย์ เมษินทรีย์). กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- พรรณราย เจนจบ, วราภรณ์ ธรรมโชติ, & สุชานาถ ตูลย์ทรัพย์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการคาดการณ์อนาคต. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 23(1), 89–108.
- ภัทรนิษฐ์ แดงสี. (2562). อนาคตภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2562-2571). *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศรณ*, 6(10), 75-85.
- ภัทรวิดี เณลิมชัยกิจ. (2562). *การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกึ่งนอกระบบวิทยาศาสตร์ศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). *พลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย: แนวคิดและแนวทางพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สุภาวดี ศรีสำราญ. (2564). *การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธในโรงเรียนกึ่งนอกระบบ : กรณีศึกษาโรงเรียน สัตยาสัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานทิศทางการศึกษาไทยในอนาคต*. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ : สศช.
- Ida Rianawaty, Suyata, Siti Irene Astuti Dwiningrum and Bagus Endri Yanto. (2021). *Model of Holistic Education-Based Boarding School: A Case Study at Senior High School*. retrieved Febuary 28. 2024. from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1294511>.
- Linstone, H. A., & Turoff, M. (2002). *The Delphi Method: Techniques and Applications*. Reading, MA : Addison-Wesley.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills : Learning for Life in Our Times*. San Francisco : Jossey-Bass.
- UNESCO. (2015). *Rethinking Education : Towards a Global Common Good?* Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

แนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ที่ตอบสนองพฤติกรรม
นักศึกษา Gen Z, Alpha และ C ในบริบทการเรียนรู้ยุคดิจิทัล
DESIGN RESPONSES TO STUDENT BEHAVIOR IN CO-WORKING SPACES FOR GEN
Z, GEN ALPHA, AND GEN C IN THE DIGITAL AGE LEARNING

สุปิยา ปัญญาทอง¹ พิทักษ์พงศ์ แบ่งทิศ²

Supiya Punyathong¹, Phithakphong Baengthid²

^{1,2} คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

^{1,2} Faculty Of Architecture And Environmental Design, Maejo University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : koy.supiya@gmail.com

วันที่รับบทความ 20 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ 13 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 18 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ภายในสถาบันการศึกษาให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นกลุ่ม Generation Z, Generation Alpha และ Generation C ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากรุ่นก่อนในด้านพฤติกรรมการใช้พื้นที่ ความคาดหวังต่อเทคโนโลยี และรูปแบบการเรียนรู้ การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบวิเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Analysis) ร่วมกับการศึกษากรณีตัวอย่าง (Case Study Synthesis) โดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด The Third Place, Human-Centered Design และการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งาน พร้อมทั้งวิเคราะห์กรณีศึกษาพื้นที่ Co-Working Space ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงออกแบบ ผลการวิเคราะห์พบว่า พื้นที่ Co-Working Space ควรได้รับการออกแบบให้ตอบสนองต่อพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละ Generation ส่งเสริมบทบาทของ Third Place ในการสร้างปฏิสัมพันธ์และชุมชนการเรียนรู้ บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่ และพิจารณาข้อดีข้อจำกัดของพื้นที่ในมหาวิทยาลัยไทยเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ข้อเสนอแนะเชิงออกแบบเน้นการสร้างพื้นที่ที่ยืดหยุ่น รองรับกิจกรรมหลากหลาย เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ การบูรณาการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษานี้จึงเป็นแนวทางเบื้องต้นสำหรับการพัฒนา Co-Working Space ในมหาวิทยาลัยไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ยั่งยืน และสอดคล้องกับวิถีการเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ (Keywords) : การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้, การเรียนรู้ร่วมสมัย, นักศึกษา Generation Z, Alpha และ C, พฤติกรรมผู้ใช้งาน, พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Co-Working Space)

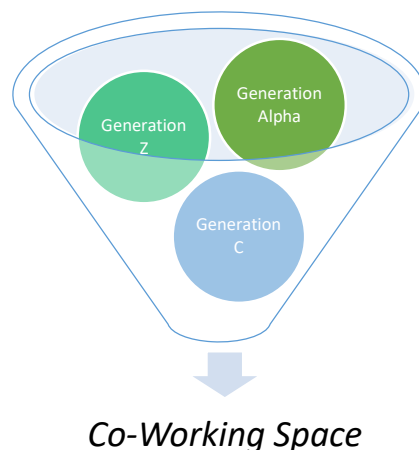
Abstract

This study aims to propose design guidelines for Co-Working Spaces within educational institutions that respond to the learning behaviors of students in the digital era, focusing on Generation Z, Generation Alpha, and Generation C, who differ significantly from previous generations in terms of spatial usage patterns, technological expectations, and learning styles. The research employed a conceptual analysis combined with case study synthesis by reviewing literature related to the concepts of The Third Place, Human-Centered Design, and user behavior analysis, alongside the examination of Co-Working Space case studies both in Thailand and abroad. The analysis revealed that Co-Working Spaces should be designed to address the specific behavioral needs of each generation, strengthen the role of the Third Place in fostering interaction and learning communities, integrate digital technologies as core spatial components, and take into account the advantages and limitations of spaces in Thai universities compared to those abroad. The proposed design suggestions emphasize creating flexible spaces that accommodate diverse activities, foster interaction, integrate technology appropriately, and utilize environmentally friendly materials. The findings serve as an initial framework for developing Co-Working Spaces in Thai universities in the 21st century, aiming to enhance the quality, sustainability, and alignment of learning environments with the digital-era student experience.

Keywords : Learning space design; Digital Age Learning; Generation Z students, Generation Alpha students, Generation C students; Co-working space

บทนำ (Introduction)

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทอย่างลึกซึ้งต่อวิถีชีวิต การเรียนรู้ และการทำงาน รูปแบบของพื้นที่เพื่อการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้ใช้งานยุคใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ กลุ่ม Generation Z, Generation Alpha และ Generation C ซึ่งมีลักษณะเฉพาะในด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ความยืดหยุ่นในการจัดการเวลา การพึ่งพาเทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ และความต้องการในการมีพื้นที่ที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน (Seemiller & Grace, 2016; Twenge, 2017)

ภาพที่ 1 Co-Working Space เพื่อการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

Co-Working Space ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในภาคการศึกษา เนื่องจากสามารถรองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งในเชิงการใช้งานพื้นที่ การทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Bouncken et al., 2018) อย่างไรก็ตาม การออกแบบ Co-Working Space ที่มีประสิทธิภาพภายในบริบทของมหาวิทยาลัยไทยยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้ใช้งานและลักษณะเฉพาะของคนรุ่นใหม่ (Wang & Kang, 2022)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบ Co-Working Space ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะกลุ่ม Generation Z, Alpha และ C โดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิดสำคัญ ได้แก่ แนวคิด *The Third Place* ของ Oldenburg (1999) ซึ่งเน้นบทบาทของพื้นที่ที่ส่งเสริมความรู้สึกเป็นชุมชนและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (อภิขญา, 2560) แนวคิด *Human-Centered Design* ซึ่งให้ความสำคัญกับผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลางของกระบวนการออกแบบ (Norman, 2013) และแนวคิดด้าน *User Behavior* ที่ใช้ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมและรูปแบบการใช้พื้นที่ของผู้ใช้งาน (Kim et al., 2020) บทความนี้เสนอให้พื้นที่ Co-Working Space มีความยืดหยุ่น รองรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถบูรณาการเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของมหาวิทยาลัยไทย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาด้านการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ที่เน้นพฤติกรรมการใช้งานเฉพาะกลุ่มเยาวชนยุคดิจิทัลในบริบทของอุดมศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดอยู่มาก บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์และเสนอแนวทางการออกแบบที่ตอบสนองบริบทและความต้องการดังกล่าว เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาในยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบพื้นที่ *Co-Working Space* ภายในสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องพิจารณาจากกรอบแนวคิดทางสังคม พฤติกรรม และการออกแบบเชิงมนุษย์เป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษากลุ่ม Generation Z, Generation Alpha และ Generation C ซึ่งมีรูปแบบการเรียนรู้และการทำงานพื้นที่ที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญ (Seemiller & Grace, 2016; Twenge, 2017)

1. แนวคิด "The Third Place" ของ Ray Oldenburg (1999) กล่าวถึงบทบาทของ “พื้นที่ที่สาม” ที่อยู่นอกเหนือจากบ้าน (First Place) และที่ทำงานหรือโรงเรียน (Second Place) โดยเน้นการเป็นพื้นที่กลางสำหรับการพบปะ พูดคุย และสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (ภรณ์ยพงษ์, 2553) ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการออกแบบ *Co-Working Space* ในบริบทของมหาวิทยาลัย เนื่องจากนักศึกษายุคใหม่ให้ความสำคัญกับการมีพื้นที่ที่ไม่เป็นทางการในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (Lobo & Yeoman, 2010) เหมาะสำหรับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นกันเอง ผ่อนคลาย และเปิดกว้าง

ภาพที่ 1 แสดง The Third Place Diagram ที่มา: <https://personifycorp.com/blog/for-a-vibrantly-engaged-community-look-to-third-place-theory> (30 มีนาคม 2568)

2. แนวคิด Human-Centered Design (HCD) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจความต้องการ ประสบการณ์ และพฤติกรรมของผู้ใช้งานเป็นหลัก เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาและออกแบบพื้นที่ให้ตอบโจทย์การใช้งานอย่างแท้จริง (Norman, 2013) โดยเฉพาะในกรณีของพื้นที่ *Co-Working* ในมหาวิทยาลัย การเข้าใจบริบทเฉพาะของนักศึกษา เช่น ความชอบในเทคโนโลยี การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น และความต้องการด้านสังคม จึงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการออกแบบเชิง HCD (Brown & Wyatt, 2010) โดยเน้นการออกแบบที่ตอบโจทย์ทั้งด้านกายภาพ อารมณ์ และบริบทการใช้งานจริง

3. แนวคิดด้านพฤติกรรมผู้ใช้งาน (User Behavior) เป็นอีกองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ร่วมสมัย โดยพฤติกรรมของนักศึกษาแต่ละ Generation ได้แก่ Generation Z จะเติบโตมากับอินเทอร์เน็ต เน้นความเป็นส่วนตัว ชอบเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ Generation Alpha จะคุ้นเคยกับ AI และการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ มีความชื่นชอบการเรียนรู้แบบเล่นและทดลอง และ Generation C ไม่

จำกัดช่วงอายุ แต่มีพฤติกรรมเชื่อมต่อกับโลกออนไลน์ตลอดเวลา มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อความสะดวก และให้ความสำคัญกับสุนทรียภาพ

ซึ่งนักศึกษายุคดิจิทัลจึงมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การทำงานกลุ่ม การสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และความต้องการความยืดหยุ่นในด้านเวลาและพื้นที่ (Kim, Jung, & Lee, 2020) งานวิจัยในหลายประเทศยังพบว่า การจัดพื้นที่ที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกิจกรรม และเอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Wang & Kang, 2022)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Co-Working Space ในบริบทการศึกษา งานวิจัยของ Bouncken et al. (2018) ระบุว่า Co-Working Space ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางสังคมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การสร้างเครือข่าย และการพัฒนาแนวคิดสร้างสรรค์ ในบริบทของสถาบันการศึกษา Co-Working Space ถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ (Informal Learning) ซึ่งช่วยเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวโน้มของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ในศตวรรษที่ 21 (Carvalho, Yeoman, & Rowe, 2020)

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ภายในบริบทของมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z, Gen Alpha และ Gen C ประกอบด้วยกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดด้านพฤติกรรมผู้ใช้งาน (User Behavior) ซึ่งในงานนี้ใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้ร่วมสมัยของนักศึกษาในยุคดิจิทัล (Kim et al., 2020; Wang & Kang, 2022) ร่วมกับแนวคิด The Third Place (Oldenburg, 1999) ที่มุ่งเน้นบทบาทของพื้นที่นอกบ้านและสถาบันการศึกษาในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และแนวคิด Human-Centered Design (Norman, 2013; Brown & Wyatt, 2010) ที่เน้นการออกแบบโดยยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง ข้อมูลจากการทบทวนเหล่านี้ถูกนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดสำหรับออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา Generation Z, Generation Alpha และ Generation C

2. การวิเคราะห์กรณีศึกษาพื้นที่ Co-Working Space ที่มีอยู่จริง

ดำเนินการศึกษากรณีตัวอย่างของพื้นที่ Co-Working Space ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยพิจารณามหาวิทยาลัยที่มีการออกแบบและพัฒนาพื้นที่ร่วมสมัย เช่น Thammasat Design Center (TDC), CMU STeP, KKU Smart Learning Center, Walailak University Innovation Hub ตลอดจน

มหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ อาทิ MIT, Stanford และ Aalto University โดยใช้เกณฑ์วิเคราะห์ที่ครอบคลุม คุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ความยืดหยุ่นในการใช้งาน การส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ และการ บูรณาการเทคโนโลยี รวมถึง การบริหารจัดการและกิจกรรม ที่สนับสนุนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้ใช้งานในแต่ละ Generation (Gen Z, Gen Alpha, Gen C) ทั้งนี้ยังรวมถึง Co-Working Space ที่ตั้งอยู่ในชุมชนและเปิดให้นักศึกษาเข้าถึงได้อย่างอิสระ เพื่อสะท้อนแนวโน้มการใช้งานในบริบทหลากหลาย

4. การสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่

ข้อมูลจากการวิเคราะห์กรณีศึกษาได้นำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการออกแบบ Co-Working Space สำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยมุ่งเน้นองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความยืดหยุ่นของพื้นที่เพื่อรองรับรูปแบบการใช้งานที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงได้ (2) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (3) การเรียนรู้ร่วมกันแบบสหวิทยาการ ที่เชื่อมโยงแนวคิด การทำงาน และประสบการณ์ของผู้ใช้งาน (4) การบูรณาการเทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้งานแต่ละกลุ่ม Generation เพื่อให้พื้นที่สามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของ “ที่ที่สาม” (The Third Place) ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

ตารางที่ 1 กรอบการวิจัยการสังเคราะห์แนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space สำหรับนักศึกษาในยุคดิจิทัล

แนวคิดทฤษฎี / แหล่งอ้างอิง	ประเด็นหลักของแนวคิด	การประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้	ผลลัพธ์ที่คาดหวังในการออกแบบ Co-Working Space
User Behavior (Kim et al., 2020; Wang & Kang, 2022)	พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้ร่วมสมัยของนักศึกษาแต่ละ Generation (Z, Alpha, C) ที่มีความแตกต่างด้านความต้องการ ความคาดหวังต่อเทคโนโลยี และวิธีการเรียนรู้	วิเคราะห์ลักษณะการใช้งานและความต้องการพื้นที่ของนักศึกษาแต่ละ Generation เพื่อนำมาปรับรูปแบบพื้นที่	ได้พื้นที่ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมเฉพาะของแต่ละ Generation และมีความยืดหยุ่นสูง
The Third Place (Oldenburg, 1999)	พื้นที่นอกบ้านและที่ทำงานที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างชุมชน และความรู้สึกเป็นเจ้าของ	ออกแบบพื้นที่ให้เอื้อต่อการพบปะ แลกเปลี่ยน และทำงานร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ	พื้นที่ที่มีบรรยากาศอบอุ่น เป็นกันเอง และกระตุ้นการเรียนรู้ร่วมกัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แนวคิดทฤษฎี / แหล่งอ้างอิง	ประเด็นหลักของแนวคิด	การประยุกต์ใช้ใน งานวิจัยนี้	ผลลัพธ์ที่คาดหวังใน การออกแบบ Co- Working Space
Human-Centered Design (Norman, 2013; Brown & Wyatt, 2010)	การออกแบบโดยยึดผู้ใช้งาน เป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความ ต้องการ ความสะดวก และ ประสบการณ์ของผู้ใช้งาน	เก็บข้อมูลจากผู้ใช้งาน จริงและนำมาปรับปรุง ฟังก์ชันและ องค์ประกอบของพื้นที่	พื้นที่ใช้งานง่าย เข้าถึง ได้ทุกคน (Universal Design) และรองรับ กิจกรรมหลากหลาย

การวิเคราะห์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ทั้งในบริบทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่าพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้งานแต่ละ Generation ได้แก่ Gen Z, Gen Alpha และ Gen C มีผลโดยตรงต่อแนวทางในการออกแบบพื้นที่ให้ตอบสนองต่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศ

	มหาวิทยาลัยในประเทศไทย		ความสอดคล้องกับ พฤติกรรม Gen Z / Alpha / C
ประเด็น เปรียบเทียบ	ไทย (TDC, CMU STeP, KKU Smart, WU Innovation Hub)	มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (MIT, Stanford, Aalto, etc.)	
แนวคิดในการ ออกแบบ	มุ่งเน้นนวัตกรรม, ความ ยืดหยุ่น, สนับสนุนการ เรียนรู้เชิงรุกและ ผู้ประกอบการ	มุ่งเน้นนวัตกรรมแบบ ecosystem-based, ส่งเสริม entrepreneurship, collaboration ระดับโลก	ต้องการพื้นที่ที่ตอบสนอง รวดเร็ว ยืดหยุ่น และ เรียนรู้แบบบูรณาการ (Gen Z/Alpha)
พื้นที่และ แผนผัง	เน้น multi-functional spaces, มีโซน Co- Working, Learning Lab, และเวทีนำเสนอ	มี Maker Space, Open Studio, Digital Fabrication Labs, Lounge เชิงนวัตกรรม	ชอบพื้นที่เปิดที่มีความ หลากหลาย เช่น คุยงาน ทำโปรเจกต์ พักผ่อนใน พื้นที่เดียวกัน (Gen C / Z)
รูปแบบการ จัดการ	บริหารโดยหน่วยงาน ภายในมหาวิทยาลัย,	ร่วมมือกับภาคเอกชนและนัก ลงทุนระดับโลก, มี incubator / accelerator ภายใน	ต้องการพื้นที่ที่สามารถ เชื่อมโยงกับโลกนอก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	มหาวิทยาลัยในประเทศ ไทย (TDC, CMU STeP, KKU Smart, WU Innovation Hub)	มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (MIT, Stanford, Aalto, etc.)	ความสอดคล้องกับ พฤติกรรม Gen Z / Alpha / C
	ร่วมมือกับท้องถิ่นหรือ เอกชนบางส่วน		และเปิดโอกาสให้สร้างสิ่ง ใหม่ (Gen Alpha / C)
กิจกรรมที่จัด ขึ้น	อบรม, hackathon, โครงการบ่มเพาะธุรกิจ, อี เวนต์ชุมชน	การแข่งขันนานาชาติ, TEDx, Startup Bootcamp, Multidisciplinary Lab	ชอบกิจกรรมกระตุ้นไอ เดีย, สนใจงานที่ลงมือทำ จริงและมีเป้าหมายชัด (Gen Z / C)
การใช้ เทคโนโลยี	มีเทคโนโลยีพื้นฐาน เช่น AR/VR, online platform, smart classroom	เทคโนโลยีล้ำหน้า เช่น AI- driven space, sensor-based interaction, data visualization	Gen Alpha ต้องการ เทคโนโลยีที่ seamless และเป็นธรรมชาติในการ ใช้งาน
เป้าหมายหลัก ของพื้นที่	สนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก , สร้างชุมชนแห่ง นวัตกรรมในท้องถิ่น	ผลักดันสู่ global innovation hub และการแก้ปัญหาในระดับ โลก	ทุก generation ต้องการ พื้นที่ที่ให้ความรู้สึก "เชื่อมต่อ" ทั้งโลกจริง และโลกดิจิทัล

จากการเปรียบเทียบพบว่า มหาวิทยาลัยในประเทศไทยเริ่มมีแนวโน้มพัฒนา Co-Working Space ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมของนักศึกษารุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านเทคโนโลยีและการออกแบบเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยงมากขึ้นกับกลุ่ม Gen Alpha และ Gen C เมื่อเทียบกับตัวอย่างจากต่างประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนด้านนวัตกรรมที่เข้มแข็งกว่า

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของความต้องการในพื้นที่ Co-Working Space ระหว่างแต่ละกลุ่ม Generation สามารถสรุปได้ดังนี้

ประเด็น	Gen Z (เกิดประมาณ 1997–2012)	Gen Alpha (เกิดหลัง 2012 เป็นต้นไป)	Gen C (Connected Generation - เชื่อมโยงทุกวัย)
ลักษณะเด่น	เติบโตพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัล มีค่านิยมด้านความหลากหลาย	เกิดและเติบโตในโลกแห่งข้อมูล AI และ IoT	เน้นการเชื่อมต่อ ความคิดสร้างสรรค์ และการแบ่งปัน
รูปแบบการเรียนรู้ที่ชอบ	Active Learning, Hybrid Learning, Social Learning	Immersive Learning, AI-assisted, Gamification	Learning by Doing, Co-creation, Online + Offline integration
พฤติกรรมการใช้พื้นที่	ต้องการพื้นที่ที่ไม่เป็นทางการ ยืดหยุ่น ใช้ได้หลายแบบ	ต้องการพื้นที่ที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัย สนุกและอินเทอร์แอคทีฟ	ต้องการพื้นที่ที่เอื้อต่อการเชื่อมต่อ ชุมชน และความคิดสร้างสรรค์
องค์ประกอบพื้นที่ที่ต้องการ	- Co-working / Lounge - Learning Pods - Flexible Desk & Wall	- Interactive Screens - Smart Toys/AR/VR Zone - AI Chat Booth	- Creative Studio - Podcast Room - Sharing Café / Knowledge Bar
กิจกรรมโปรด	Hackathon, Group Project, Peer Workshop	Coding Camp, Design Challenge, Game-based Learning	TED-style Talk, Innovation Pitch, Open Mic / Community Dialog
ความคาดหวังต่อ Co-Working Space	เป็นพื้นที่ที่ให้ อิสระ + สนับสนุน การเติบโต ทั้งรายบุคคลและกลุ่ม	เป็นพื้นที่ที่ เล่น + เรียนรู้ ไปพร้อมกันได้อย่างไร้รอยต่อ	เป็นพื้นที่ที่ เชื่อมโยงกับคนและแรงบันดาลใจ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
ความสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยไทย	เริ่มพัฒนาในทิศทางนี้ เช่น TDC, KKU Smart Learning มีความยืดหยุ่นและสนับสนุน Active Learning	กำลังเริ่มนำเทคโนโลยีเข้ามา เช่น CMU STEp ใช้ Data และ AI สนับสนุนการเรียนรู้	มีบางแห่งเริ่มสร้างชุมชน เช่น WU Innovation Hub และเชื่อมต่อกับผู้ประกอบการ
ความสอดคล้องกับต่างประเทศ	รองรับดีมาก เช่น MIT Media Lab, Aalto Design Factory มี Co-Lab, Studio และ Social Lounge	มี EdTech Zone, Immersive Lab, AI Interactive Spaces	มีแนวคิด Third Place / Design for Community เช่น Stanford d.school, IDEO Spaces

จากตารางพบว่า Generation Z ต้องการพื้นที่ที่ยืดหยุ่นและไม่เป็นทางการ รองรับการทำงานกลุ่มและการใช้งานเทคโนโลยีทันสมัย เช่น การประชุมออนไลน์และเครื่องมือทำงานออนไลน์ Generation Alpha คาดหวังการใช้งานเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AR/VR และพื้นที่ที่รองรับการเรียนรู้แบบเชิงโต้ตอบและการทดลองเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และ Generation C มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางสังคม การประชุม และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านเทคโนโลยีที่

รองรับการทำงานร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มมีความคาดหวังในพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการทำงานและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีและการเชื่อมต่อกับผู้อื่นในยุคดิจิทัล

ผลการสังเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาแนวทางการออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ในบริบทของมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า แนวคิดการออกแบบมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับลักษณะพฤติกรรมของผู้ใช้งานในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้งานในยุคดิจิทัล ได้แก่ Generation Z, Generation Alpha และ Generation C ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อรูปแบบพื้นที่ กิจกรรม และเทคโนโลยีที่ต้องบูรณาการเข้าไปในพื้นที่ Co-Working Space เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

1. **กลุ่ม Generation Z** เป็นกลุ่มที่เติบโตท่ามกลางเทคโนโลยีดิจิทัล มีลักษณะเด่นในการแสวงหาประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย โดยต้องการพื้นที่ที่สามารถใช้ได้ทั้งการทำงานกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการพักผ่อน เช่น พื้นที่ทำงานแบบเปิด พื้นที่ย่อยสำหรับระดมความคิด และพื้นที่จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาจากมหาวิทยาลัยไทย อาทิ Thammasat Design Center (TDC) และ KKU Smart Learning Center ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างพื้นที่ที่สนับสนุนรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

2. **กลุ่ม Generation Alpha** ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดในช่วงหลังปี 2012 เป็นต้นมา มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ระบบเสมือนจริง (VR/AR) และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) พื้นที่ที่ตอบสนองกลุ่มนี้จำเป็นต้องออกแบบให้สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์สูง เช่น พื้นที่ที่มีเทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้แบบ gamification หรือ immersive learning ซึ่งแม้ว่ามหาวิทยาลัยไทยบางแห่ง เช่น CMU STeP จะเริ่มนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนการเรียนรู้แล้ว แต่ยังมีข้อจำกัดในแง่ความล้ำหน้าและการบูรณาการแบบไร้รอยต่อ เมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น MIT Media Lab หรือ Aalto Design Factory

3. **กลุ่ม Generation C หรือ Connected Generation** ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่ที่ช่วงอายุเฉพาะเจาะจง แต่หมายถึงกลุ่มคนที่มีความสามารถในการเชื่อมต่อผ่านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ ผู้คน และประสบการณ์ทางสังคมได้อย่างมีคุณภาพ พื้นที่ Co-Working Space ที่ตอบสนองกลุ่มนี้จะต้องเน้นการมีส่วนร่วม การสื่อสารแบบเปิด และการสร้างแรงบันดาลใจจากการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามสาขาวิชา ตัวอย่างเช่น Stanford d.school และพื้นที่ของ IDEO ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบสหสาขาวิชา ซึ่งบางส่วนเริ่มพบในมหาวิทยาลัยไทย เช่น Walailak University Innovation Hub ที่ส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งนวัตกรรมผ่านกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายในระดับภูมิภาค การสังเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับระหว่างมหาวิทยาลัยไทยและต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า แม้มหาวิทยาลัยในประเทศไทยจะเริ่มพัฒนา Co-Working Space ที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มนักศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านเทคโนโลยี การจัดการพื้นที่ และการเชื่อมโยงกับบริบทสังคม

และเศรษฐกิจที่กว้างขึ้น เมื่อเทียบกับการศึกษาจากต่างประเทศที่มีระบบนิเวศ (innovation ecosystem) และโครงสร้างสนับสนุนที่ครอบคลุมกว่า

ข้อเสนอแนะเชิงออกแบบ

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้ใช้งาน Co-Working Space ในกลุ่มเยาวชนยุคดิจิทัล และการวิเคราะห์กรณีศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงออกแบบพื้นที่ Co-Working Space ภายในสถาบันการศึกษาได้ดังนี้:

1. ความยืดหยุ่นในการใช้งาน (Flexibility of Use) ออกแบบพื้นที่ให้สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้ตามลักษณะกิจกรรม เช่น พื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน ทำงานกลุ่ม พักผ่อน หรือจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เคลื่อนย้ายได้ เช่น โต๊ะพับ เก้าอี้ล้อเลื่อน พาร์ทิชันแบบปรับเปลี่ยนได้ เพื่อรองรับพฤติกรรมหลากหลายของผู้ใช้งานแต่ละรุ่น
2. บูรณาการเทคโนโลยี (Technology Integration) จัดให้มีอุปกรณ์ดิจิทัลร่วมสมัย เช่น interactive display, smart board, VR/AR zone, AI assistant station ระบบเครือข่ายที่รองรับการเชื่อมต่อความเร็วสูง และจุดชาร์จอุปกรณ์อย่างเพียงพอทั่วพื้นที่ และใช้ระบบควบคุมอัจฉริยะ เช่น ระบบปรับแสง ปรับเสียง หรือควบคุมอุณหภูมิผ่านแอปพลิเคชัน
3. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Support) จัดพื้นที่ย่อยที่รองรับการทำงานกลุ่มขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมถึงเวทีนำเสนอผลงานหรือเวิร์กช็อป สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ เช่น มุมเครื่องดื่ม โซฟาแบบ co-lounge จัดตารางกิจกรรมที่กระตุ้นการมีส่วนร่วม เช่น mini hackathon, talk & share, open mic
4. สร้างแรงบันดาลใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Inspiration & Ownership) การตกแต่งพื้นที่ด้วยผลงานนักศึกษา ศิลปะเชิงแนวคิด หรือภาพที่สื่อถึงความหลากหลายและแรงบันดาลใจ มีพื้นที่ให้ผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งได้ เช่น กระดานไอดี DIY zone หรือ digital wall ที่แสดงผลงานร่วมกัน และเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือเสนอแนวทางการใช้งานพื้นที่
5. พื้นที่เป็นสื่อกลางของชุมชนการเรียนรู้ (Community-Oriented Space) เชื่อมโยงพื้นที่กับกิจกรรมของสโมสรนักศึกษา ชุมชนผู้ประกอบการ หรือเครือข่ายนวัตกรรม รองรับทั้งกิจกรรมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อหล่อหลอมวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาให้เป็น “Third Place” ที่เชื่อมต่อระหว่างบ้าน-ห้องเรียน-โลกภายนอก

ตารางที่ 4 แนวทางการออกแบบองค์ประกอบพื้นที่ (Spatial Components)

องค์ประกอบ	แนวทางการออกแบบ
พื้นที่เปิดและยืดหยุ่น (Open & Flexible Space)	ใช้เฟอร์นิเจอร์เคลื่อนย้ายได้ จัดโซนแบบ modular สามารถปรับตามกิจกรรมได้ตลอดเวลา
พื้นที่กลุ่มย่อย (Small Group Pods)	มีห้องประชุมหรือมุมสงบ รองรับการประชุมความคิดหรือพูดคุยแบบไม่รบกวน
โซนเทคโนโลยี (Tech Zone)	ติดตั้ง smart board, AR/VR station, ระบบประชุมทางไกล และพื้นที่ทดลองใช้เทคโนโลยี
มุมสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Zone)	ตกแต่งด้วยผลงานนักศึกษา ภาพแรงบันดาลใจ หรือจัดพื้นที่ DIY แสดงแนวคิดของผู้เรียน
พื้นที่พักผ่อน/รีชาร์จ (Recharge Zone)	มีโซฟานั่งเล่น มุมอ่านหนังสือ คาเฟ่ขนาดย่อม หรือสวนในอาคารเพื่อการผ่อนคลาย

การออกแบบที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและความคาดหวังของแต่ละ Generation เพื่อให้การออกแบบ Co-Working Space สามารถตอบสนองต่อกลุ่มนักศึกษาหลาย Generation ที่มีพฤติกรรมและความคาดหวังที่ต่างกัน นักออกแบบจึงควรคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 5 การออกแบบที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและความคาดหวังของแต่ละ Generation

Generation	ลักษณะพฤติกรรมและความคาดหวัง (User Behavior)	แนวทางการออกแบบที่เชื่อมโยงกับ The Third Place และ HCD
Generation Z	เติบโตมากับเทคโนโลยี มองหาพื้นที่ยืดหยุ่น ใช้งานได้ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม คาดหวังการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน เช่น การประชุมออนไลน์, การแชร์เอกสารผ่านคลาวด์, เครื่องมือสร้างสรรค์ดิจิทัล	จัดโซนทำงานกลุ่มแบบยืดหยุ่นพร้อมบรรยากาศผ่อนคลายตามแนวคิด <i>The Third Place</i> เพื่อกระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น- ใช้หลัก HCD ในการออกแบบเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ที่ปรับเปลี่ยนได้ง่าย รองรับการใช้งานดิจิทัล
Generation Alpha	เติบโตในยุคเทคโนโลยีเต็มรูปแบบ ต้องการพื้นที่ที่รองรับการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AR/VR, Online Learning, และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	บูรณาการเทคโนโลยีขั้นสูง (Smart Tools, AR/VR, Interactive Environment) ตามหลัก HCD เพื่อให้ใช้งานง่ายและตอบสนองความต้องการเฉพาะ- จัดพื้นที่แบบ <i>The Third Place</i> ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเล่น (Playful Learning) และการทดลอง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

Generation	ลักษณะพฤติกรรมและความคาดหวัง (User Behavior)	แนวทางการออกแบบที่เชื่อมโยงกับ The Third Place และ HCD
Generation C	มีความหลากหลายด้านการใช้ชีวิต ผสมผสานงานและชีวิตส่วนตัว ต้องการพื้นที่สำหรับสร้างเครือข่าย เชื่อมต่อ แลกเปลี่ยนความคิด และทำ กิจกรรมสร้างสรรค์	สร้างพื้นที่ชุมชนการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ตาม แนวคิด <i>The Third Place</i> เพื่อส่งเสริมการสร้าง เครือข่ายและความรู้สึกเป็นเจ้าของ- ออกแบบ ด้วย HCD ให้ยืดหยุ่น รองรับกิจกรรมได้หลาย ประเภท และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมใน การออกแบบกิจกรรม

สรุป

Co-Working Space ภายในสถาบันการศึกษาควรถูกพัฒนาให้เป็นมากกว่าพื้นที่ทำงานทั่วไป ควรได้รับการพัฒนาบนฐานของการวิจัยด้านพฤติกรรมผู้ใช้งานและนวัตกรรมเชิงพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่ดังกล่าวควรทำหน้าที่เป็น “The Third Place” ซึ่งหมายถึงพื้นที่สาธารณะที่อยู่นอกเหนือจากบ้านและห้องเรียน เป็นแหล่งรวมตัวเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างเครือข่าย และพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การออกแบบที่ยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (Human-Centered Design: HCD) โดยพิจารณาถึงพฤติกรรมและความต้องการเฉพาะของผู้ใช้งานแต่ละกลุ่มเจเนอเรชันอย่างละเอียด (User Behavior)

1. การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน

การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันใน Co-Working Space ควรมีการจัดสรรพื้นที่และฟังก์ชันที่เอื้อต่อการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนความคิด เช่น พื้นที่สำหรับทำโปรเจกต์กลุ่ม ห้องประชุม หรือพื้นที่ผ่อนคลายที่ส่งเสริมบรรยากาศของการสื่อสารอย่างเปิดกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด The Third Place ที่เน้นบทบาทของพื้นที่สาธารณะในการสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้เชิงสังคม

2. การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย Co-Working Space ควรสนับสนุนกิจกรรมที่เชื่อมโยงนักศึกษากับผู้เชี่ยวชาญและแวดวงวิชาชีพ เช่น การจัดเวิร์กช็อป การสัมมนา และการพบปะพูดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้ใช้งานที่ต้องการความสะดวกในการเข้าถึงโอกาสและข้อมูล โดยใช้หลักการออกแบบ HCD ที่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้ใช้งานในแต่ละ Generation

นอกจากนี้ Co-Working Space ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ทั้งทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการคิดสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาในแต่ละ Generation ที่ต้องการพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นและส่งเสริมนวัตกรรมในการเรียนรู้ การผสมผสานแนวคิด The Third Place, Human-Centered Design และการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งานจึงเป็นกุญแจสำคัญในการ

ออกแบบ Co-Working Space ที่มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของนักศึกษาทุกกลุ่มเจนเนอเรชันในสถาบันการศึกษาได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- ภรณ์พงษ์, เอกบุศย์. (2553). *คุณลักษณะพื้นที่ที่สามของชุมชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* (ศูนย์วิจัย).
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิษฎา โออินทร์. (2560). *แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ที่สาม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bouncken, R. B., Reuschl, A. J., & Kraus, S. (2018). *Coworking-spaces: How a phenomenon of the sharing economy builds a novel trend for the workplace and for entrepreneurship*. *Review of Managerial Science*, 12(1), 317–334.
<https://doi.org/10.1007/s11846-016-0215-y>
- Brown, T., & Wyatt, J. (2010). *Design thinking for social innovation*. *Development Outreach*, 12(1), 29–43. https://doi.org/10.1596/1020-797X_12_1_29
- Carvalho, L., Yeoman, P., & Rowe, M. (2020). *Designing for learning in a networked world*. Routledge.
- Kim, M. J., Jung, W., & Lee, S. (2020). User behavior in co-working spaces: A case study of university-based spaces in South Korea. *Journal of Interior Design*, 45(2), 1–17.
<https://doi.org/10.1111/joid.12148>
- Lobo, A., & Yeoman, I. (2010). The future of third place cafés: The case of Starbucks. *Journal of Consumer Marketing*, 27(7), 614–623. <https://doi.org/10.1108/07363761011086326>
- Norman, D. A. (2013). *The design of everyday things (Rev. and expanded ed.)*. Basic Books.
- Oldenburg, R. (1999). *The great good place: Cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. Marlowe & Company.
- Seemiller, C., & Grace, M. (2016). *Generation Z goes to college*. Jossey-Bass.
- Twenge, J. M. (2017). *iGen : Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy--and completely unprepared for adulthood*. Atria Books.
- Wang, Y., & Kang, S. (2022). Designing learning-centered coworking spaces in higher education: A systematic review. *Educational Design Research*, 4(3), 45–60.
<https://doi.org/10.51663/edr.2022.4.3.45>

การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวน์
ของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ
IMPLEMENTATIONAL POLICY TO PROMOTE VIETNAM TOWN CULTURAL
TOURISM OF UDON THANI MUNICIPALITY INTO PRACTICES

วิไลวรรณ อนันตโสภณ^{1*} วิไลลักษณ์ ขาวสอาด²

Wilaiwan Anantasophon^{1*} Wilailak Khaosaard²

^{1,2}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2}Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : wilaiwandeedaungphan8@gmail.com

วันที่รับบทความ 5 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 19 สิงหาคม 2568

วันตอบรับบทความ 20 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวน์ของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปปฏิบัติ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป รวม 15 คน ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ข้อมูลถูกรวบรวมโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้จะถูกจัดหมวดหมู่ตามประเด็นสำคัญและวิเคราะห์ สรุปความเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ และสรุปเนื้อหาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสำเร็จของการนำนโยบายเกิดจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายที่มีเป้าหมายและแนวทางชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานปฏิบัติ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งในและนอกองค์กร บริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยการดำเนินนโยบายส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูและเผยแพร่อัตลักษณ์วัฒนธรรมไทยเชื้อสายเวียดนาม การสร้างรายได้และการกระจายประโยชน์สู่ชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการยกระดับภาพลักษณ์ของจังหวัดในระดับประเทศ 2) แนวทางพัฒนานโยบายที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ การจัดทำระบบติดตามและประเมินผลที่มีตัวชี้วัดชัดเจน ปรับปรุงกฎระเบียบให้ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ เสริมทักษะบุคลากรด้านการบริหารจัดการและการสื่อสาร ใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords) : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ, เวียดนามทาวน์

Abstract

This research aimed 1) to examine the implementation of the Vietnam Town cultural tourism promotion policy of Udon Thani Municipality, and 2) to propose guidelines for implementing the cultural tourism promotion policy. A qualitative research design was employed, with data collected from 15 purposively selected key and general informants. The data were obtained through in-depth interviews, observations, focus group discussions, and document analysis. The collected information was categorized by key themes, analyzed to identify connections between phenomena, and synthesized to address the research objectives.

The findings revealed that: 1) Successful policy implementation was influenced by key factors, including clear policy objectives and directions, adequate and appropriate allocation of resources, readiness and capacity of implementing agencies, effective communication both within and outside the organization, supportive economic, social, and political contexts, and cooperation from all sectors. The policy contributed to the revitalization and promotion of the cultural identity of Thai-Vietnamese communities, income generation and equitable benefit distribution within the community, infrastructure development, and the enhancement of the province's national image. 2) Recommended policy development strategies include establishing a monitoring and evaluation system with clear indicators, improving regulations to be flexible and contextually appropriate, strengthening personnel skills in management and communication, effectively utilizing digital media, and promoting continuous community engagement.

Keywords : Cultural tourism, Policy Implementation, Vietnam Town

บทนำ (Introduction)

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เป็นกรอบการพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยครอบคลุม 6 ยุทธศาสตร์หลัก เช่น ความมั่นคง การแข่งขัน ศักยภาพมนุษย์ ความเสมอภาค สิ่งแวดล้อม และการบริหารภาครัฐ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างความหลากหลาย ทันสมัย และยั่งยืน ควบคู่กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, 2566) ในด้านการท่องเที่ยว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) มุ่งพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและครอบคลุม โดยกำหนด 13 หมายเหตุสำคัญ ซึ่งในด้านการท่องเที่ยว หมายเหตุที่ 2 ตั้งเป้าให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ผ่านการยกระดับสู่การ

ท่องเที่ยวคุณภาพสูง ลดการพึ่งพาต่างชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกมิติ เพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และเป็นธรรมในระยะยาว (สรพสิทธิ์ ชมภูษ และคณะ, 2565)

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเป็นแหล่งรายได้หลักที่นำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ และกระตุ้นการใช้จ่ายในหลายภาคส่วน เช่น บริการ ที่พัก อาหาร และการขนส่ง ซึ่งช่วยสร้างงานและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคต่าง ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การค้า และการลงทุน การท่องเที่ยวยังเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยว 315,550,167 คน สร้างรายได้รวม 2,173,888 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางสังคม วัฒนธรรม และผู้คน เพื่อสัมผัสความแปลกใหม่ เรียนรู้ และเห็นคุณค่าของความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น การท่องเที่ยวรูปแบบนี้กำลังได้รับความนิยมมากขึ้น และประเทศไทยเองก็มีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์กระจายอยู่ทั่วประเทศ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศ (จิตาวิรี สุขคร, 2562)

จังหวัดอุดรธานีเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งด้านภาษา วิถีชีวิต ประเพณี อาหาร และศาสนา โดยแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนาเมืองรอง โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสร้างความยั่งยืน (จังหวัดอุดรธานี, 2567) อีกทั้งรัฐบาลยังได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวใน 55 เมืองรอง รวมถึงจังหวัดอุดรธานี เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ 55 จังหวัดเมืองรองของไทย โดยเน้นให้เมืองรองมีจุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่าง หาได้ยาก และเลียนแบบไม่ได้ เพราะสภาพแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวสะท้อนการรับรู้ความรู้สึก และเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (ประเสริฐ ใจสม และคณะ, 2563) จากสถิติในปี พ.ศ. 2566 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานีจำนวน 414,894 คน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 1,081 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของจังหวัดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและผลักดันเศรษฐกิจท้องถิ่นจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) เทศบาลนครอุดรธานีในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมือง ได้แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ด้วยการริเริ่มโครงการพัฒนาย่านชุมชนศรีสุข ขอย 2 ให้เป็น “เวียดนามทาวน์” ซึ่งนับเป็นหนึ่งในนโยบายเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูและเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยเชื้อสายเวียดนามที่ตั้งรกรากในพื้นที่มาอย่างยาวนานโครงการนี้มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านการจัดกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของชุมชน เช่น วัฒนธรรมเวียดนาม การจำหน่ายอาหารพื้นถิ่น การแต่งกายตามประเพณี และการปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชนให้สะท้อนเอกลักษณ์วัฒนธรรม

เวียดนามอย่างมีชีวิตชีวา ส่งผลให้ “เวียดนามทาวน์” กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติความสำเร็จของโครงการดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชนเท่านั้น แต่ยังช่วยกระจายรายได้อย่างทั่วถึง สร้างงานให้กับคนในท้องถิ่น และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับเทศบาลนครอุดรธานีและจังหวัด ที่สำคัญ “เวียดนามทาวน์” แห่งนี้ยังถือเป็นต้นแบบแห่งแรกของโลกในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมเวียดนามในบริบทของพื้นที่ไทย อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน (เทศบาลนครอุดรธานี, 2567)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลนครอุดรธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการดำเนินงาน อันจะนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถต่อยอดเป็นองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น ๆ อย่างเหมาะสมและยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวน์ของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวน์ของเทศบาลนครอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

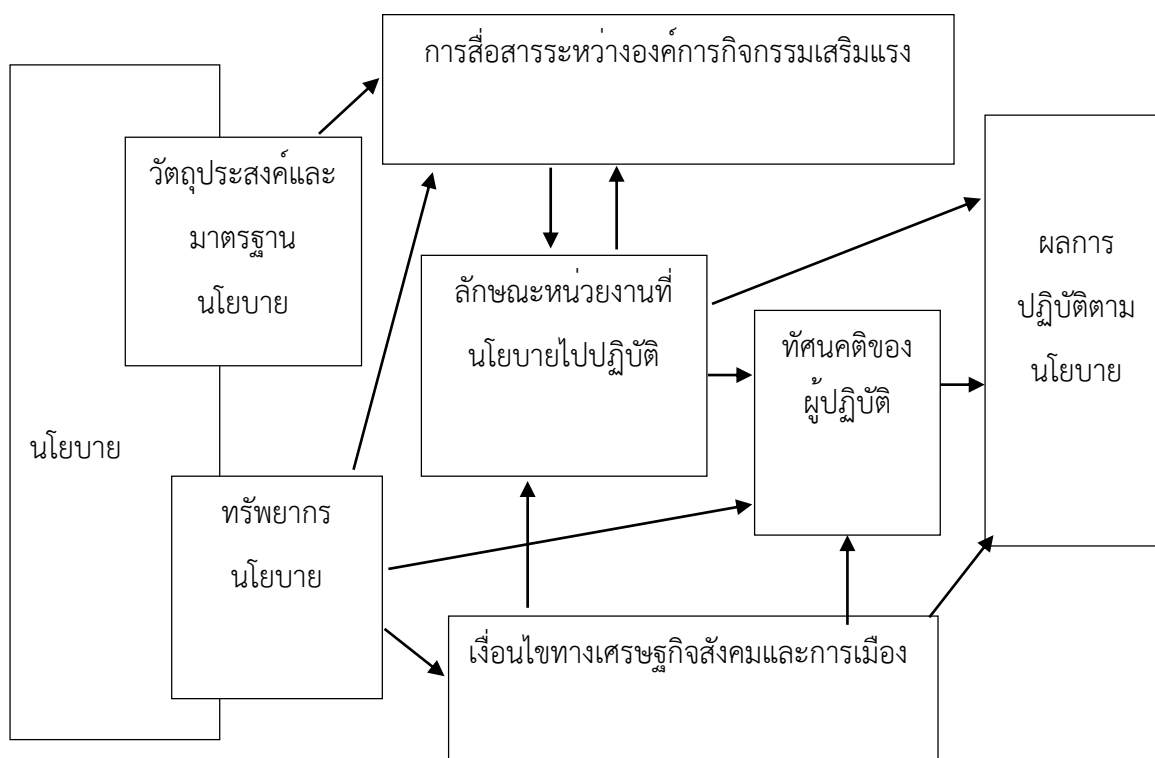
การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า นักวิชาการได้ให้นิยามและทัศนะที่หลากหลาย โดย Van Meter และ Van Horn (อ้างอิงใน พิชัยรัฐ หมั่นดั่ง, 2564) อธิบายว่าเป็นการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มทั้งภาครัฐและเอกชนที่มุ่งบรรลุวัตถุประสงค์ตามการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งอาจเป็นความพยายามครั้งเดียวหรือความพยายามต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่กำหนดไว้ ขณะที่ William (อ้างอิงใน พิชัยรัฐ หมั่นดั่ง, 2564) มองว่าเป็นความพยายามในการประเมินศักยภาพขององค์กรในการระดมคนและทรัพยากร รวมถึงการกระตุ้นบุคลากรให้ทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่วน Chandarasorn (อ้างอิงใน วัชร สยสมาน และสมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2564) เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างกาหนดและการประเมินผลนโยบาย จึงจำเป็นต้องมีการวางแผน จัดองค์การ และจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ รวมทั้งแปลงนโยบายให้เป็นแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่หน่วยงานหรือบุคลากรสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การนำนโยบายไปกระบวนการแปลงการตัดสินใจเชิงนโยบายให้เป็นการกระทำจริงผ่านแผนงาน โครงการ กฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ โดยภาครัฐ

และเอกชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กระบวนการนี้เป็นตัวเชื่อมระหว่างกำหนดยุทธศาสตร์กับการประเมินผล จึงต้องอาศัยการวางแผน จัดองค์การ และจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงของความล้มเหลว

ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Models)

ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation Models) ของ Van Meter และ Van Horn (อ้างถึงใน พิชัยรัฐ หมื่นด่าง, 2564) มีชื่อว่า “A Model of the Policy Implementation Process” มุ่งอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย ที่ชัดเจนและวัดผลได้ 2) ทรัพยากรนโยบาย เช่น เงินและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ 3) การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมเสริมแรง เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 4) ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนสมรรถนะ การบริหารจัดการ และความสัมพันธ์กับผู้กำหนดนโยบาย 5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของนโยบาย 6) ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ทั้งด้านทัศนคติและความมุ่งมั่นที่จะทำให้นโยบายบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

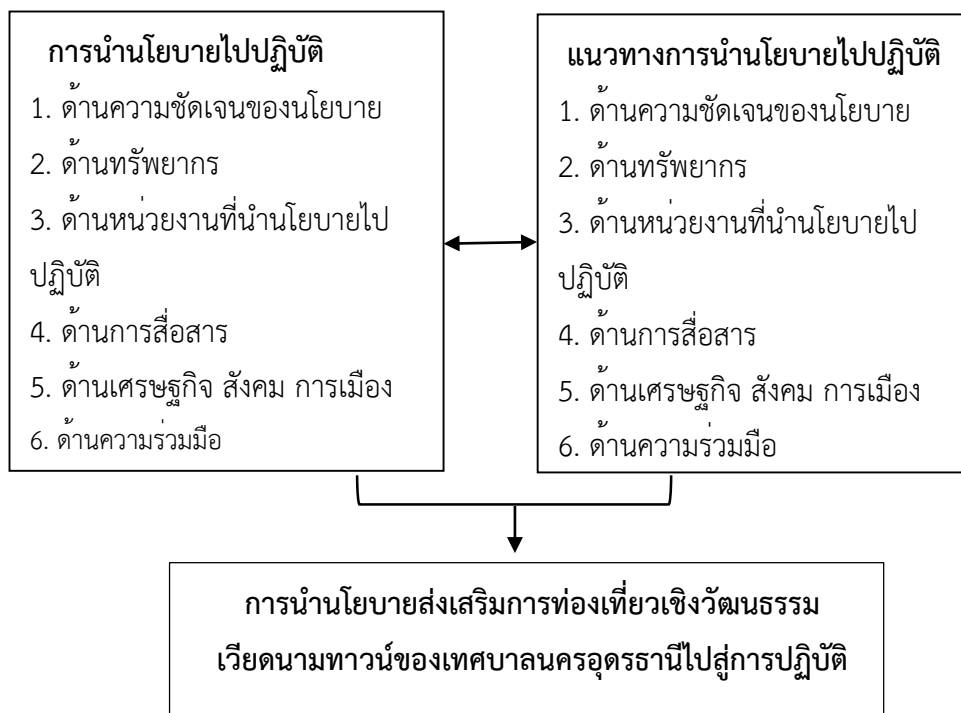

ภาพที่ 1 ตัวแบบสหองค์การในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(ที่มา : พิชัยรัฐ หมื่นด่าง, 2564)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ แวนมีเตอร์และแวน ฮอร์น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มุ่งเน้นคุณภาพและความลึกของข้อมูล โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คัดเลือก 5 คน ที่มีบทบาทและประสบการณ์ตรงด้านนโยบาย ได้แก่ นายกเทศมนตรีนครอุดรธานี รองนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาลนครอุดรธานี สมาชิกสภาเทศบาลนครอุดรธานี เขต 4 และนายกสมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี โดยต้องมีประสบการณ์เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีความอาวุโสในตำแหน่ง เพื่อสะท้อนข้อมูลการนำนโยบายได้ครบถ้วน 2) ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป คัดเลือก 10 คน ด้วยวิธี “ผ่านแนะนำ” (Snowball) ได้แก่ รองนายกสมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี (1 คน) ตัวแทนเจ้าของกิจการในเวียดนามทาวน (2 คน) และชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในชุมชนศรีสุข ซอย 2 (7 คน) โดยต้องอาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 5 ปี อายุ 35 ปีขึ้นไป และดำเนินการกิจการไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อสะท้อนประสบการณ์และมุมมองในชุมชนได้ชัดเจน รวมทั้งหมด 15 คน การคัดเลือกเน้นคุณภาพของข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมและหลากหลายตามวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย

เพื่อให้เหมาะสมกับวิธีการวิจัยและประเด็นที่ศึกษา ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีหลัก ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 ชุด โดยชุดแรก คือ แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เน้นการศึกษานโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ครอบคลุมบริบทนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรค ชุดที่สอง คือ แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เน้นศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนก่อนและหลังการดำเนินนโยบาย รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและผลกระทบที่เกิดขึ้น
2. การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยพิจารณาการใช้พื้นที่ การออกแบบและจัดสรรพื้นที่ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในเว็दनามทาวน
3. การสนทนากลุ่ม จัดการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลทั่วไป โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองที่หลากหลาย การสนทนาแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง มีผู้ร่วมสนทนา 3-5 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการและบันทึกข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาเว็दनามทาวน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อทำความเข้าใจบริบท ทศนคติ และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากเอกสาร รายงานวิจัย บทความวิชาการ และข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ทั้งระหว่างและหลังการเก็บข้อมูล โดยจับประเด็นสำคัญและตีความความหมายแฝง ข้อมูลถูกจัดหมวดหมู่และเปรียบเทียบเพื่อค้นหาแบบแผน ความสัมพันธ์ และความขัดแย้ง เมื่อข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว ผู้วิจัยใช้ การวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงรูปแบบ เชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่าง ๆ และพัฒนาข้อเสนอเชิงทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุ เจาะใจ และความสัมพันธ์ของข้อมูล พร้อมเชื่อมโยงผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบโจทย์การวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนโยบายมีเป้าหมายและแนวทางชัดเจนตั้งแต่ขั้นเริ่มของนายกเทศมนตรี การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ และการลงนาม MOU กับสมาคมชาวเวียดนาม ทรัพยากรที่ใช้ครอบคลุมบุคลากร งบประมาณ ข้อมูลและความรู้ รวมถึงทรัพยากรทางกายภาพ สังคม และกฎหมาย โดยมีคณะทำงานเฉพาะกิจและการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงานปฏิบัติมีความเข้าใจนโยบายและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ พร้อมแพลตฟอร์มออนไลน์และกิจกรรมประชาสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมและอาหาร บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเอื้อต่อความสำเร็จของโครงการ ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ความร่วมมือระหว่างชุมชน สมาคมชาวเวียดนาม และภาครัฐในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญ ขณะที่การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐอื่นยังจำกัด การเพิ่มการสนับสนุนด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจจากภาครัฐจะช่วยเสริมความยั่งยืนของโครงการ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีไปปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัดหลายด้าน โดยนโยบายขาดระบบติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการวัดผลลัพธ์เชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนผู้เข้าชม รายได้ชุมชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การดำเนินนโยบายยังถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบซับซ้อน งบประมาณเข้มงวด และข้อจำกัดทางกฎหมายที่อาจขัดกับการพัฒนาท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน เทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรผ่านการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการทำงาน ส่วนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ยังต้องพัฒนาทักษะบุคลากร ใช้ช่องทางสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามผลบนแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิตชุมชน จึงควรมีมาตรการรองรับ เช่น การกำหนดขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภค และการสร้างเวทีมีส่วนร่วมเพื่อรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสนับสนุนเศรษฐกิจ ด้านความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืน ครอบคลุมการสนับสนุนงบประมาณ ข้อมูล การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทางนันทนาการของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ สามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยสรุปได้ดังนี้

1. ความชัดเจนของนโยบายถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งพบว่านโยบายมีความชัดเจนทั้งในด้านการกำหนดเป้าหมายและกระบวนการดำเนินงาน โดยมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่ และมีการสื่อสารเป้าหมายร่วมกันให้ทุกภาคส่วนเข้าใจตรงกัน ทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างมีทิศทางและสอดคล้องกันทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ หิรัญรักษ์ (2564) ซึ่งระบุว่านโยบายที่ประสบความสำเร็จต้องมีความชัดเจน มีขั้นตอนการดำเนินงาน และมีหลักเกณฑ์ที่หน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้ทันที ซึ่งช่วยให้การประสานงานราบรื่นและเพิ่มโอกาสความสำเร็จของนโยบาย

2. ทรัพยากรถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จากการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ โดยเฉพาะความร่วมมือจากสมาคมชาวเวียดนามและชุมชนศรีสุข ซอย 2 ที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและตอบสนองเป้าหมายของนโยบายได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย วัชรชัยนันท์ เหล่าทัศน์ และคณะ (2565) พบว่า ทรัพยากรและงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบาย โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และองค์กรในพื้นที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติถือเป็นกลไกหลักที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนโยบาย จากการวิจัยพบว่าหน่วยงานมีความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างและศักยภาพของบุคลากร โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการจัดอบรมพัฒนาเสริมทักษะอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมขององค์กรทั้งในเชิงระบบและเชิงบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงตา พรหมรักษา (2558) ที่นำเสนอว่า ความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะความสามารถของหน่วยงาน ภาวะผู้นำ การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพของบุคลากร โดยการมอบหมายงานอย่างชัดเจนและการลดขั้นตอนที่ซับซ้อนจะช่วยให้เพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน

4. การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในระดับปฏิบัติการ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น ลดความคลาดเคลื่อน และเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุกภาคส่วน สำหรับกรณีของเทศบาลนครอุดรธานี การใช้ช่องทางการสื่อสารทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มไลน์ โทรศัพท์ และการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ช่วยให้การประสานงานภายในคณะทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัว ตอบสนองสถานการณ์ได้รวดเร็ว และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อความสำเร็จของนโยบาย สอดคล้องกับ พรณสุภา โพธิ์ย้อย และณัฐกริช เปาอินทร์ (2561) นำเสนอว่า การสื่อสารที่ดีจะช่วยให้สมาชิกองค์กรเกิดความเข้าใจและยอมรับนโยบาย ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการใช้ช่องทางไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มไลน์หรือเสียง

ตามสาย ที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว จึงเหมาะกับการประสานงานในระดับชุมชนหรืองานเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการพัฒนา เช่น ทักษะของบุคลากรในการสื่อสาร และการใช้เครื่องมือออนไลน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

5. บริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จากการวิจัยพบว่าบริบทโดยรวมเอื้อต่อความสำเร็จของนโยบาย ทั้งจากศักยภาพด้านเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งของชุมชน และการสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะเอกลักษณ์ของชุมชนไทยเชื้อสายเวียดนาม และโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่ดี ล้วนส่งเสริมศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัย จิรัฐวัฒน์ ศิริบุตร และคณะ (2568) พบว่า พื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชัดเจน เช่น กรณีของโพนพิสัย ซึ่งมีทั้งประเพณีบั้งไฟพญานาคและวิถีชีวิตริมโขง หากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การใช้เทคโนโลยี และการเสริมสร้างทักษะให้กับคนในชุมชน จะสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ วิจิตรา กุสุมภ์ และสฤติย์ นิยมญาติ (2563) ที่เสนอว่า นโยบายท้องถิ่นจะสำเร็จได้ต้องกระจายอำนาจและส่งเสริมผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์และบริหารได้ตรงตามบริบทพื้นที่ และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการตามบริบทเฉพาะ

6. ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการบูรณาการอย่างเป็นระบบระหว่างเทศบาลนครอุดรธานี สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการมีส่วนร่วมเช่นนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน สอดคล้องกับ วรพล เกิดแก้ว (2565) นำเสนอว่าความร่วมมือของรัฐ เอกชน และประชาชน คือกุญแจสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ดังเช่นกรณีตลาดโอะป๋อย

องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

จากการศึกษาการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียดนามทาวนของเทศบาลนครอุดรธานีไปสู่การปฏิบัติ ได้องค์ความรู้เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติในการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่การปฏิบัติ โดยความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในบริบทท้องถิ่น ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร ศักยภาพหน่วยงาน การสื่อสาร บริบทที่เอื้อ และความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยมุ่งเน้น การบูรณาการกับชุมชน การใช้สื่อดิจิทัลสนับสนุน การปรับกฎระเบียบให้ยืดหยุ่น และการประเมินผลเชิงบูรณาการ ครอบคลุมเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อสร้างความยั่งยืนของนโยบาย

ภาพที่ 3 แนวทางการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเวียงตานมทาวนของเทศบาลนครอุดรธานี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนองค์ความรู้ กลไกการมีส่วนร่วม และการตลาดเชิงดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึง

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำแผนแม่บทพัฒนาเวียงตานมทาวนอย่างยั่งยืน พร้อมติดตามและปรับปรุงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยครั้งต่อไปอาจควรขยายพื้นที่และขอบเขตการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ วิเคราะห์ความสำเร็จ ความท้าทาย และปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมและปรับใช้ในบริบทหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567, 1 พฤษภาคม). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค. – มี.ค. ปี 2567. <https://www.mots.go.th/news/category/759>.
- _____. (2567, 1 พฤษภาคม). สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนมกราคม ถึงธันวาคม 2566 (ปรับปรุงข้อมูล ปี 2565). <https://www.mots.go.th/news/category/705>.
- จังหวัดอุดรธานี. (2567, 5 พฤษภาคม). แผนพัฒนาจังหวัด ประจำปี พ.ศ.2566 - 2570. http://www.udonthani.go.th/main/download/development_plan66-70/.
- จิรัฐวัฒน์ ศิริบุตร และคณะ. (2568). ยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสืบสานอย่างยั่งยืน บนฐานชุมชน กรณีศึกษาอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 7(1), 128-141.
- จิตาวิรุ์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*, 1(2), 1-7.
- ดวงตา พรหมรักษา. (2558). การนำนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ชุมชนเกาะบัน หยจังหวัดพังงา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 9(19), 17-29.
- เทศบาลนครอุดรธานี. (2567, 6 พฤษภาคม). ข้อมูลพื้นฐาน. https://www.udoncity.go.th/frontend/web/content-web/index?sub_menu_id=MQ==.
- _____. (2567, 6 พฤษภาคม). พิธีลงนามความร่วมมือ (MOU) ส่งเสริมการท่องเที่ยว “เวียดนามทาวน”. https://www.udoncity.go.th/frontend/web/content-web/view?id=MjA5Mg==&sub_menu_id=NTA=.
- ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2566). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กับการพัฒนาประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 8(1), 149-158.
- ประเสริฐ ใจสม และคณะ. (2563). บุพปัจจัยของความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเมืองรอง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(1), 133 -144.
- พรณสุภา โพธิ์ย้อย และณัฐกริช เปาอินทร์. (2561). การนำนโยบายสภาวัฒนธรรมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา วัฒนธรรมตำบล จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(3), 132-151.
- พิชัยรัฐ หมั่นดวง. (2564). นโยบายสาธารณะและการบริหารเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุดรธานี: เอ็ม เอ็ม กอปปี้แอนด์เซอร์วิส.
- วรพล เกิดแก้ว. (2565). การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองไปปฏิบัติในจังหวัดราชบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 5(4), 251-276.
- วัชร สยสมาน และ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2564). การนำนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมไปปฏิบัติ: ศึกษา กรณี การพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่แบบองค์รวมของบริษัทเอฟู้ด, *วารสารพัฒนาสังคม*, 23(1), 49-65.

- วัชรชัยนันท์ เหล่าทัศน์ และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาจังหวัดสระแก้ว. *วารสารการเมืองและการปกครอง*, 12(3), 93-111.
- วิวัฒน์ หิรัญรักษ์. (2564). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการนำนโยบายสาธารณสุขไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ตำบลบางประมุง อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 8(1), 96-103.
- วิจิตรา กุสุมภ์ และสฤติย์ นิยมญาติ. (2563). ประสิทธิภาพการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 14(4), 226-238.
- สรพรพิสิทธิ์ ชมภูณูช และคณะ. (2565). บริบทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร*, 7(3), 409-424.

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนา
ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์
Participatory Political Culture of Leaders Affecting the Development
Based on the Sufficiency Economy Philosophy in Surin Province.

รุ่งทิwa ไชยโคตร^{1*}, จิรายุ ทรัพย์สิน², และสิริพัทธ์ ลาภจิตร³

Rungtiwa Chaiyakot,¹ Jirayu Supsin,² and Siriphat Lapchit³

^{1,2,3}หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Master of Political Science Program Student, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E - mail: rungtiwa.c@srru.ac.th

วันที่รับบทความ 15 มิถุนายน 2568

วันแก้ไขบทความ 21 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 22 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำในมุมมองของประชาชน 2) ศึกษาระดับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่อยู่ในระดับอยู่ดีกินดี และระดับมีศรีสุขในจังหวัดสุรินทร์ ประจําปีงบประมาณ 2567 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.903 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จากประชากรจำนวน 4,447 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ ระดับอยู่ดีกินดี และมั่งมีศรีสุขประจําปีงบประมาณ 2567 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำในภาพรวม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = .402) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความไว้วางใจของประชาชน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเปิดรับความคิดเห็น ด้านความโปร่งใสในการ

บริหาร และ ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ตามลำดับ 2) การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = .389) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความพอประมาณ รองลงมา คือ ด้านการมีคุณธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านการใช้ความรู้ และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ตามลำดับ และ 3) แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการแจ้งข่าวสารและเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงาน และควรส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับเยาวชน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ (Keywords) : การพัฒนา, การมีส่วนร่วมของผู้นำ, วัฒนธรรมทางการเมือง, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to 1) study the level of participatory political culture of leaders from the public's perspective, 2) study the level of development according to the Sufficiency Economy Philosophy in the community, and 3) propose guidelines to promote political participation of leaders in community development according to the Sufficiency Economy Philosophy in a sustainable manner. This study was a mixed-method research between quantitative and qualitative research. The quantitative research used a questionnaire to collect data from a model self-sufficient economy community at a well-being, well-eating, and prosperous level in Surin Province in fiscal year 2024 , with a reliability coefficient of 0.903. The sample group consisted of 370 people. The sample size was determined using Taro Yamane's calculation and a multi-stage sampling method from a population of 4,444 people. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, The qualitative research conducted in -depth interviews with 10 samples, including key informants, community leaders who participated in the model self-sufficient economy village project of Surin Province Community Development at a well-eating, well-eating, and prosperous level in fiscal year 2024 by purposive sampling. Qualitative research used an interview as the research tool and analyzed data in terms of content.

The results found that 1) Overall, the participatory political culture of leaders found that the public's opinions on the participatory political culture of leaders were at a high level (Mean = 4.22, S.D. = .402). When considering each aspect, ranked from highest to lowest, they were as follows: public trust, followed by community participation, openness to feedback, transparency in administration, and public responsibility, respectively. 2) Overall, development

according to the philosophy of the sufficiency economy found that the overall average was at a high level (Mean = 4.09, S.D. = .389). When considering each aspect, ranked from highest to lowest, they were as follows: moderation, followed by morality, reasoning, knowledge use, and immunity, respectively. 3) Guidelines for promoting participatory political culture of leaders for development according to the philosophy of the sufficiency economy should have regular meetings to inform news and provide a space for the public to participate in expressing their opinions on administration. And should promote learning and self- development according to the Sufficiency Economy Philosophy from the youth level to instill awareness in living life according to the Sufficiency Economy philosophy.

Keywords: Development, Participatory of Leaders, Political Culture, Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ (Introduction)

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำนึกทางการเมืองยึดถือปฏิบัติต่อกันมาของสังคมระบอบการเมืองหรือระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีการพัฒนาประเทศนำไปสู่เสถียรภาพและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ผู้นำทางการเมืองถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นผู้ใช้อำนาจตามโครงสร้างของอำนาจรัฐ ซึ่งอยู่ในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองในการบริหารการปกครองประเทศให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ โดยคุณลักษณะของผู้นำการเมืองที่พึงประสงค์ คือ การมีวิสัยทัศน์ สื่อสัจสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความเที่ยงตรง มีระบบระเบียบในการทำงาน รวมไปถึงมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงประเด็น ชัดเจน สามารถเข้าใจง่าย (ณัฐกร วิทิตานนท์, 2563) ผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง (Political socialization) ที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ทางการเมือง และแสดงออกถึงความต้องการต่าง ๆ ออกมาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่กำหนดบทบาทและพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในแต่ละสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดลักษณะและรูปแบบของระบบการเมืองการปกครองในแต่ละสังคมแตกต่างกันอีกด้วย (Sririn and Promgird, 2019)

ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมไปมาก โดยภาวะโลกปัจจุบันมีแนวโน้มภาวะขาดแคลนอาหารและมูลค่าสินค้าราคาสูง เป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบัน ที่มีความตื่นรู้เพื่อความอยู่รอด ทางอาหารซึ่งอาจเป็นทางหนึ่งที่ต้องมีการส่งเสริมเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้มแข็งกับความยั่งยืนของชุมชนจึงถึงเป็นประเด็นสำคัญของภาครัฐที่ต้องหันมาให้ความสำคัญและสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศด้านการส่งเสริมงบประมาณและจัดเป็นองค์ความรู้แต่ละชุมชนไว้เป็นฐานข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นแนวทางศึกษาพื้นที่และผลสำเร็จแต่ละชุมชน (มูลนิธิมันพัฒนา, 2562) ซึ่งแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดหลักการทำงานสำคัญในการพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก (Community – Driven Development) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ภารกิจตามที่กำหนดไว้ ภารกิจตามนโยบายของรัฐบาล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกรอบทิศทางสำคัญตามนโยบายระดับประเทศในการพัฒนาและแก้ปัญหาในประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจอันเป็นภารกิจสำคัญโดยการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากซึ่งมีนโยบายดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2573 การมุ่งที่จะกำจัดความยากจนลดความเหลื่อมล้ำในประเทศมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (เอกรินทร์ พึ่งประชา, 2560) การที่จะพัฒนาจัดการชุมชนให้เข้มแข็งได้นั้น ผู้นำชุมชนต้องมีความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ และยึดมั่นในหลักการ มีความสามารถในการจัดการและประสานงานระหว่างเครือข่ายและความร่วมมือต่อบุคคล องค์กร สถาบัน และชุมชน โดยต้องสร้างความเชื่อถือและเชื่อมั่นให้กับประชาชนในชุมชน ทำให้ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข (จันทนา อินทิมิ, 2563)

จังหวัดสุรินทร์ โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์ได้นำแนวคิดการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดโครงการหมู่บ้านพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยในปีงบประมาณ 2567 มีหมู่บ้านที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 41 หมู่บ้าน พื้นที่ดำเนินการ 11 อำเภอ ดังนี้ ระดับพออยู่ พอกิน (การพัฒนาครอบครัว) จำนวน 26 หมู่บ้าน ระดับอยู่ดี กินดี (การพัฒนากลุ่ม) จำนวน 4 หมู่บ้าน และระดับ มั่งมีศรีสุข (การพัฒนาเครือข่าย) จำนวน 11 หมู่บ้าน ซึ่งจังหวัดสุรินทร์ได้ดำเนินการขับเคลื่อนและดำเนินการสนับสนุน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในด้านพื้นที่ ด้านภารกิจ และด้านการมีส่วนร่วม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2567) ซึ่งการที่จะพัฒนาหมู่บ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งคือ ผู้นำชุมชน โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำได้อย่างเหมาะสมกับผู้ตามและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งไม่เฉพาะในด้านการสนับสนุนการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเพียงอย่างเดียว

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านจะได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำและระดับการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงพัฒนา และการพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้นรวมถึงได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำในมุมมองของประชาชน
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
3. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

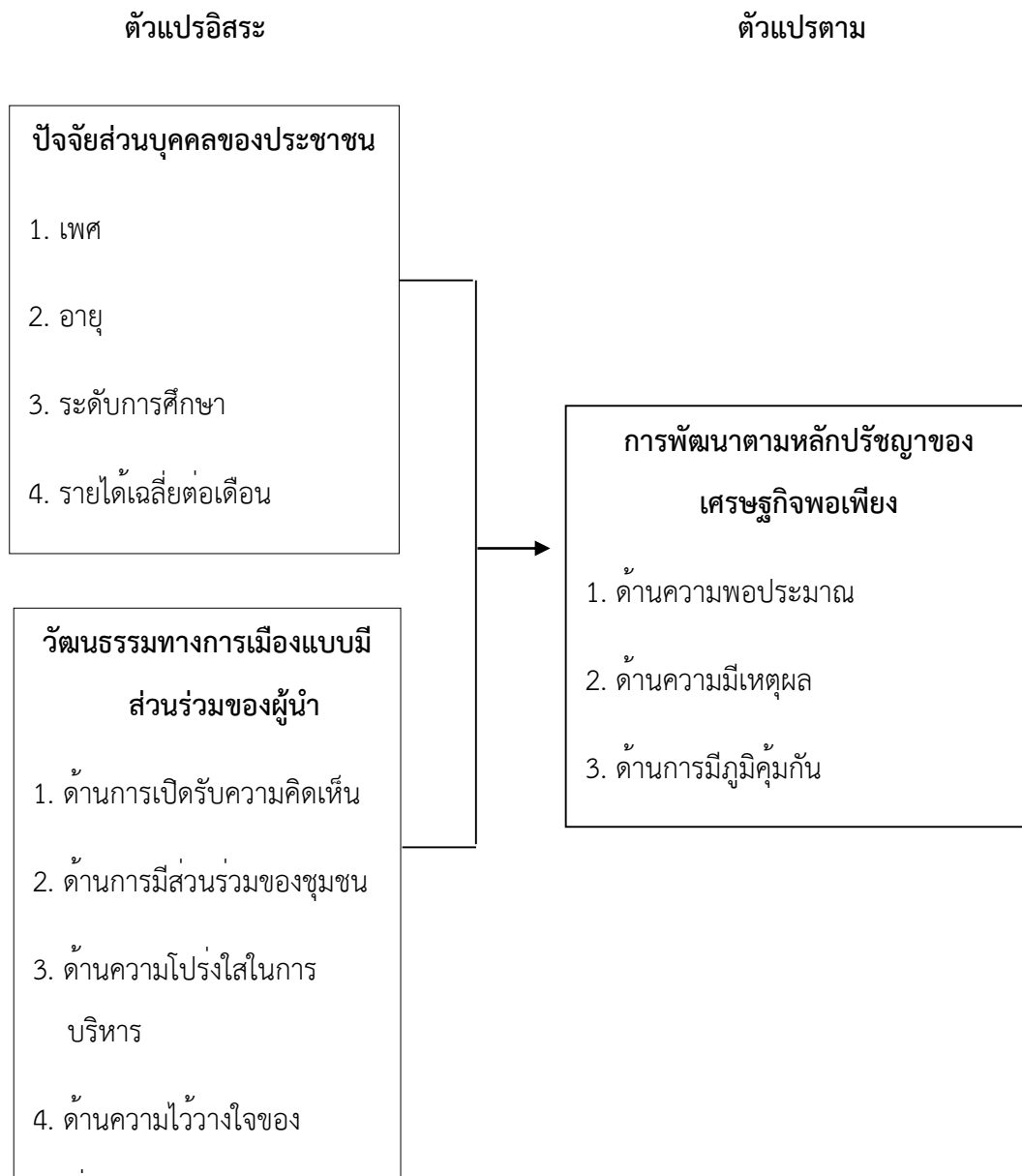
การเสริมสร้างประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และมีศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการอบรม ปลุกฝังหล่อหลอม กล่อมเกลாதั้งทางตรงและทางอ้อมจากสังคมอย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นกลางทั่วประเทศ ทั้งการเรียกร้องให้เกิดการ ยอมรับเห็นพ้องต้องกันเพื่อความสำเร็จของเจตนารมณ์ในอุดมการณ์ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดเริ่มต้นของการเมืองภาคพลเมือง (วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว, 2557) นอกจากนี้ ธีรยุทธ บุญยพิพัฒน์ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย ซึ่งมีลักษณะค้ำเค้นเฉพาะกลุ่มเฉพาะถิ่นและ ผู้ปกครองหรือ ผู้นำทางการเมืองมองประชาชนว่าเป็นผู้ใต้ ปกครองที่ต้องเดินตามทิศทางที่ผู้นำกำหนด ทั้งสองวัฒนธรรมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อคุณภาพของ การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญต่อหลักสิทธิมนุษยชนของปัจเจกบุคคลใน การที่จะมีส่วนร่วมในภาคพลเมือง สำหรับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Political Culture) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในรูปแบบของทัศนคติ (Attitudes) และความโน้มเอียงในการเรียนรู้ของบุคคล (orientations) ซึ่ง กำพล ศรีโท (2566 : 43-45) ได้สรุปว่าวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) ความมีเหตุผล 2) เคารพตน 3) ความอดกลั้น 4) ตกลงกันอย่างสันติวิธี 5) รู้จักมีส่วนร่วมทางการเมือง 6) ไม่ลือเรื่องสิทธิและหน้าที่ 7) ทำดีประโยชน์ส่วนร่วม 8) มีอุดมการณ์ 9) เห็นแก่ประเทศชาติหรือมีความรักชาติ และ 10) พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำ จรรยา ไกรจันทร์ (2567) กล่าวว่า ผู้นำ แบบประชาธิปไตย ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในโลกปัจจุบัน ให้สิทธิในการออกความคิดเห็น สิทธิในการเรียกร้อง รวมไปถึงการเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วยการเป็นประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะหนึ่งที่สังคมค่อนข้างจะยอมรับกัน มากกว่าผู้นำประเภทอื่น ๆ โดย มาลา แก้วแสงใส (2567) แบ่งลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) ลักษณะของการควบคุม เพื่อที่จะสามารถแก้ไขในเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ทันการ 2) ลักษณะของการประสานงานารประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการประสานงานในเรื่องตำแหน่งหน้าที่การงานถือว่าเป็นความจำเป็นและสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน 3) ลักษณะของการประเมินผลงาน การพิจารณาความดีความชอบตลอดระยะเวลาการทำงานถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ แนวคิดของ เรดดิน (Reddin, 1970) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์กันของพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาและสถานการณ์ ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานและบริหารให้ได้ทั้งงานและคนรวมทั้งความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เหมาะสม

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรไทย มาเป็นระยะเวลา ยาวนาน เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้ง บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญต้องมี “สติปัญญาและความเพียร” ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง (จรัสศรี พัวจินดาเนตร, 2560) สอดคล้องกับ อุทัย เลหาวิเชียร (2561) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าเป็นปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดสำคัญที่การพัฒนาคนในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาคนจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนใหญ่จักกินรู้จักใช้ตามอัตภาพและความจำเป็นในการดำรงชีวิต ดังนั้น การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูชุมชนเอง โดยไม่มีความเหมาะสม เพียงพอกับความต้องการของตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Research Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้วิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ร่างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเพื่อหาการส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ มีรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือการวิจัย และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่อยู่ในระดับอยู่ดี กินดี และระดับมั่งมีศรีสุขในจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2567 จำนวน 4,447 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ตัวแทนประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่อยู่ในระดับอยู่ดี กินดี และระดับมั่งมีศรีสุขในจังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2567 จำนวน 10 ชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 370 คน จากการคำนวณสูตรยามานะ (Yamane, 1960) ซึ่งใช้ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ที่นัยสำคัญ .05

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า โดยใช้การแปลผล 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำ และการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณา ซึ่งผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content validity) และการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.903 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2568 โดยการจัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดสุรินทร์ ที่อยู่ในระดับอยู่ดีกินดีและระดับมั่งมีศรีสุขในจังหวัดสุรินทร์ จากนั้น เตรียมความพร้อมของแบบสอบถามให้มีจำนวนเพียงพอกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปเสนอขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลต่อพร้อมชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการศึกษาวิจัยและการดำเนินการเพื่อใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ นำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ถ้ายังไม่สมบูรณ์

คัดแบบสอบถามฉบับนั้นออกแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่จนครบจากนั้นจึงได้เริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยที่เลือกใช้ในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามประเด็นการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยค่าเฉลี่ยและร้อยละ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	107	28.9
หญิง	185	50.0
LGBTQ+	78	21.1
2. อายุ		
20-30 ปี	74	20.0
31-40 ปี	112	30.3
41-50 ปี	60	16.2
51-60 ปี	87	23.5
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	37	10.0
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	12	3.2
ประถมศึกษา	104	28.1
มัธยม/ปวช./ปวส.	149	40.3
ปริญญาตรี	105	28.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	142	38.4
15,000-25,000 บาท	127	34.3
25,001-35,000 บาท	93	25.1
มากกว่า 35,000 บาทขึ้นไป	8	2.2

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน และระดับฐานะทางเศรษฐกิจ โดยหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 มีการศึกษาระดับมัธยม/ปวช./ปวส. จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 และมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจ (ตามการจำแนกของภาครัฐ) คือ อยู่ดี กินดี จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 ดังแสดงตารางที่ 2

2. ผลการวิเคราะห์ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำ โดยภาพรวม (n = 370)

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
ด้านการเปิดรับความคิดเห็น	4.21	.539	มาก	3
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.24	.540	มาก	2
ด้านความโปร่งใสในการบริหาร	4.21	.524	มาก	4
ด้านความไว้วางใจของประชาชน	4.30	.511	มาก	1
ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ	4.12	.598	มาก	5
ภาพรวม	4.22	.402	มาก	-

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = .402) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำด้านความไว้วางใจของประชาชน เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = .511) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = .540) ด้านการเปิดรับความคิดเห็น ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .539) ด้านความโปร่งใสในการบริหาร ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .524) ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = .598) ดังแสดงตารางที่ 2

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม ($n = 370$)

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	ลำดับ
ด้านความพอประมาณ	4.13	.511	มาก	1
ด้านความมีเหตุผล	4.11	.529	มาก	3
ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	4.02	.506	มาก	5
ด้านการใช้ความรู้	4.09	.483	มาก	4
ด้านการมีคุณธรรม	4.12	.575	มาก	2
ภาพรวม	4.09	.389	มาก	-

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .389) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความพอประมาณ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .511) รองลงมา คือ ด้านการมีคุณธรรม ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .575) ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .529) ด้านการใช้ความรู้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .483) ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .506) ดังแสดงตารางที่ 3

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์ จะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยผู้นำต้องเป็นผู้ที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนประชาชนได้เข้าใจในการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน สร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน และสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ โดยมีการจัดการประชุมหรือประชาคมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นการทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการฝึกอบรม/พัฒนาอาชีพแก่ประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสามารถนำอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำในมุมมองของประชาชน 2) เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำในมุมมองของประชาชน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความไว้วางใจของประชาชน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเปิดรับความคิดเห็น ด้านความโปร่งใสในการบริหาร ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธีเกียรติ์ ฝอดสูงเนิน และคณะ (2565) พบว่า ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชุมชนชนบทไทยในพื้นที่ตำบลทะเลเม่นชัย อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในมุมมองของประชาชนเห็นว่าในการที่จะดำเนินการสิ่งใดนั้น ผู้นำถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ เนื่องจากต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้รับนโยบายการดำเนินงานมาอีกครั้งเพื่อมาประชาสัมพันธ์ต่อชุมชนให้เกิดแนวปฏิบัติร่วมกัน โดยปัจจัยหรือเงื่อนไขสู่ความสำเร็จนั้นต้องเกิดจากการสร้างความไว้วางใจให้แก่คนในชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมให้มีการเปิดแสดงความคิดเห็น อันจะนำไปสู่ความโปร่งใสและเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้การยึดหลักความเสมอภาค จะต้องมีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เคารพในกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ หลักการตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก โดยมีข้อผูกพันที่จะต้องได้รับการปฏิบัติตามจากทุกๆ ฝ่าย ดังที่ สถาบันพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย (2567) ได้อธิบายถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือการมีจิตใจแบบประชาธิปไตย จะต้องมีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญ และศักดิ์ศรีของบุคคล หลักความเสมอภาคของบุคคล หลักแห่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หลักการตัดสินใจด้วยเสียงข้างมาก โดยมีข้อผูกพันที่จะต้องได้รับการปฏิบัติตามจากทุกๆ ฝ่าย มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นต้น

2. การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความพอประมาณ รองลงมา คือ ด้านการมีคุณธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านการใช้ความรู้ และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพะห์มาน เตมะ และคณะ (2566) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา พัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยด้านเงื่อนไขความรู้อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ใน ลำดับที่สอง ด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในลำดับที่สาม ด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับที่สี่ และด้านความพอประมาณ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จะต้องยึดหลักเน้นการรู้จักประมาณตน โดยยึดหลักการพึ่งตนเองให้มากที่สุด ไม่ทะยานอยากเกินความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ และไม่ลงทุนที่เกินรายได้ และมีความสามารถในการออม ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดัดแปลง ปรับใช้ให้เหมาะสม สามารถทำได้ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับชุมชน ให้มีความพอประมาณ ด้วยการปลูกพืชเสริมรายได้หลังเก็บเกี่ยวข้าว การรวมกลุ่มเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานของการเป็นอยู่อย่างพอดีไม่เกินตัว หากมีเหลือก็แบ่งปันให้ผู้อื่น ความมีเหตุผล ด้วยการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปอาหาร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต การสร้างเขื่อนดินเพื่อทำระบบประปาภูเขา การรักษาวรรณธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้ การจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าชุมชน และมีการร่วมคิด และวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกันชุมชน ได้แก่ การวางแผนบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การกำหนดกฎหมายห้ามจับปลาในวังปลาอย่างถาวร ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ด้วยการจัดตั้งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ

การผลิต กลุ่มปลูกพืชเสริม กลุ่มเลี้ยงสัตว์ การจัดทำร้านค้าชุมชน ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชน การสร้างระบบตลาดกลางของชุมชน การร่วมกันปลูกป่าชุมชน เงื่อนไขความรู้ด้วยการผลิตเปลี่ยนกันไปศึกษาดูงาน การทำแผนแม่บทชุมชน การเน้นให้ส่งเสริมด้านการศึกษาแก่สมาชิกชุมชน การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ และ เงื่อนไขคุณธรรม โดยเน้นกระบวนการสร้างคน สร้างงาน สร้างศีลธรรม โดยมีเจ้าอาวาสวัดในชุมชนเป็นแกนนำ การยึดมั่นในประเพณีอันดีงามของชุมชนที่สืบทอดกันมาแต่ในอดีต เน้นในเรื่องความสามัคคี การให้เด็กเรียนหลักศาสนาควบคู่กับการเรียนในระบบปกติ

3. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน ต้องมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยผู้นำต้องเป็นผู้ที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนประชาชนได้เข้าใจในการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน สร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน และสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ โดยมีการจัดการประชุมหรือประชาคมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเป็นการทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการฝึกอบรม/พัฒนาอาชีพแก่ประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาวิ กลิ่นอุบล และคณะ (2562) มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหัวเขาจีนพบว่า ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้นำชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และคนในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีชุมชนมีการรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนจนเกิดเป็นเครือข่าย มีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดสุรินทร์ จะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยการขับเคลื่อนจากบทบาทของผู้นำชุมชน ที่ต้องมีทักษะความรู้ความสามารถในการนำนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่อยู่ดีกินดี มั่งมีศรีสุข โดยผู้นำชุมชนต้องสามารถเปิดรับความคิดเห็นจากชุมชน ให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานหรือบริหารงาน ในชุมชน สามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนด้วยความโปร่งใส เพื่อให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ในระหว่างตัวแปรต่าง ๆ เช่น ประสิทธิภาพ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับบทบาทของผู้นำในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในระดับ ภูมิภาค เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและนำมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2567). รายชื่อหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กระทรวงมหาดไทย ประจำปีงบประมาณ 2557 (ศพพ.3). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://203.114.112.231/cddcenter/cdd_report/spp_r03.php?&display=300&year=2556&course=&location_id=32 สืบค้น 8 กันยายน 2567.
- กำพล ศรีโท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดนนทบุรี. คุุณินพนธ์ปรัชญาคุษุณินพนธ์ิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรรยา ไกรจันทร์. (2567). รูปแบบและประเภทของผู้นำ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/450297> สืบค้น 8 กันยายน 2567.
- จรัสศรี พัวจินดาเนตร. (2560). หลักกิจกรรมพื้นฐานการทำงานอาชีพสำหรับครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนา อินทนิม (2563). การจัดการชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *Journal of Administrative and Management Innovation*. 8 (3) : 116-127.
- ณัฐพล บุญยพิพัฒน์. (2560). ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย (พ.ศ. 2475 – ปัจจุบัน): ข้อสังเกตในเชิงทฤษฎี. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการ สาธารณยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย”. ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2563). สัมภาษณ์, วันที่ 25 สิงหาคม.
- พะห์มาน เตมะ และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุต อำเภอมือง จังหวัดยะลา. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.hu.ac.th/conference/proceedings/doc/06%20สังคมศาสตร์%20So/8-So-040%20พะห์มาน%20เตมะ%20798-813.pdf> สืบค้น 8 กันยายน 2567.
- มาลา แก้วแสงใส. (2567). หน้าที่ของผู้นำ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.gotoknow.org/posts/317044> สืบค้น 8 กันยายน 2567.

- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2562). *สืบสานสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ส.พิจิตร
การพิมพ์
- วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว. (2557). *พัฒนาการวัฒนธรรมทางการเมืองไทย : จาก “ประชาธิปไตยเบ่งบาน” สู่
“การปฏิรูปประเทศ”*. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สภานักพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย. (2567). *ประชาธิปไตย*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
<https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย> สืบค้น 8 กันยายน 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ
: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.
- สุธาวิ กลิ่นอุบล และคณะ. (2562). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตาม
แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัด
ราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธีกิตติ ปลอดสูงเนิน และคณะ. (2565). *การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของชุมชนชนบท
ไทย ในทศวรรษที่ 10 แห่งประชาธิปไตยไทย*. *มนุษยสังคมสาร (มสส.)*. 20 (3) : 145-164.
- อุทัย เลาหิเชียร. (2561). *การบริหารงานภาครัฐในมิติต่าง ๆ ของไทย*. กรุงเทพฯ : นราธิป พรินตติ้ง.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. (2560). *การสร้างศักยภาพของครัวเรือนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชน กรณีศึกษา
บ้านก้างปลา อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย*. รายงานการวิจัย. ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- Sririn, W., and Promgird, P. (2019). *Political Culture and Stabilized Democracy: A Political
Sociology Perspective*. Proceedings of 15th International Conference on Humanities
and Social Sciences 2019 (IC-HUSO 2019), Khon Kaen University.
- William, J. Reddin. (1970). *Managerial Effectiveness*. New York : McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1960). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษและความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

ANXIETY IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING AND ITS RELATIONSHIP TO
ACADEMIC PERFORMANCE AMONG THAI SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

จอยซ์ เกรซ ดินซัค เทโร

Joyce Grace Dinsag Tero

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ แผนกภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ คณะ
ศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

MAEd in English English for Business Communication Department, Faculty of Liberal Arts and
Management Sciences, Prince of Songkhla University, Surat Thani Campus, Thailand.

Joycegracedinsag.t@psu.ac.th

วันที่รับบทความ 11 มิถุนายน 2568

วันแก้ไขบทความ 24 สิงหาคม 2568

วันตอบรับบทความ 24 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่แข็งแกร่งยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการสื่อสารระดับโลก การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และการส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ นำเสียดายที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวนมากในประเทศไทยประสบกับความท้าทายอย่างมีนัยสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมักเชื่อมโยงกับความวิตกกังวลในสภาพแวดล้อมการเรียนภาษาอังกฤษ การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ: (1) ระบุปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไทย และ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบวัดความวิตกกังวลในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศ (FLCAS) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 60 คน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดกระบี่ ประเทศไทย ร่วมกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ พบปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลสี่ประการ ได้แก่: ปัจจัยความวิตกกังวลในการสื่อสาร ($M=2.98$) ปัจจัยความกลัวการประเมินเชิงลบ ($M=3.14$) ปัจจัยความวิตกกังวลในการสอบ ($M=3.07$) และปัจจัยความคาดหวังของครูและแรงกดดันในชั้นเรียน ($M=3.00$) ปัจจัยความกลัวการประเมินเชิงลบปรากฏเป็นปัจจัยความวิตกกังวลที่แข็งแกร่งที่สุด โดยนักเรียนแสดงความวิตกกังวลสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับตนเองกับเพื่อน ($M=3.30-3.43$) นอกจากนี้ ปัจจัยทั้งสี่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้ภาษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยปัจจัยความวิตกกังวลในการสื่อสารลดการมีส่วนร่วมในการพูด ปัจจัยความกลัวการประเมินเชิงลบยับยั้งพฤติกรรมการเสี่ยง ปัจจัยความวิตกกังวลในการสอบขัดขวางการแสดงความสามารถทางภาษา และปัจจัย

ความคาดหวังของครูสร้างความเครียดเรื้อรังที่ขัดขวางกระบวนการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.341$, $p < 0.01$) ระหว่างระดับความวิตกกังวลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงให้เห็นว่าความวิตกกังวลที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษที่ต่ำลง ผลการศึกษาเหล่านี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ให้การสนับสนุนซึ่งจัดการกับอุปสรรคทางอารมณ์ต่อการเรียนรู้ภาษา และสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการฝึกอบรมครู การออกแบบหลักสูตร และนโยบายของโรงเรียนเพื่อปรับปรุงการศึกษาภาษาอังกฤษในประเทศไทย

Keywords: ความวิตกกังวลในการเรียนภาษาอังกฤษ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไทย, FLCAS

Abstract

Strong English proficiency remains crucial for Thailand to participate fully in global communication, access quality education, and foster economic progress. Unfortunately, many senior high school students in Thailand experience significant challenges in learning English, often linked to anxiety in English language learning environments. This study sought to: (1) identify key factors contributing to anxiety in English language learning among Thai senior high school students, and (2) examine the relationship between anxiety and academic performance. Data collection employed the Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) with 60 senior high school students (grades 10-12) from a public secondary school in Krabi, Thailand, alongside official English academic performance measures. Four key anxiety-contributing factors were identified: Communication Anxiety Factor ($M=2.98$), Fear of Negative Evaluation Factor ($M=3.14$), Test Anxiety Factor ($M=3.07$), and Teacher Expectations and Classroom Pressure Factor ($M=3.00$). Fear of Negative Evaluation emerged as the strongest anxiety factor, with students demonstrating highest anxiety when comparing themselves to peers ($M=3.30-3.43$). Moreover, the four factors directly affect language learning and academic achievement. Communication anxiety reduces participation in speaking, fear of negative evaluation inhibits risk-taking behavior, test anxiety hinders the demonstration of language ability, and teacher expectations create chronic stress that disrupts the natural language learning process. Findings revealed a statistically significant negative correlation ($r = -0.341$, $p < 0.01$) between anxiety levels and academic performance, indicating that higher anxiety associates with lower English achievement. These findings highlight the urgent need for supportive learning environments that address emotional barriers to language learning and

can inform teacher training, curriculum design, and school policies to enhance English language education in Thailand.

Keywords: anxiety in English language learning, academic performance, Thai senior high school students, FLCAS

Introduction

English skills are essential for Thai students to connect globally, access better education, and succeed in their careers (Kitjaroonchai, 2012). However, many Thai senior high school students struggle with English not due to lack of ability, but because they experience significant anxiety in English language learning (Suwantarathip & Wichadee, 2010). Students worry about making mistakes, feel stressed about grades, and feel too shy to speak in front of their classmates (Muengnakin & Narathakoon, 2025). This problem connects to Krashen's (1982) affective filter hypothesis, which posits that negative emotions like anxiety create a psychological barrier that blocks comprehensible input from reaching the language acquisition device, preventing effective language learning. For Thai students, worrying about "losing face" makes these barriers worse, especially when speaking English (Pongsukvajchakul, 2021). Test-focused teaching methods make anxiety even higher, creating a cycle where fear stops students from practicing what they need to improve (Phormphithak, 2023). Studies show Thai students consistently worry about English grammar, vocabulary, and speaking, fearing poor test scores and teacher criticism (Akaraphattanawong, Hongsiwat, & Methakunavudhi, 2024). There is still limited understanding of how Thai cultural values—such as respect for teachers and the emphasis on maintaining group harmony—shape students' language learning experiences and influence their academic success. Most existing research treats anxiety the same everywhere without considering Thailand's unique cultural context. This study fills this gap by examining the relationship between anxiety in English language learning and Thai senior high school students' English academic performance within the Thai educational context, while also identifying the specific anxiety-contributing factors that create barriers to language acquisition. The study focuses specifically on the correlation between anxiety levels and academic outcomes rather than exploring broad causal mechanisms. By incorporating Krashen's affective filter hypothesis as a theoretical framework, this research seeks to understand how culturally-specific anxiety triggers impact language acquisition outcomes.

Research Objectives

1. To identify key factors contributing to anxiety in English language learning among Thai senior high school students.
2. To examine the relationship between anxiety in English language learning and English academic performance among Thai senior high school students.

Research Hypothesis

Hypothesis 1 (H₁): There is a significant negative correlation between anxiety levels in English language learning and English academic performance among Thai senior high school students, where higher anxiety scores will be associated with lower English academic performance.

Hypothesis 2 (H₂): Communication apprehension, fear of negative evaluation, and test anxiety will be significantly correlated with English academic performance among Thai senior high school students, with these anxiety factors demonstrating negative relationships with students' English academic performance.

Research Methods

Design and Participants

This study employed a quantitative, descriptive-correlational approach to investigate Thai senior high school students acquiring English as a foreign language. The target population consists of all Thai senior high school students (grades 10-12, equivalent to Mathayom 4-6 in the Thai educational system, ages 15-18) enrolled in public secondary schools in Southern Thailand who are studying English as a compulsory foreign language subject according to the national curriculum. These students typically receive 4 hours of weekly English instruction and come from families primarily engaged in fishing, tourism, and agricultural activities.

The accessible population includes senior high school students from public secondary schools in Krabi Province, Thailand. Using convenience sampling, 60 Thai senior high school students were selected from one public secondary school in Koh Lanta, Krabi Province, Thailand. The sample included students from grades 10-12 (Mathayom 4-6 in Thai educational levels: M.4 = Grade 10, M.5 = Grade 11, M.6 = Grade 12) studying English as a foreign language in Southern Thailand's public educational system. The island school setting provides a unique context where students encounter English mainly through tourist

interactions rather than typical urban exposure. Data were collected in the second semester of 2024.

Data Collection Instruments and Procedures

Data collection utilized the adapted 33-item Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS) (Horwitz et al., 1986), which has been validated for use with Asian EFL learners (Tran et al., 2013) alongside official English grade records. The Foreign Language Classroom Anxiety Scale (FLCAS), constructed by Horwitz, Horwitz, and Cope in 1986, represents a standardized self-report instrument designed to measure anxiety levels experienced by students in foreign language learning environments. The instrument comprises 33 statements that evaluate three primary dimensions of language anxiety: communication apprehension, test anxiety, and fear of negative evaluation. Each statement employs a 5-point Likert scale spanning from "strongly disagree" (1) to "strongly agree" (5), with potential total scores ranging from 33 to 165, where elevated scores reflect increased levels of foreign language anxiety.

English Grade Processing: Students in the Thai educational system receive multiple grades from English courses each semester, including scores for speaking, listening, reading, writing, and overall course performance. For this study, students' final semester grades representing their overall English course performance were collected from official school records. These final grades are calculated by teachers using a weighted average of all English skill assessments and range from 0.0 to 4.0 in the Thai grading system. Only the final composite English grade for the semester was used in the correlation analysis to maintain consistency and represent overall English academic performance. Students completed surveys during class periods (15-20 minutes), while grades were obtained through administrative approval with proper consent procedures.

Scale Interpretation object

FLCAS data underwent descriptive statistical analysis, with mean scores categorized as: Very High (3.26-4.00), High (2.51-3.25), Low (1.76-2.50), and Very Low (1.00-1.75). This interpretation framework facilitated clear anxiety level categorization and enabled meaningful comparison across anxiety dimensions. Pearson correlation analysis assessed the relationship between student anxiety levels and English academic performance, with statistical significance set at $p < 0.05$.

Analysis and Ethics

Data were analyzed using descriptive statistics and Pearson correlation coefficient to directly address the research objectives. Descriptive statistics identified key anxiety factors and their levels (Objective 1), with mean scores interpreted as: Very High (3.26-4.00), High (2.51-3.25), Low (1.76-2.50), and Very Low (1.00-1.75). Pearson correlation analysis examined the relationship between anxiety in English language learning and academic performance (Objective 2), with statistical significance set at $p < 0.05$. Ethical guidelines were followed with informed consent, ensuring anonymity and confidentiality.

Research Results

This research was designed with two objectives: (1) To identify key factors contributing to anxiety in English language learning among Thai senior high school students, and (2) To examine the relationship between anxiety in English language learning and academic performance among these students.

Demographic Information

This study involved 60 Thai senior high school students examining anxiety in English language learning. The demographic profile of participants is presented in Table 1.

Table 1: Demographic Characteristics of Participants (N = 60)

Characteristic	Category	Frequency	Percentage
Gender	Male	22	36.7%
	Female	38	63.3%
	Total	60	100.0%
Grade level	Grade 10 (M.4)	24	40.0%
	Grade 11 (M.5)	20	33.3%
	Grade 12 (M.6)	16	26.7%
	Total	60	100%
English Subject Grade	1.0	0	0.0%
	1.5	17	28.3%
	3.0	1	1.7%
	3.5	29	48.3%
	4.0	13	21.7%
	Total	60	100.0%

Objective 1: Key Factors Contributing to Anxiety in English Language Learning

The analysis identified four key factors contributing to anxiety in English language learning among Thai senior high school students:

1.1 Communication Anxiety Factor

This factor represents students' anxiety related to oral communication in English, focusing on the contributing elements.

Table 2: Communication Anxiety Factor

Indicator	Mean (M)	SD	Interpretation
I start to panic when I have to speak without preparation in English class.	3.38	0.73	Very High
In English class, I can get so nervous I forget things I know.	3.36	0.71	Very High
I can feel my heart pounding when I'm going to be called on in English class.	3.34	0.73	Very High
I feel unconfident when I speak English in class.	3.08	0.80	Very High
I feel unconfident when I have to speak English in class.	3.08	0.67	High
I am afraid that the other students will laugh at me when I speak English.	3.20	0.81	High
I get nervous and confused when I am speaking English in class.	3.13	0.69	High
I feel very self-conscious about speaking English in front of other students.	2.90	0.72	High
It embarrasses me to volunteer answers in my English class.	2.51	0.94	High
I would be nervous speaking English with foreigners.	1.80	0.83	Low
OVERALL	2.98	0.76	High

Table 2 reveals that students experience high levels of anxiety when speaking English in class ($M = 2.98$, $SD = 0.76$). The three highest anxiety sources were speaking without preparation ($M = 3.38$, $SD = 0.73$), forgetting things when nervous ($M = 3.36$, $SD = 0.71$), and heart pounding when called on ($M = 3.34$, $SD = 0.73$).

1.2 Fear of Negative Evaluation Factor

This factor encompasses students' concerns about being judged negatively by peers and teachers, particularly through comparisons with other students and fear of making mistakes.

Table 3: Fear of Negative Evaluation Factor

Indicator	Mean (M)	SD	Interpretation
I always feel that the other students speak English better than I do.	3.43	0.72	Very High
In English classes, I keep thinking that other students are better at English than I am.	3.30	0.74	Very High
I get upset when I don't understand what the teacher is correcting in class.	3.13	0.89	High
I am afraid that my English teacher is ready to correct every mistake I make.	3.02	0.79	High
I worry about making mistakes in English class.	2.82	0.76	High
OVERALL	3.14	0.78	High

Table 3 shows students have high fear of negative evaluation in English classes (mean=3.14, SD=0.78). The greatest anxiety stems from peer comparisons, with students believing others are better at English (means=3.30-3.43). Fear of making mistakes and being corrected also causes significant anxiety (means=2.82-3.02), indicating students worry about performance judgment from both peers and teachers.

1.3 Test Anxiety Factor

This factor reflects students' anxiety specifically related to English assessments and evaluation situations, regardless of their preparation level.

Table 4: Test Anxiety Factor

Indicator	Mean (M)	SD	Interpretation
Even if I am well prepared for the English test, I feel anxious about it.	3.22	0.78	High
I worry about the consequences of failing my English class.	3.08	0.80	High
I am usually worried during English tests.	2.92	0.90	High
OVERALL	3.07	0.83	High

Table 4 reveals high test anxiety in English classes (mean=3.07, SD=0.83). Students worry significantly during tests (mean=2.92), fear failing consequences (mean=3.08), and feel anxious even when well-prepared (mean=3.22). These results indicate substantial test-related anxiety regardless of preparation level.

Table 5: Teacher Expectations and Classroom Pressure Factor

Indicator	Mean (M)	SD	Interpretation
I get nervous when the English teacher asks questions which I haven't prepared in advance.	3.31	0.70	Very High
I feel overwhelmed by the number of rules you have to learn to speak English.	3.08	0.75	High
It frightens me when I don't understand what the teacher is saying in English.	3.05	0.72	High
I feel pressure to prepare very well for English class.	3.02	0.81	High
I get nervous when I don't understand every word the English teacher says.	2.93	0.81	High
English class moves so quickly I worry about getting left behind.	2.87	0.78	High
I tremble when I know that I'm going to be called on in English class.	2.80	0.70	High
OVERALL	3.00	0.75	High

Table 5 shows high general anxiety in English language learning (M=3.00). The highest stressor is being asked unprepared questions (M=3.31), consistent with earlier findings about preparation anxiety. Students also feel overwhelmed by English grammar rules (M=3.08) and struggle with comprehension when teachers speak English (M=3.05), suggesting both linguistic complexity and classroom pace contribute significantly to anxiety.

1.5 Impact on Language Acquisition and Academic Success

The four identified anxiety factors create specific barriers to English language acquisition and academic performance. The Communication Anxiety Factor (M=2.98) reduces speaking participation, limiting essential language input and output practice. The Fear of Negative Evaluation Factor (M= 3.14) inhibits risk-taking behavior necessary for language learning, making students reluctant to attempt new vocabulary or complex structures. The Test Anxiety Factor (M=3.07) prevents accurate demonstration of language competence during assessments, creating cycles of poor performance and reinforced anxiety. The Teacher

Expectations and Classroom Pressure Factor ($M=3.00$) creates chronic stress that impedes natural acquisition processes, leading to surface-level academic skills rather than communicative competence. These factors collectively form a comprehensive affective filter blocking effective English language acquisition, directly contributing to the observed negative correlation between anxiety and academic performance ($r = -0.341, p < 0.01$).

Objective 2: Relationship Between Anxiety in English Language Learning and Academic Performance

Table 6: Correlation Between Anxiety in English Language Learning and English Academic Performance

Variables	Correlation Coefficient (r)	p-value	Significant level	Interpretation
Anxiety in English Language Learning x English Grades	-0.341	0.007	$P < .01$	Significant Moderate Negative Correlation

The analysis reveals a statistically significant moderate negative correlation between anxiety levels in English language learning and English academic performance ($r = -0.341, p = 0.007$). This finding indicates that as students' anxiety levels increase, their English grades tend to decrease. The correlation coefficient of -0.341 suggests a moderate strength relationship, confirming that anxiety in English language learning has a meaningful negative impact on academic achievement among Thai senior high school students. The significance level ($p = 0.007 < 0.01$) demonstrates strong statistical evidence that this relationship is not due to chance, establishing that the four identified anxiety factors collectively contribute to reduced academic performance in English language learning.

Research Discussion

This study examined the anxiety in English language learning among Thai senior high school students learning English, revealing four key anxiety factors and their relationship with academic performance.

Communication Anxiety in Speaking

As shown in Table 2, Thai students identified speaking without preparation as the primary contributing factor to communication anxiety ($M = 3.38$). Being called on unexpectedly and situations requiring immediate response emerged as key anxiety triggers in classroom settings. This aligns with Horwitz et al.'s (1986) conceptualization of communication apprehension as a key component of foreign language anxiety, though the current study applies this framework specifically to Thai learners rather than the original U.S. Spanish learners. Surprisingly, they showed low anxiety speaking with foreigners ($M = 1.80$), suggesting classroom peer judgment creates more stress than authentic communication. This paradox highlights how classroom dynamics amplify anxiety beyond actual language ability, aligning with research on Thai students' sensitivity to peer comparison (Akkakoson, 2016).

Fear of Negative Evaluation

According to Table 3, peer comparison emerged as the strongest contributing factor to anxiety in English language learning ($M = 3.14$). Students identified constant comparison with classmates as the primary trigger, consistently believing other students perform better in English ($M = 3.30$ - 3.43). Teacher correction practices and mistake-making situations also contributed significantly to evaluation anxiety ($M = 2.82$ - 3.02). This finding is consistent with previous research on Asian learners' heightened sensitivity to peer comparison (Liu & Jackson, 2008), but the intensity appears stronger in the Thai context due to cultural values emphasizing face-saving. Recent studies confirm that Thai students' mindsets and cultural beliefs significantly influence their language learning anxiety patterns (Wilang, 2024), with social comparison serving as a primary anxiety trigger rather than actual language competence levels.

Test Anxiety and Classroom Pressure

As indicated in Table 4, formal assessment situations emerged as significant anxiety triggers ($M = 3.07$), with students experiencing anxiety even when adequately prepared ($M = 3.22$). This suggests that the assessment context itself, rather than preparation level, serves as the primary contributing factor. As revealed in Table 5, unprepared questioning situations created the strongest anxiety trigger ($M = 3.31$), while encounters with complex grammar rules overwhelmed students ($M = 3.08$). The unpredictability of classroom interactions consistently emerged as a key contributing factor, supporting research linking situational unpredictability to impaired language performance through cognitive overload (Zheng & Cheng, 2018). These

findings indicate that assessment formats and spontaneous classroom interactions, rather than students' actual knowledge, serve as primary anxiety triggers in Thai English learning contexts.

Academic Impact

These three contributing factors—unprepared communication situations, peer comparison contexts, and unpredictable assessment formats—collectively create barriers to English language acquisition. Table 6 reveals a significant negative correlation between anxiety and grades ($r = -0.341$, $p = 0.007$), consistent with similar Asian studies: Japanese learners ($r = -0.36$, Aida, 1994) and Chinese students ($r = -0.38$, Liu & Jackson, 2008). According to Processing Efficiency Theory, anxiety consumes cognitive resources needed for learning (Eysenck & Calvo, 1992). The identified anxiety triggers specifically impair acquisition by reducing oral participation, inhibiting risk-taking behavior, and preventing accurate competence demonstration, supporting targeted interventions addressing these classroom triggers.

Theoretical Framework: Affective Filter Components in Thai Context

The four identified anxiety factors function as interconnected components of Krashen's (1982) affective filter hypothesis. The Communication Anxiety Factor ($M=2.98$) creates input blockage during oral interaction, preventing students from processing spoken English effectively and blocking output production necessary for language development. The Fear of Negative Evaluation Factor ($M=3.14$) establishes the strongest filter through social anxiety, creating persistent emotional barriers that prevent risk-taking behavior essential for language acquisition. The Test Anxiety Factor ($M=3.07$) blocks access to acquired competence during assessment, demonstrating how emotional states can prevent retrieval of existing language knowledge. The Teacher Expectations and Classroom Pressure Factor ($M=3.00$) maintains elevated filter levels through institutional stress, creating a chronic state of anxiety that impedes natural language acquisition processes. These findings confirm that in Thai educational contexts, the affective filter operates with particular intensity due to cultural factors emphasizing face-saving and hierarchical respect, requiring culturally-adapted interventions to lower the filter for effective language acquisition.

Conclusion

The study identified four main anxiety sources: Fear of Negative Evaluation Factor, Test Anxiety Factor, Teacher Expectations and Classroom Pressure Factor, and Communication

Anxiety Factor, each directly impacting academic performance. The negative correlation between anxiety and grades ($r = -0.341$, $p < 0.01$) shows that addressing student emotional well-being is essential for academic success.

Notably, students felt more anxious speaking English with classmates than with foreign tourists, suggesting current teaching methods create stress rather than facilitate learning. When classrooms become more intimidating than real-world conversations, the approach needs rethinking.

The theoretical contribution of this study lies in demonstrating how Krashen's affective filter operates with particular intensity in Thai educational contexts, where cultural values of face-saving and hierarchical respect amplify the filter's blocking effect on language acquisition. Thailand's English education system urgently needs classrooms where students feel safe making mistakes and taking language risks (Suwantarathip & Wichadee, 2010). Research demonstrates that cooperative learning approaches and anxiety-reduction techniques can significantly improve both student comfort and language proficiency (Young, 1991; MacIntyre, 1999). Teachers should create environments honoring Thai cultural values while encouraging brave language practice leading to fluency. This connects to Thailand's goals of international competitiveness and ASEAN participation.

Traditional teaching methods may work against these objectives, reinforcing fears rather than building confident speakers. Thai educators must recognize psychological safety as fundamental, requiring teacher training programs to include anxiety reduction techniques and culturally responsive methods that prepare students for global communication. This requires a paradigm shift from test-oriented instruction to communicative approaches that systematically lower the affective filter through culturally-responsive pedagogy.

Research Limitations

Several limitations must be acknowledged to provide context for interpreting the findings. This study was conducted with a limited sample from a single public secondary school in Koh Lanta, Krabi Province, which may limit generalizability to other Thai secondary schools, particularly urban settings.

The cross-sectional design captures the Communication Anxiety Factor, Fear of Negative Evaluation Factor, Test Anxiety Factor, and Teacher Expectations and Classroom Pressure Factor at only one point in time preventing establishment of causal relationships between anxiety and academic performance. Additionally, the study relies on self-reported

anxiety measures through the FLCAS, which may be subject to social desirability bias, and uses only school grades to measure English performance, which may not fully capture comprehensive language abilities across different skill areas.

Research Suggestions

This study reveals important patterns in how Thai students experience anxiety in English language learning, but several questions remain unanswered that could help teachers and schools better support their students.

1. Long-term Impact and Intervention Studies

Future research should follow students over time to see how early anxiety affects their English learning journey from high school through university. More importantly, researchers should test practical solutions like mindfulness training, peer support programs, or less stressful assessment methods to find out what actually works to help anxious students succeed.

2. Different Schools, New Technologies

This study focused on one school, but Thai students learn in many different environments—from busy Bangkok classrooms to rural island schools like this one. Understanding these differences could help tailor solutions. Since students felt more comfortable talking to foreign tourists than to classmates, exploring digital tools like language apps or virtual conversation practice might offer students a safer space to build confidence before speaking in class.

These research directions could help create learning environments where Thai students feel confident enough to take the risks necessary for mastering English.

References

- Aida, Y. (1994). Examination of Horwitz, Horwitz, and Cope's construct of foreign language anxiety : The case of students of Japanese. *The Modern Language Journal*, 78(2), 155-168. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1994.tb02026.x>
- Akaraphattanawong, A., Hongsirawat, A., & Methakunavudhi, P. (2024). Fear, apprehension, and evaluation: Exploring the sources of English language anxiety in Thai graduate students. *European Journal of Education Studies*, 11(10). <https://doi.org/10.46827/ejes.v11i10.5531>

- Akkakoson, S. (2016). Speaking anxiety in English conversation classrooms among Thai students. *Malaysian Journal of Learning and Instruction*, 13(1), 63-82.
- Eysenck, M. W., & Calvo, M. G. (1992). Anxiety and performance: The processing efficiency theory. *Cognition & Emotion*, 6(6), 409-434.
<https://doi.org/10.1080/02699939208409696>
- Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., & Cope, J. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70(2), 125-132. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.1986.tb05256.x>
- Kitjaroonchai, N. (2012). Motivation toward English language learning of students in secondary and high schools in education service area office 4, Saraburi province, Thailand. *International Journal of Language and Linguistics*, 1(1), 22-33.
- Krashen, S. D. (1982). Principles and practice in second language acquisition. Pergamon Press.
- Liu, M., & Jackson, J. (2008). An exploration of Chinese EFL learners' unwillingness to communicate and foreign language anxiety. *The Modern Language Journal*, 92(1), 71-86. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2008.00687.x>
- MacIntyre, P. D. (1999). Language anxiety: A review of the research for language teachers. In D. J. Young (Ed.), *Affect in foreign language and second language learning* (pp. 24-45). McGraw-Hill.
- Muengnakin, K., & Narathakoon, A. (2025). Investigating communication apprehension in English among Thai high school students: A two-pronged study on speaking anxiety and attitudes. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 18(1), 268–293. <https://doi.org/10.70730/NSCM3699>
- Oxford, R. L. (1999). *Anxiety and the language learner: New insights*. In J. Arnold (Ed.), *Affect in language learning* (pp. 58-67). Cambridge University Press.
- Phormphithak, K. (2023). *Foreign language classroom anxiety among Thai postgraduate students in UK universities*. *Teaching English*, 23, 45-62.
- Pongsukvajchakul, P. (2021). Language learning strategies used in English writing by Thai undergraduate students. *Shanlax International Journal of Education*, 9(2), 54-59.
<https://doi.org/10.34293/education.v9i2.3626>
- Suwanarathip, O., & Wichadee, S. (2010). The Impacts Of Cooperative Learning On Anxiety And Proficiency In An EFL Class. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*, 7(11).
<https://doi.org/10.19030/tlc.v7i11.252>

- Tran, T. T., Baldauf Jr, R. B., & Moni, K. (2013). Foreign language anxiety: Understanding its status and insiders' awareness and attitudes. *TESOL Quarterly*, 47(2), 216-243.
<https://doi.org/10.1002/tesq.85>
- Wilang, J. D. (2024). Exploring the mindsets of Thai undergraduate students: A comprehensive study of general and language-related beliefs. *SAGE Open*, 14(2).
<https://doi.org/10.1177/21582440241262952>
- Young, D. J. (1991). Creating a low-anxiety classroom environment: What does language anxiety research suggest? *The Modern Language Journal*, 75(4), 426-437.
- Zheng, Y., & Cheng, L. (2018). How does anxiety influence language performance? From the perspectives of foreign language classroom anxiety and cognitive test anxiety. *Language Testing in Asia*, 8(1), 13. <https://doi.org/10.1186/s40468-018-0065-4>

โศกนาฏกรรมของทรัพยากรร่วมห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี
THE TRAGEDY OF THE SHARED RESOURCES OF HUAI MAK KHAENG, UDON
THANI PROVINCE

อังคณา วรพิมพ์รัตน์¹ และวิไลลักษณ์ ขาวสอาด²

Angkana Worapimrat¹ and Wilailak Khaosaard²

^{1,2}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2} Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon
Thani Rajabhat University

*Corresponding E-mail:: angkana601112114@gmail.com¹

wilailak.kh@udru.ac.th²

วันที่รับบทความ 5 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 26 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 27 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษาคือ นายกเทศมนตรีนครอุดรธานี 1 คน รองนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี 2 คน ผู้อำนวยการสำนักช่างเทศบาลนครอุดรธานี 1 คน หัวหน้าส่วนสำนักช่างเทศบาลนครอุดรธานี 1 คน โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการกำหนดนโยบาย วางแผน สั่งการ และการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง ผู้นำชุมชนริมห้วยหมากแข้ง 9 คน และราษฎรชาวบ้าน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งในรูปแบบอื่นๆ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลโดยยึดวัตถุประสงค์ของ การวิจัยเป็นสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ในด้านความชัดเจนของขอบเขต ประชาชนโดยส่วนใหญ่รับรู้ถึงสิทธิประโยชน์ ด้านความสอดคล้องของกฎระเบียบต่างๆ การใช้ประโยชน์และดูแลห้วยหมากแข้งของชุมชนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม ไม่ได้ออกกฎ กติกาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกร่วมกัน ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการห้วยหมากแข้ง ด้านการติดตามสอดส่อง มีการสอดส่องดูแลห้วยหมากแข้งในส่วนน้อย ด้านกฎหมายและการลงโทษ ได้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดข้อตกลง แต่ไม่สามารถนำบทลงโทษไปใช้กับผู้กระทำผิดได้ ด้านการจัดการปัญหาความขัดแย้ง ในปัจจุบันไม่มีการจัดการปัญหาความขัดแย้งมากนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นปัญหาระหว่างเทศบาลนครอุดรธานีกับประชาชน ด้านสิทธิในการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนจากรัฐ ประชาชนไม่ได้สนใจเข้ามาดูแล ด้านการเชื่อมโยงทรัพยากรร่วมสู่ระบบที่มี

ขนาดใหญ่ ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชนในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ต่างก็เห็นว่าเป็นหน้าที่หลักของเทศบาลนครอุดรธานีเท่านั้น 2) แนวทางในการจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี เทศบาลร่วมมือกับชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนที่อยู่ริมห้วยหมากแข้งร่วมกันร่างเทศบัญญัติเกี่ยวกับบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด รวมถึงกฎกติกาและข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้ง เทศบาลนครอุดรธานีอาจร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ ดูแลรักษาห้วยหมากแข้งและฟื้นฟูห้วยหมากแข้ง ปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในจังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ : โศกนาฏกรรม, ลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วม, ห้วยหมากแข้ง

Abstract

This research aimed to 1) study the characteristics of shared resource management of Huai Mak Khaeng, Udon Thani Province, and 2) study the guidelines for shared resource management for the development of Huai Mak Khaeng, Udon Thani Province. The research was conducted using qualitative research methods. The study population consisted of 1 Mayor of Udon Thani Municipality, 2 Deputy Mayors of Udon Thani Municipality, 1 Director of the Engineering Office of Udon Thani Municipality, and 1 Head of the Engineering Office of Udon Thani Municipality, all of whom played a key role in policy-making, planning, commanding, and managing shared resources of Huai Mak Khaeng, 9 community leaders along Huai Mak Khaeng, and 1 local scholar, totaling 15 people who were involved in the shared resource management of Huai Mak Khaeng in other forms. Purposive sampling was used to collect data by interviews. The data were analyzed and summarized based on the research objectives.

The research results found that 1) The characteristics of the management of shared resources of Huai Mak Khaeng, Udon Thani Province, in terms of the clarity of the boundaries, most people are aware of the rights to use them. In terms of the consistency of various regulations, the use and care of Huai Mak Khaeng by the community is not yet tangible. There are no written rules and regulations. In terms of participation in joint decision-making, people do not participate in the decision-making process in managing Huai Mak Khaeng. In terms of monitoring, there is only a small amount of monitoring of Huai Mak Khaeng. In terms of laws and punishments, there are penalties for those who violate the agreement, but the penalties cannot be applied to the offenders. In terms of conflict management, there is currently no much conflict management because most of the problems are between Udon Thani Municipality and the people. In terms of the rights to manage shared resources of the community from the state, the people are not interested in taking care of them. In terms of

linking shared resources to a larger system, there is no network connection between communities in managing Huai Mak Khaeng. Everyone sees that as the main duty of Udon Thani Municipality only. 2) Guidelines for managing shared resources for the development of Huai Mak Khaeng, Udon Thani Province: The municipality cooperates with the community to establish a committee within the community along Huai Mak Khaeng to jointly draft a municipal ordinance on penalties for offenders, as well as rules and regulations for using Huai Mak Khaeng. Udon Thani Municipality may cooperate with Udon Thani Rajabhat University to establish a learning center to create knowledge and understanding of using, maintaining and restoring Huai Mak Khaeng, and instilling environmental conservation awareness in youth in Udon Thani Province.

Keywords: Tragedy, Characteristics of the Management of Shared Resources, Huai Mak Khaeng

บทนำ (Introduction)

จังหวัดอุดรธานีเป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นศูนย์กลางของเขตบริการอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion : GMS) มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจึงประสบปัญหาในเมืองใหญ่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของเมืองอุดรธานีได้ขยายตัวไปหลายทิศทางอย่างรวดเร็ว การย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองทำให้เกิดปัญหามากมาย เช่นปัญหาโครงสร้างพื้นฐานสังคม และระบบนิเวศ (Phuttharak & Dhiravisit, 2014 : 70) จากปัญหาดังกล่าวหน่วยงาน ที่รับผิดชอบดูแล คือ เทศบาลนครอุดรธานีเป็นเทศบาลนครในอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ที่ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลนครอุดรธานีตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลนครอุดรธานี เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2538 มีพื้นที่ 47.70 ตารางกิโลเมตร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่ พัฒนาท้องถิ่นตามแผนพัฒนา (เทศบาลนครอุดรธานี, 2565: 4) ตามขั้นตอนของกระทรวงมหาดไทยและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) โดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดอุดรธานี และนโยบายการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่น ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นนครที่น่าอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาความต้องการ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนอย่างแท้จริง

เทศบาลนครอุดรธานีมีห้วยหมากแข้งเป็นสายน้ำประจำเมืองที่เป็นเส้นทางระบายน้ำออกจากเมืองไหลผ่านชุมชนต่างๆจาก เดิมเทศบาลนครอุดรธานี ประกอบด้วยชุมชน จำนวน 54 ชุมชน ต่อมาเทศบาลได้ออกระเบียบเทศบาลนครอุดรธานีว่าด้วยชุมชน พ.ศ.2548 เพื่อเป็นเกณฑ์ในการจัดตั้งชุมชนเพิ่มขึ้นโดยเป็นการแบ่งพื้นที่จากชุมชนเดิมเพื่อให้สามารถบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ จำนวน 105 ชุมชน ซึ่งเป็นลำห้วยหลัก 1 ใน 9 ของพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขึ้นของชุมชนเกิดการบุกรุกพื้นที่ริมคลองเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ความต้องการอุปโภค-บริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดการปล่อย

น้ำเสียจากครัวเรือนและทิ้งขยะลงสู่ห้วยหมากแข้งมากขึ้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก อีกทั้งยังการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรม เพื่อรองรับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการปล่อยน้ำเสียอุตสาหกรรมสู่แหล่งน้ำมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรม ห้างร้านต่างๆ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ มีการปล่อยน้ำเสียลงห้วยหมากแข้งโดยไม่ผ่านการบำบัด

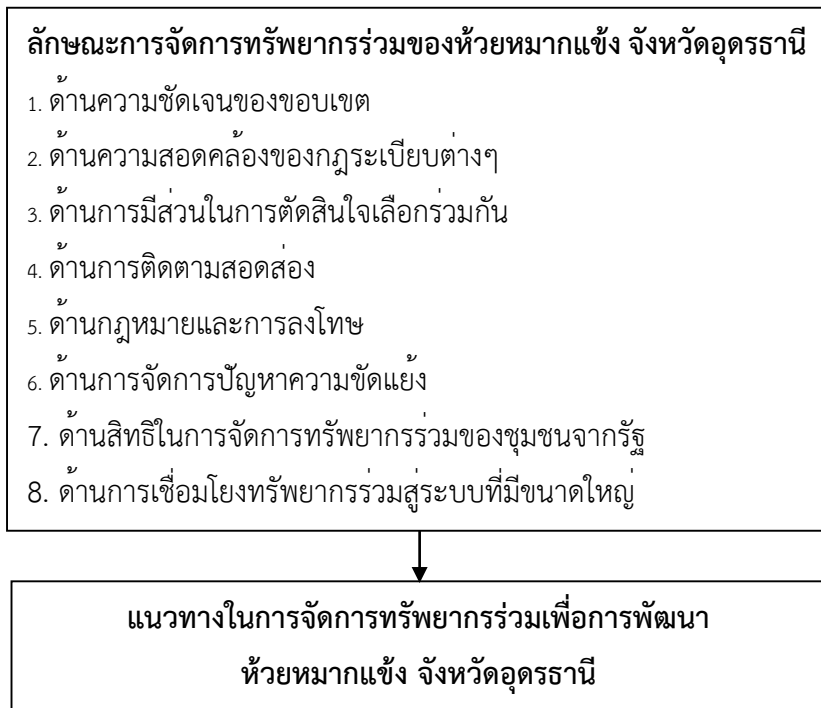
การขยายตัวของเมืองเป็นสาเหตุให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนแสวงหาวิถีชีวิตแบบใดแบบหนึ่งในยุคอุตสาหกรรม ประชาชนที่ย้ายเข้าเมืองก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรก่อให้เกิดการอุดตันของห้วยหมากแข้ง น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็นก่อให้เกิดการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์จำนวนมาก มีกลิ่นแก๊ส น้ำมีสีดำขุ่น มีขยะจำนวนมาก เต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูล กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมานานหลายปีจนแทบไม่มีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ได้ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการเมือง จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และประเทศ (เทศบาลนครอุดรธานี, 2566 : 41-42) ตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรณีศึกษา จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจประเด็นการจัดการทรัพยากรร่วมมาทำการวิจัย โดยถือเอาชุมชนที่อยู่บริเวณริมห้วยหมากแข้ง 9 ชุมชน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครอุดรธานีบริเวณริมห้วยหมากแข้ง เป็นกรณีศึกษาเพื่อเติมเต็มช่องว่างด้านการจัดการทรัพยากรในพื้นที่เมืองขนาดกลางเนื่องจากชุมชนสามารถดำเนินการตามแนวทางการจัดการทรัพยากรร่วม นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาชุมชนดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญอย่างไรในการใช้ลำห้วยหมากแข้ง และมีการดำเนินการอย่างไรที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมได้ รวมทั้งบทบาทของทางภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนในฐานะที่เป็นหน่วยงานย่อยของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลการจัดการทรัพยากรร่วมตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมของเอลินอร์ ออสโตรม Ostrom, 2010 : 641-672) ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการกำหนดนโยบาย วางแผน สั่งการ และการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง ประกอบด้วยนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี รองนายกเทศมนตรีนครอุดรธานี 2 คน ผู้อำนวยการสำนักช่างเทศบาลนครอุดรธานี หัวหน้าส่วนสำนักช่างเทศบาลนครอุดรธานี รวมจำนวน 5 คน

ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) เป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งในรูปแบบอื่นๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักวิจัยจะศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารประกอบการสำรวจเบื้องต้นของพื้นที่วิจัย ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ จัดการอภิปรายกลุ่มย่อย และสังเกตผู้ให้ข้อมูลในบริบทจริง เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการทรัพยากรร่วมกันของห้วยหมากแข้ง ขั้นตอนนี้จะทำให้นักวิจัยเข้าใจบริบท เงื่อนไข และสาเหตุของปัญหาการจัดการทรัพยากรร่วมกันของห้วยหมากแข้ง และข้อมูลพื้นฐานของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมห้วยหมากแข้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการบันทึกข้อสารสนเทศในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้การถอดข้อความและจัดแบ่งข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 15 คน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วม

1.1 ความชัดเจนของขอบเขต ในปัจจุบันมีการระบุถึงสิทธิใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งไว้อย่างชัดเจน ว่าบุคคลใดจะสร้างสิ่งปลูกสร้างจำเป็นต้องเว้นระยะให้ห่างจากลำห้วยหมากแข้งเป็นระยะทาง 6 เมตร และพื้นที่ริมห้วยหมากแข้งในระยะ 6 เมตรนั้นประชาชนทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ แต่ประชาชนบางกลุ่มยังคงมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำที่ดินห้วยโดยอ้างว่า เป็นสิทธิ์ตามโฉนดที่ดินที่ตนถือครอง และประชาชนโดยส่วนใหญ่รับทราบถึงสิทธิใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งว่าสามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือสามารถจับสัตว์น้ำในห้วยหมากแข้งมาบริโภคได้ หรือสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ริมห้วยหมากแข้งได้ แต่เนื่องจากสภาพของห้วยหมากแข้ง ในปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเป็นอย่างมากทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ และมองว่าหน้าที่ในการบำรุงรักษาสภาพห้วยหมากแข้งให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ของทางเทศบาลนครอุดรธานี

1.2 ความสอดคล้องของกฎระเบียบต่างๆ กฎกติกาการใช้ประโยชน์และดูแลห้วยหมากแข้งของชุมชนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก ภายในชุมชนไม่ได้ออกกฎ กติกาในการใช้ประโยชน์และดูแลห้วยหมากแข้งอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงบอกกันปากเปล่าว่าให้ช่วยกันดูแลห้วยหมากแข้งเท่านั้น

1.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกร่วมกัน ประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการห้วยหมากแข้ง เนื่องจากทางเทศบาลนครอุดรธานียังขาดการประชาสัมพันธ์ รวมถึงขาดการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน ส่วนนี้ ซึ่งโดยปกติทางเทศบาลนครอุดรธานีเมื่อได้รับงบประมาณมาก็จะจัดทำโครงการการพัฒนาแล้ว ส่งมอบหมายงานให้กับกรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุดรธานีดำเนินการต่อ โดยไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมในการพัฒนาห้วยหมากแข้ง

1.4 การติดตามสอดส่อง ประชาชนยังไม่มีจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งในส่วนของการใช้ประโยชน์ และการสอดส่องดูแลห้วยหมากแข้งหรือหากมีก็นับว่าน้อยมาก เพราะประชาชนมองว่าเป็นหน้าที่ของทางเทศบาลนครอุดรธานี ปัจจุบันมีประชาชนบางส่วนติดตามผลการดำเนินการพัฒนาห้วยหมากแข้งว่ามีการดำเนินโครงการพัฒนา ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนกลุ่มที่อาศัยอยู่ริมห้วยหมากแข้งเนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ และผลกระทบจากห้วยหมากแข้งโดยตรง ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนจะติดตามส่องดูแลห้วยหมากแข้งโดยอาศัยช่วงที่สัญจรผ่านสะพานที่ห้วยหมากแข้งไหลผ่านโดยการจะสังเกตสภาพน้ำ

ในห้วยหมากแข้ง และทำการร้องเรียนผ่านเพจประชาสัมพันธ์ของทางเทศบาลนครอุดรธานีว่าผู้รับเหมาเกิดความล่าช้าในการดำเนินการปรับปรุงห้วยหมากแข้ง

1.5 กฎหมายและการลงโทษ พบว่า ได้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดข้อตกลง กฎ กติกาที่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้ระบุไว้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งไว้ให้กับผู้กระทำผิด แต่จากการศึกษาพบว่าไม่สามารถนำบทลงโทษไปใช้กับผู้กระทำผิดได้ ซึ่งโดยบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง พ.ศ. 2535 คือ หากมีผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยลงสู่พื้นที่สาธารณะและลำห้วย ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท และในส่วนของการบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยลงสู่ห้วยหมากแข้ง กฎหมายบังคับใช้อยู่เช่นกัน โดยหากมีผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท

1.6 การจัดการปัญหาความขัดแย้ง ในปัจจุบันเกิดปัญหาการขัดแย้งในเกี่ยวกับการจัดการห้วยหมากแข้งไม่มากนัก หากมีก็จะเป็นปัญหาระหว่างหน่วยงานเทศบาลนครอุดรธานีกับประชาชนที่สร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำริมห้วยหมากแข้ง แต่ปัญหาระหว่างประชาชนด้วยกันเองนั้นไม่ปรากฏให้เห็น

1.7 สิทธิในการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนจากภาครัฐ หน่วยงานเทศบาลนครอุดรธานีได้มอบสิทธิในการจัดการห้วยหมากแข้งให้แก่ประธานชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับห้วยหมากแข้งในการช่วยกันดูแลรักษาห้วยหมากแข้ง แต่เนื่องจากสภาพของห้วยหมากแข้งในปัจจุบันไม่เอื้อให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ไปประชาชนจึงไม่สนใจเข้ามาดูแล และมอบหน้าที่ในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้งให้เทศบาลนครอุดรธานีเป็นผู้ดูแลห้วยหมากแข้งเพียงฝ่ายเดียว

1.8 การเชื่อมโยงทรัพยากรร่วมสู่ระบบที่มีขนาดใหญ่ ปัจจุบันไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชนในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ต่างก็เห็นว่าเป็นหน้าที่หลักของเทศบาลนครอุดรธานีเท่านั้น ซึ่งอาจจะมีหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลห้วยหมากแข้งในส่วนของการวัดคุณภาพน้ำ การปรับปรุงคุณภาพน้ำเสียให้ดีขึ้น โดยการนำอีเอ็มก้อน (Effective Microorganisms Ball: EM Ball) มาใช้ในการบำบัดน้ำเสียในบางชุมชน ประชาชนจึงยังไม่ให้ความร่วมมือในส่วนนี้ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐไม่ได้ส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้ง ปัจจุบันทางเทศบาลนครอุดรธานีได้ผลักดันให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมห้วยจะต้องช่วยกันป้องกันไม่ให้มีคนมาทิ้งขยะลงในลำห้วย

2. แนวทางในการจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี

2.1 ด้านความชัดเจนของขอบเขต เทศบาลร่วมมือกับชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วยนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้ในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เข้ามาบริหารจัดการห้วยหมากแข้งและจัดตั้งคณะกรรมการภายในชุมชนที่อยู่ริมห้วยหมากแข้งแยกตามชุมชนเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วจึงแยกจัดตั้งกลุ่มย่อยตามระยะทางหรือจำนวนครัวเรือนที่มีพื้นที่ติดริมห้วยหมากแข้ง อาจกำหนดเป็นกลุ่มละ 10 ครัวเรือน กำหนด

เป็น 1 บล็อก ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสอดส่องดูแล และใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งตามพื้นที่ที่กำหนดไว้ในความรับผิดชอบของตน รวมถึงการดูแลรักษาห้วยหมากแข้งตามพื้นที่ที่กำหนดไว้

2.2 ด้านความสอดคล้องของกฎระเบียบต่างๆ เทศบาลนครอุดรธานี นักวิชาการผู้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้ในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ประธานชุมชนและคนในชุมชนที่มีพื้นที่ติดริมห้วยหมากแข้งร่วมกันร่างกติกาว่าด้วยการใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมของห้วยหมากแข้งให้มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขและสภาพสิ่งแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแยกตามกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งมีการกำหนดให้ผู้ให้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งมากจะต้องแบกรับต้นทุนในการบำรุงรักษาและฟื้นฟูห้วยหมากแข้งมากขึ้นตามสัดส่วน จัดให้มีกองทุนเพื่อการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เพื่อเป็นการรวมงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่างๆ สำหรับไว้เป็นทุนในการบริหารจัดการทรัพยากรห้วยหมากแข้งและการทำกิจกรรมอื่นๆ จัดกิจกรรมการเก็บขยะในห้วยหมากแข้ง โดยระดมกำลังแรงงานจากทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนด้านทรัพยากรห้วยหมากแข้งในสอดคล้องกับบริบทของชุมชน จำกัดการใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งโดยกำหนดให้มีการเว้นระยะห่างเมื่อทำการปลูกสิ่งปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือนต่างๆ มากกว่า 6 เมตร ซึ่งหากจะทำการปลูกสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ต้องทำการขออนุญาตจากทางเทศบาลและคณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเสียก่อน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกร่วมกัน เทศบาลนครอุดรธานีจัดตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดูแลห้วยหมากแข้ง แล้วทำการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลแยกตามกลุ่มโดยให้มีหน้าที่ติดต่อประสานงาน และทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและร่วมกันวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง รวมถึงมีส่วนร่วมในการปรับปรุงกฎกติกา ข้อกำหนดต่างๆ ในการใช้ประโยชน์ การพัฒนาห้วยหมากแข้ง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการจัดการห้วยหมากแข้งมากขึ้น ทำให้แผนที่กำหนดออกมาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สามารถกำหนดทิศทางในการจัดการห้วยหมากแข้งโดยมีกรอบของความยั่งยืนของห้วยหมากแข้งเป็นตัวกำหนดรูปแบบไม่ให้ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศโดยรอบห้วยหมากแข้ง

2.4 ด้านการติดตามสอดส่อง จัดตั้งเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลแยกตามกลุ่มโดยให้มีหน้าที่ติดต่อประสานงาน และทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและร่วมกันวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ดำเนินการจัดประชุมเดือนละ 1-2 ครั้งเพื่อรับฟังปัญหาและร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนช่วยกันทำการสอดส่องดูแลสภาพของห้วยหมากแข้งอย่างสม่ำเสมอ เทศบาลนครอุดรธานีควรดำเนินการติดตั้งกล้องวงจรปิดทั้ง 2 ฝั่งของห้วยหมากแข้งและเชื่อมโยงภาพจากกล้องวงจรปิดให้กับกลุ่มชุมชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความสะดวกในการสอดส่องดูแลผู้กระทำผิด รวมถึงดูแลรักษาสภาพห้วยหมากแข้ง เช่น ตรวจเช็คสภาพมีตลิ่งที่มีความเสียหายใกล้พังทลาย หรือมีเศษขยะที่ลอยมาตามน้ำติดอยู่ตรงบริเวณใด สมาชิกกลุ่มจะแจ้งข้อมูลไปยังเทศบาลนครอุดรธานีซึ่งจะทำให้เทศบาลนครอุดรธานีสามารถเข้าไปดำเนินการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

2.5 ด้านกฎหมายและการลงโทษ จัดตั้งกลุ่มภาคีเครือข่าย โดยเชิญนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้ในการบริหารจัดการห้วย

หมากแข้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ร่วมกันร่างเทศบัญญัติเกี่ยวกับบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด (บุคคลที่ทิ้งขยะ เศษกิ่งไม้ วัชพืช น้ำเสียลงสู่ห้วยหมากแข้ง บุคคลที่สร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำห้วยหมากแข้ง) ซึ่งหากสอดส่องดูแลแล้วพบผู้กระทำผิด บทลงโทษในครั้งแรกๆจะค่อนข้างเบาในขณะที่หากผู้กระทำผิดละเมิดกฎซ้ำซากบทลงโทษจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น กำหนดให้ทุกครัวเรือนติดตั้งบ่อดักไขมัน บ่อดักขยะ บ่อเกรอะ ตามข้อบัญญัติ เรื่องการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคาร พ.ศ. 2562 กำหนดให้ประชาชนทุกครัวเรือนใช้ก่อนอีเอ็มบอลบำบัดน้ำก่อนปล่อยลงสู่ห้วยหมากแข้ง พร้อมทั้งจัดกลุ่มผู้ตรวจสอบการใช้ก่อนอีเอ็มบอลในส่วนผสมของน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ท่อน้ำทิ้งในครัวเรือนตามชุมชนต่างๆ โดยกำหนดตัวแทนจากคนในชุมชน หรือประสานงานกับกลุ่มอสม.ของชุมชนในการตรวจสอบการใช้ก่อนอีเอ็มบอลในส่วนผสมของน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ซึ่งหากมีผู้ฝ่าฝืนต้องถูกลงโทษตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ กรณีที่มีบุคคลทิ้งขยะสิ่งปฏิกูลลงสู่ห้วยหมากแข้งทางกลุ่มจะใช้วิธีว่ากล่าวตักเตือน ถ้าหากไม่เชื่อฟังจะนำเจ้าหน้าที่ไปจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

2.6 ด้านการจัดการปัญหาความขัดแย้ง จัดทำประชาพิจารณ์โดยเชิญผู้นำชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ริมห้วยหมากแข้ง และเทศบาลนครอุดรธานีมาร่วมกันสร้างกลไกในการจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนและเทศบาลนครอุดรธานี จัดตั้งกลุ่มผู้พิทักษ์สิทธิเป็นกระบอกเสียงให้ชุมชนในแต่ละชุมชนหรือตามกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดการห้วยหมากแข้ง มีหน้าที่ไกล่เกลี่ยปัญหาและประสานงานระหว่างกลุ่มผู้ดูแลห้วยหมากแข้งที่ตั้งขึ้นกับเทศบาลนครอุดรธานีให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการห้วยหมากแข้งได้อย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงรูปแบบวิธีอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ดูแลห้วยหมากแข้ง

2.7 ด้านสิทธิในการจัดการทรัพยากรร่วมของชุมชนจากรัฐ จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรับผิดชอบในการสอดส่องดูแล และใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งตามพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้ ในความรับผิดชอบของตนและเมื่อมีบุคคลอื่นต้องการเข้ามาใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งต้องทำการแจ้งคณะกรรมการชุมชนที่ดูแลพื้นที่นั้นๆ และเทศบาลนครอุดรธานีรับทราบก่อนดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้คนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สร้างเอกลักษณ์และวิถีชีวิตผ่านการใช้พื้นที่ร่วมกัน

2.8 ด้านการเชื่อมโยงทรัพยากรร่วมสู่ระบบที่มีขนาดใหญ่ จัดตั้งกลุ่มภาคีเครือข่าย โดยเชิญนักวิชาการผู้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้ในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง มาร่วมกันสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง พัฒนาห้วยหมากแข้งและร่วมกัน รณรงค์ให้ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ดูแล และร่วมกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการห้วยหมากแข้งอันเป็นการสร้างจิตสำนึก และเสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนในการดูแลรักษาห้วยหมากแข้ง ให้มีสภาพที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาห้วยหมากแข้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดแลนด์มาร์กของจังหวัดอุดรธานี จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและฟื้นฟูห้วยหมากแข้ง ซึ่งเทศบาลนครอุดรธานีอาจร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

ขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ ดูแลรักษาห้วยหมากแข้ง ปกป้องจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในจังหวัดอุดรธานี จัดอบรมให้ตระหนักถึงความสำคัญและการดูแลรักษาห้วยหมากแข้งให้กับเด็กเยาวชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยมีโรงเรียนในชุมชนสนับสนุนการเรียนรู้และการอนุรักษ์ห้วยหมากแข้ง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การศึกษาลักษณะการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ในปัจจุบันมีการระบุถึงสิทธิใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งไว้อย่างชัดเจน แต่ประชาชนบางกลุ่มยังคงมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำสิทธิโดยอ้างว่าเป็นสิทธิตามโฉนดที่ดินที่ตนถือครอง และประชาชนโดยส่วนใหญ่รับทราบถึงสิทธิใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้งแต่สภาพของห้วยหมากแข้งในปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเป็นอย่างมากทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ และมองว่าหน้าที่ในการบำรุงรักษาสภาพห้วยหมากแข้งให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นนั้นเป็นหน้าที่ของทางเทศบาลนครอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา โคตรศรีวงศ์ และกฤษกรธรณ์ โล่ห์วีรินทร์ (2562) ทำการศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรร่วมของท้องถิ่น: กรณีศึกษา บึงกระชา อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรน้ำที่บึงกระชายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะมีปัญหาและผลกระทบจากการจัดการทรัพยากรหลายด้าน ทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์ ขอบเขตการใช้ประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พานธุ์ (2562) โศกนาฏกรรมของทรัพยากรร่วมในคลองประวัติศาสตร์, เมืองมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากความเสี่ยงของคลองท่อที่มีต่อประชาชนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต อันสืบเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์จากคลองท่อที่ไม่เหมาะสมซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงหรือโศกนาฏกรรมของทรัพยากรร่วม (Tragedy of the commons) ความเสี่ยงนั้นนอกจากจะลดทอนสิทธิ (Subtract ability) ของการใช้ทรัพยากรร่วมของคนอื่นในชุมชนแล้ว ความเสี่ยงของทรัพยากรร่วมที่เกิดขึ้นยังทำลายความงามของคลองประวัติศาสตร์แห่งเมืองอยุธยา ทั้งนี้ภายในชุมชนไม่ได้ออกกฎ กติกาในการใช้ประโยชน์และดูแลห้วยหมากแข้งอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงบอกกันปากเปล่าว่าให้ช่วยกันดูแลห้วยหมากแข้งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2560) ได้ทำการศึกษาการจัดการทรัพยากรร่วมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีป่าชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการป่าชุมชนเป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าและการเสียสละเพื่อส่วนรวมของผู้นำ การจัดการป่าชุมชนที่ศึกษายังมีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมอย่างเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ การขาดความรู้ของชาวบ้าน กฎระเบียบไม่สอดคล้องกับชุมชนชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมและความล้มเหลวในการฟื้นฟูป่า ทั้งนี้ได้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดข้อตกลง กฎ กติกาที่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐได้ระบุไว้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งไว้ใช้กับผู้กระทำผิด แต่ไม่สามารถนำบทลงโทษไปใช้กับผู้กระทำผิดได้ ปัจจุบันไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชนในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง ต่างก็เห็นห้วยเป็นหน้าที่หลักของเทศบาลนครอุดรธานีเท่านั้น ทั้งนี้ยังไม่มีการประชุมการทำงานร่วมกันในชุมชนนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้ง

ประชาชนยังไม่ให้ความร่วมมือในส่วนนี้ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐไม่ได้ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ นโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิในการใช้ประโยชน์จากห้วยหมากแข้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย ธรรมชั้น (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของ สภาชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรชุมชนมีความสำคัญและ เชื่อมโยงกัน เนื่องจากการจัดการทรัพยากรชุมชนเป็นประเด็นปัญหาที่เป็นเรื่องสำคัญของชุมชน การจัดการ ปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่กลางในการทำงาน ร่วมกันของทุกภาคส่วนได้มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา

บทสรุป ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งโดยคิด ว่าเป็นหน้าที่ของทางเทศบาลนครอุดรธานี ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเทศบาลนครอุดรธานีควรสร้างองค์ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง อีกทั้งจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจกับประชาชนใน พื้นที่โดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือ ด้านการจัดการน้ำเสีย เพื่อความสำเร็จในการจัดการน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำห้วยหมากแข้ง

2. แนวทางในการจัดการทรัพยากรร่วมเพื่อการพัฒนาห้วยหมากแข้ง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย เทศบาลร่วมมือกับชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการอันประกอบด้วยนักวิชาการผู้มีความรู้ด้าน สิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี นักวิชาการจากภาคเอกชนที่มีความรู้ในการบริหารจัดการห้วย หมากแข้ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาและผังเมืองจังหวัดอุดรธานี เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด ราษฎรชาวบ้านที่มี ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง เข้ามาบริหารจัดการห้วยหมากแข้ง และจัดตั้งคณะ กรรมการในชุมชนที่อยู่ริมห้วยหมากแข้งแยกตามชุมชน รวมถึงร่วมกันร่างเทศบัญญัติเกี่ยวกับบทลงโทษ สำหรับผู้กระทำผิด (บุคคลที่ทิ้งขยะ เศษกิ่งไม้ วัชพืช น้ำเสียลงสู่ห้วยหมากแข้ง บุคคลที่สร้างสิ่งปลูกสร้างรุก ลำห้วยหมากแข้ง) ซึ่งหากสอดส่องดูแลแล้วพบผู้กระทำผิด บทลงโทษในครั้งแรกๆจะค่อนข้างเบาในขณะที่หาก ผู้กระทำผิดละเมิดกฎซ้ำซากบทลงโทษจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น สร้างกลยุทธ์หรือมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริม หรือเสริมสร้างจิตสำนึก รมรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาห้วยหมากแข้ง เทศบาลนคร อุดรธานีอาจร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจใน การใช้ประโยชน์ ดูแลรักษาและฟื้นฟูห้วยหมากแข้ง ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนใน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัดพร คุณประดิษฐ์ และคณะ (2557) ศึกษาแนวทางการจัดการ ทรัพยากรน้ำโดยชุมชนท้องถิ่นบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ต้นน้ำ อำเภอกัลป์ยาณิวัฒนา สามารถสรุปประเด็นได้ว่า การจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องนำมาสร้าง แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เริ่มต้นจากแกนนำชุมชน สมาชิกชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ เกี่ยวข้อง ที่ต้องร่วมทำความเข้าใจ เสียสละ ให้ความสำคัญเรื่องการจัดการน้ำ เรียนรู้แลกเปลี่ยน ปรับเปลี่ยน แนวคิด ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่ ต้องอาศัยข้อมูลที่ชุมชนจำเป็นต้องรู้ รวมกับองค์ความรู้สมัยใหม่

บทสรุป ควรสร้างกฎ กติกาในการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ประชาชน และองค์กรเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาและฟื้นฟูลำห้วยหมากแข้ง สร้างกลยุทธ์ หรือมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมหรือเสริมสร้างจิตสำนึก รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการ รักษาห้วยหมากแข้ง มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ ดูแลรักษาและ ฟื้นฟูห้วยหมากแข้ง ปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในจังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ใหม่

จากสิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือด้านการจัดการน้ำเสีย เพื่อความสำเร็จ ในการจัดการน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำห้วยหมากแข้ง ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมในการวาง แผนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้ และการให้ผู้นำและผู้มีอำนาจตัดสินใจ เข้ามามีส่วนร่วม โดยในส่วนของในการวางแผนอาจสร้างแบบจำลองทางเลือก (Scenario) ในการสร้างรูปแบบ การบริหารจัดการห้วยหมากแข้งอย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม โดยให้ทุกภาคส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Shared Learning Dialogues) และข้อมูลภายใต้บริบทของ เมืองอุดรธานี ซึ่งต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้ง ให้แก่ประชาชน ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
 - 1.2 หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเต็มใจและมีความกระตือรือร้นในการร่วมมือด้านการจัดการน้ำเสีย เพื่อ ความสำเร็จในการจัดการน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่ลำห้วยหมากแข้ง
 - 1.3 ควรสร้างกฎ กติกาในการจัดการทรัพยากรร่วมของห้วยหมากแข้งระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ประชาชน และองค์กรเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรักษาและฟื้นฟูลำห้วยหมากแข้ง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำเสีย การเสนอทางเลือกในการจัดการ น้ำเสียให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
 - 2.2 ควรมีการศึกษาการดำเนินการของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรร่วมลำห้วย หมากแข้ง และลำห้วยอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อให้เห็นพัฒนาการและภาพรวมการจัดการ ทรัพยากรร่วมของชุมชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทัตพร คุณประดิษฐ์ และคณะ. (2557). แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำโดยชุมชนท้องถิ่นบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ต้นน้ำอำเภอกัลยาณิวัฒนา. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 18(1), 369-379.
- เทศบาลนครอุดรธานี. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570). อุดรธานี: เทศบาลนครอุดรธานี.
- _____. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ. อุดรธานี: เทศบาลนครอุดรธานี.
- ภัทรานิษฐ์ ศรีจันทร์พานิช. (2562). โคกนาฏกรรมของทรัพยากรร่วมในคลองประวัติศาสตร์ เมืองมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(2), 86-105.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2560). การจัดการทรัพยากรร่วมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง: ศึกษากรณีป่าชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สิทธิชัย ธรรมขัน. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรชุมชนของสภาชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12(3), 29-43.
- อนุชา โคตรศรีวงศ์ และกฤษฎารัตน์ โล้วรินทร์. (2562). การจัดการทรัพยากรร่วมของท้องถิ่น : กรณีศึกษาบึงกระชา อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมศาสตร์, 19(3), 126-129.
- Phuttharak, T., & Dhiravisit, A. (2014). *Rapid Urbanization-Its Impact on Sustainable Development: A Case Study of Udon Thani, Thailand*. Asian Social Science, 10(22), p70.

การพัฒนาชุดฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน
สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

THE DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING SKILL TRAINING PACKAGE ON
FINANCIAL RATIOS FOR FIRST-YEAR UNDERGRADUATE STUDENTS, BACHELOR
OF TECHNOLOGY PROGRAM IN ACCOUNTING, CHIANG RAI VOCATIONAL
COLLEGE, MUEANG CHIANG RAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

บุษปรัชต์ บุญธรรม^{1*} รัตติยา กันทร² นรินทร์นา หน่อท้าว³

Boosaprucho Boonthum ^{1*} Rattiya kanton ² Narinna Northow ³

^{1,2,3}อาจารย์ผู้สอนภาควิชาการบัญชี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

^{1,2,3} Chiang Rai Vocational College Under the Office of the Vocational Education Commission

Ministry of Education

*Corresponding Author E-mail : Boosaprucho.boon@cvc.ac.th

วันที่รับบทความ 6 กรกฎาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 26 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 27 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ(Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย จังหวัดเชียงราย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน เท่ากับ 50.25 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 52.56 ดังนั้น ผลการหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ E1/E2 เท่ากับ 83.75/87.60 จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะ พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนของนักศึกษา มีผลคะแนนระหว่างเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 83.75 และคะแนนสอบหลังการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 87.60 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.24)

คำสำคัญ (Keywords) : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดฝึกทักษะ, ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ, ความพึงพอใจ, การคิดวิเคราะห์.

Abstract

The objectives of this research were: (1) to examine the efficiency of a skill practice package in the course “Financial Reporting and Analysis” on the topic of financial ratios for first-year undergraduate students in the Bachelor of Technology Program in Accounting, with the expected efficiency criteria set at 80/80; (2) to compare the students’ learning achievement before and after instruction using the skill practice package; and (3) to investigate the students’ satisfaction with the problem-based learning activities in the course “Financial Reporting and Analysis” on the topic of financial ratios. The sample group consisted of 25 first-year undergraduate students in the Bachelor of Technology Program in Accounting at Chiang Rai Vocational College, Chiang Rai Province, enrolled in the first semester of the 2024 academic year. The research instruments included a problem-based learning management plan, an achievement test in the course “Financial Reporting and Analysis” on financial ratios, and a satisfaction questionnaire. The statistics employed in data analysis were percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test.

The research findings revealed that: (1) the efficiency of the skill practice package in the course “Financial Reporting and Analysis” on financial ratios was at 83.75/87.60, which met the set criteria of 80/80; (2) the comparison of students’ learning achievement showed that the post-test scores ($\bar{X} = 87.60$) were significantly higher than the pre-test scores ($\bar{X} = 83.75$) at the .05 level of statistical significance; and (3) the overall student satisfaction with the skill practice package was at a high level ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.24).

Keywords : Learning Achievement of Skill Training Packages, Effectiveness of Skill Training Packages, Satisfaction, Analytical Thinking.

บทนำ (Introduction)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายและการท่องจำ ไม่สามารถตอบสนองเป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจเชิงลึก ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา และขาดทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล (ปัทมिता อินทรักษา, 2562)

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการบัญชี หนึ่งในแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์หรือปัญหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง โดยผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และใช้กระบวนการคิดอย่างมีระบบ (Hmelo-Silver, 2004) แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยมี "ปัญหา" เป็นบริบทในการเรียนรู้ (ธีรภัทร คำทัง, 2564) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา 2) การทำความเข้าใจกับปัญหา 3) การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 4) การสังเคราะห์ความรู้ 5) การสรุปและประเมินคำตอบ และ 6) การนำเสนอผลงานและการประเมินผล (ฉัตรทราวดี บุญถนอม, 2567)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังพบว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน ยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในหลักการ วิธีการ และขั้นตอนของการวิเคราะห์งบการเงิน ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลทางการเงินในการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

นอกจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) แล้ว อีกหนึ่งนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับในวงการศึกษา คือ ชุดฝึกทักษะ (Skill Training Packages) ซึ่งมีจุดเด่นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน เน้นการปฏิบัติจริง ควบคู่กับการสรุปและประเมินผลด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสามารถและจังหวะที่เหมาะสม ชุดฝึกทักษะจึงช่วยพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุธาสินี สุทธิจิต, 2563; ประภัสสร วัฒนศรี, 2564) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังชี้ให้เห็นว่าการใช้ชุดฝึกทักษะสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ได้ (จุฑามาศ โพธิ์เงิน, 2562)

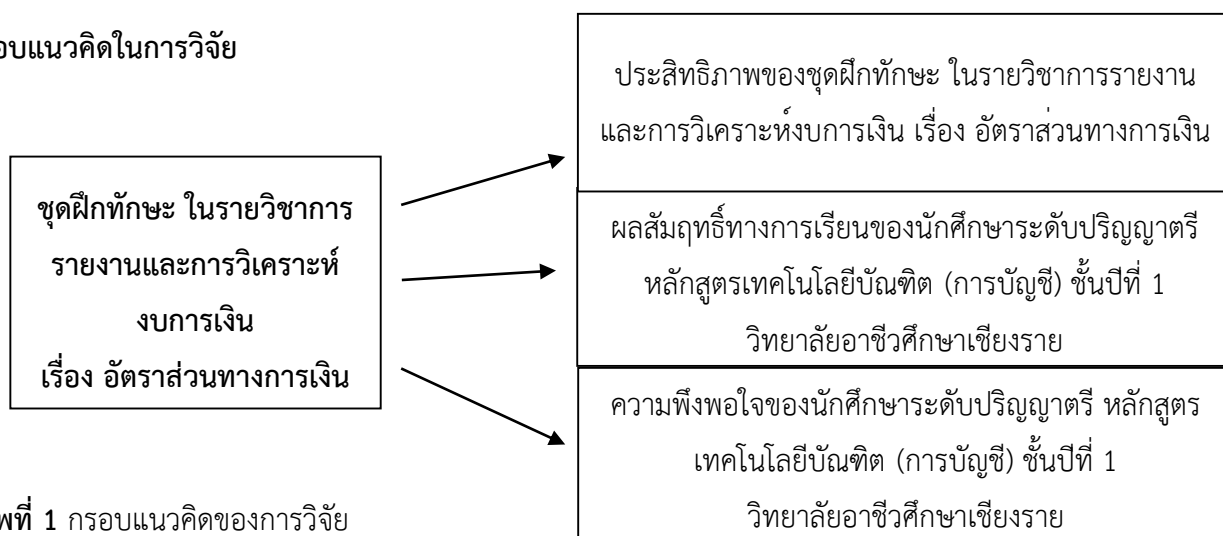
จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามไปยังสถานประกอบการที่นักศึกษาได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะ ความรู้ และพฤติกรรมของนักศึกษาในระหว่างการฝึกงาน ซึ่งผลตอบรับที่ได้รับสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่นักศึกษาควรพัฒนา โดยเฉพาะด้านการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการออกแบบและดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนขึ้นนี้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดกลุ่มนักศึกษาให้มีการวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง "อัตราส่วนทางการเงิน" โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้น ปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงินสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก

ประโยชน์ของการวิจัย

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม
2. ครูผู้สอนรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน และนักวิชาการ ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ช่วยพัฒนาและส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อัตราส่วนทางการเงินได้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

กระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 8 ชั่วโมงการเรียนรู้ และการสร้างชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี (ต่อเนื่อง) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ภาควิชาการบัญชี อีกทั้งศึกษาริบทการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน
2. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 8 ชั่วโมงการเรียนรู้ และสร้างชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน พร้อมแบบประเมิน โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี (ต่อเนื่อง) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562
3. นำแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 8 ชั่วโมงการเรียนรู้ และชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากหัวหน้าแผนกวิชาการบัญชี หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำอีกครั้ง

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 8 ชั่วโมงการเรียนรู้ และชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน

5. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Objective Congruence) และชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน เท่ากับ 1 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้และชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน มีความเที่ยงตรงสูงสามารถนำไปใช้ประกอบในการสอนและวิจัยต่อไปได้

กระบวนการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี (ต่อเนื่อง) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ภาควิชาการบัญชี อีกทั้งศึกษาบริบทการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน

2. ศึกษาแนวทางการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงที่สร้างขึ้น

3. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำมาพัฒนาปรับปรุงแผนการเรียนการสอน สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

4. สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอัตราส่วนทางการเงิน ตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่นักการศึกษา นักวิชาการศึกษา ได้กล่าวไว้จำนวน 80 ข้อ

5. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากหัวหน้าแผนกวิชาการบัญชี หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำอีกครั้ง

6. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน

7. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องซึ่งแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Objective Congruence) เท่ากับ 1 หมายความว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเที่ยงตรงสูงสามารถนำไปใช้ประกอบในการสอน และวิจัยในครั้งนี้ได้

8. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน ได้แก่ นักศึกษาระดับหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี (ต่อเนื่อง) ปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 แล้วนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

9. พิจารณาเลือกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ให้เหลือจำนวน 60 ข้อโดยจะต้องครอบคลุมเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ซึ่งแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการวิจัยใน

ครั้งมีความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.52-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.66-1.00 หมายความว่าสามารถนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ศึกษาไว้ จำนวน 4 ข้อคำถาม
2. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไป ขอคำปรึกษาและคำแนะนำจากหัวหน้าแผนกวิชาการบัญชี หลังจากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำอีกครั้ง
3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ท่าน
4. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Objective Congruence) ของแบบสอบถามความพึงพอใจเท่ากับ 1 หมายความว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มทดลองซึ่งเป็นกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี (ต่อเนื่อง) ปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 คน โดยค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.85 แสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงจึงสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไปได้

เครื่องมือการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง 8 ชั่วโมง ในรายวิชา การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30-4201-2406 เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน
2. ชุดฝึกทักษะเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชา การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน
3. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชา การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึกทักษะเรื่องเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชา การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 25 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการ เลือกแบบกลุ่มเดียว (One-Group Sample)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาในรายวิชา การรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน รหัสวิชา 30-4201-2406 เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน โดยนักศึกษาสามารถอธิบายและวิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบของงบการเงิน รวมถึงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยใช้เครื่องมือและอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานและฐานะการเงินขององค์กร ประเมินข้อมูลทางบัญชี เพื่อคาดการณ์แนวโน้มทางธุรกิจและการตัดสินใจลงทุน จัดทำและนำเสนอรายงานการวิเคราะห์งบการเงินอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นำมาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ เทียบตามเกณฑ์ที่กำหนดคือนักเรียน จำนวนร้อยละ 80 มีคะแนน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังทดลอง โดยใช้สถิติ t –test for dependent Samples
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความ พึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน นำมาวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย(Research Results)

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

รายการ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	$\bar{X}$	E_1/E_2
ประสิทธิภาพกระบวนการ	25	60	50.25	83.75	83.75/87.60
ประสิทธิภาพผลลัพธ์	25	60	52.56	87.60	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์ทางการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 25 คน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 50.25 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 52.56 ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ E_1/E_2 เท่ากับ 83.75/87.60

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะเรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์ทางการเงิน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการประเมิน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	25	83.75	2.68	-13.942	.000*
หลังเรียน	25	87.60	3.48		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนของนักศึกษาจำนวน 25 คน มีผลคะแนนระหว่างเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 83.75 และคะแนนสอบหลังการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 87.60 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์ทางการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดฝึกทักษะ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.52	0.64	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.00	0.91	มาก
3. ด้านสื่อการเรียนรู้	4.26	0.76	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.29	0.76	มาก
ภาพรวม	4.24	0.24	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.52$) รองลงมาได้แก่ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.29$) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านบรรยากาศในการเรียน ($\bar{X}=4.00$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยสามารถอภิปรายผลดังเสนอได้ต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ ในรายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 จำนวน 25 คน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 50.25 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 52.56 ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ E_1/E_2 เท่ากับ 83.75/87.60 ที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในการวิจัย ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ (Problem-Based Learning: PBL) สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางบัญชีในสถานการณ์จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ จริยา กล้าหาญ และคณะ (2561) ที่พบว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาเศรษฐศาสตร์ช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แม้จะเป็นการศึกษาในระดับประถมศึกษา แต่ชี้ให้เห็นแนวโน้มเชิงบวกของแนวทาง (Problem-Based Learning : PBL) ต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในวิชาที่มีเนื้อหาด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผล นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันทรรัตน์ การิยา และ

พรทิวา แสงเขียว (2565) ซึ่งศึกษาทักษะทางวิชาชีพบัญชีในบริบทของการจัดการองค์กรและการสื่อสาร และพบว่าทักษะเหล่านี้มีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสะท้อนให้เห็นว่า การฝึกฝนทักษะในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิด วิเคราะห์ และสื่อสารเชิงวิชาชีพ มีส่วนสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้แบบ (Problem-Based Learning : PBL) ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับปัญหาในชีวิตจริง ในบริบทระดับอุดมศึกษา งานวิจัยของ อรทัยภักดิ์ ทำมา และคณะ. (2567) ได้ทดลองใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาบัญชี และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับ “มาก” ซึ่งแม้จะเป็นกลุ่มเป้าหมายต่างระดับ แต่ผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุนว่า (Problem-Based Learning : PBL) เป็นแนวทางที่ส่งผลเชิงบวกต่อทั้งผลสัมฤทธิ์และเจตคติของผู้เรียน โดยเฉพาะในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางวิชาชีพ จากภาพรวมของงานวิจัยข้างต้น รวมถึงผลการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่สอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชาทางบัญชีได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้มีการบูรณาการแนวทาง (Problem-Based Learning : PBL) ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในรายวิชาที่ต้องการสร้างทักษะเชิงวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ช่วยพัฒนาทักษะเหล่านี้ในนักศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มาใช้ในการสอนวิชาการ รายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพบัญชี ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในการเรียนการสอนวิชาบัญชีในระดับอุดมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเผชิญกับปัญหาและตัดสินใจในบริบทวิชาชีพที่แท้จริง

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาจำนวน 25 คน พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 83.75 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 87.60 ซึ่งผลการวิเคราะห์ทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning : PBL) ที่ช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการ รายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน ดวงดี (2563) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การนำปัญหาใกล้ตัวมาเป็นสื่อในการเรียนรู้สามารถกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในรายวิชาที่ต้องการทักษะการคิดวิเคราะห์ในเชิงลึก นอกจากนี้ งานวิจัยของ พันธวัฒน์ ธมมวาทธน (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี (2565) ยังอธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงหรือปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในที่

สำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ รวมทั้งพัฒนาแนวคิดในการวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญฐณา ดิษฐ์แก้ว (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชีในรายวิชาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นต่อวิชาชีพด้านบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Problem-based Learning สามารถวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลงานภายใต้สถานการณ์สมมติที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง จากข้อค้นพบเหล่านี้ ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไม่เพียงแต่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาทักษะทางปัญญาและการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นอย่างยิ่งในสายวิชาชีพบัญชี อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบวิชาชีพในโลกยุคใหม่

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพร จุฑารัตน์ และคณะ (2560) ที่ใช้การเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) ในรายวิชาการบัญชีขั้นต้น พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง จะเห็นได้ว่าในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ช่วยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชา ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง นอกจากนี้ การทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษา ยังส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในวิชาชีพบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญฐณา ดิษฐ์แก้ว (2564) พบว่า นักศึกษาสาขาการบัญชีที่เรียนวิชาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ด้วยการเรียนรู้แบบ PBL มีความพึงพอใจในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความพึงพอใจของนักศึกษาในสาขาการบัญชี ดังนั้น สถาบันการศึกษา ควรพิจารณานำแนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพบัญชีในอนาคตปริญญาดริ หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี) ชั้นปีที่ 1 ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาการรายงานและการวิเคราะห์งบการเงิน เรื่อง อัตราส่วนทางการเงิน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.24) ทั้งนี้ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ควรมีสื่อ หรือโจทย์สถานการณ์ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาได้อย่างสูงสุด
2. ในขั้นตอนการเรียนรู้การศึกษาค้นคว้านักเรียนมีเวลาจำกัด ครูควรจัดเตรียมหรือหาแหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆให้พร้อม เช่น การค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตให้พร้อมใช้งาน เพื่อให้นักเรียนได้รับความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าและได้ข้อมูลที่เสร็จทันเวลาตามที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้กับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้ทราบผลการวิจัยในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการผสมผสานการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาฐานร่วมกับเทคโนโลยีการเรียนการสอนออนไลน์ (Blended Learning) เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนรู้ทั้งสอง จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มากน้อยอย่างไร

เอกสารอ้างอิง(References)

- กันทรรัตน์ การิยา และพรทิพา แสงเขียว. (2565). ปัจจัยการเรียนรู้มาตรฐานรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (ปรับปรุง 2565) และทักษะทางวิชาชีพบัญชีของผู้ทำบัญชีมีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน-สุนันทา*.
- กัญธรรมา ดิษฐ์แก้ว. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชีจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์. *วารสารวิชาการการบัญชีและการจัดการ*, 13(1), 21-30.
- จริยา กล้าหาญ และคณะ. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *ลิกขาวารสารศึกษาศาสตร์*, ปีที่ 7 (ฉบับที่ 2), 117-125.
- จุฑามาศ โพธิ์เงิน. (2562). ผลของการใช้ชุดฝึกทักษะต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา*, 12(1), 85–94.
- ฉัตรทราวดี บุญนอม. (2567). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem-based Learning. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต นครนายก. สืบค้นจาก <https://nakhonnayok.dusit.ac.th/>.
- ฉัตรทราวดี บุญนอม. (2567). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ดวงเดือน ดวงดี. (2563). การพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ภาคตัดกรวย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 9(2), 45-56.
- ธีรภัทร คำทิ้ง. (2564). ผลการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยเรื่องระดับภาษา โดยใช้การสอนแบบปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านลาดแค. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*.
- นิพร จุฑยรัตน์ และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบใช้การวิจัยเป็นฐาน รายวิชาการบัญชีขั้นต้น นักศึกษา หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต (การบัญชี). *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(1), 45-56.
- ประภัสสร วัฒนศรี. (2564). ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน. *วารสาร ครุศาสตร์ปริทัศน์*, 11(3), 55-67.
- ปณิตตา อินทรักษา. (2562). การจัดการเรียนรู้ด้วย Active Learning เพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์. *วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*. 1(1), 35-43.
- พัชรี จันทร์เพ็ง. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาขอนแก่น*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พันธวัฒน์ ธมมวาทธน (ภูมิรัง) และวิทยา ทองดี. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning). *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(1), 1-15.
- สุธาสินี สุทธิจิต. (2563). การพัฒนาชุดฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์. *วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 7(2), 39-50.
- อรรถัยภ ทำมา และคณะ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการรายงานทางการเงินและการ วิเคราะห์งบการเงินโดยใช้ PBL. *วารสารวิชาชีพและเทคโนโลยี*, 12(1), 101-113.
- Brown, J. S. (1997). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*, 18(1), 18-22.
- Duch, B. J., Groh, S. E., & Allen, D. E. (2001). *The power of problem-based learning: A practical "how to" for teaching undergraduate courses in any discipline*. Stylus Publishing.
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.
<https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>

การใช้กิจกรรมเล่นตั้งแต่เพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3

USING TANG TE TRADITIONAL PLAY ACTIVITIES TO PROMOTE GROSS MOTOR DEVELOPMENT IN KINDERGARTEN LEVEL 3

วิมล ทองพรม^{1*} สายหยุด ญูปุย²

Wimon thongphrm^{1*} Saiyut Phupuy²

^{1,2,3}สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

^{1,2,3} Program in Early Childhood Education, Faculty of Education and Educational Innovation,
Kalasin University, Thailand

*Corresponding Author E-mail : Saiyut.Ph@ksu.ac.th

วันที่รับบทความ 23 พฤษภาคม 2568

วันแก้ไขบทความ 26 สิงหาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ 28 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมเล่นตั้งแต่ ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเล่นตั้งแต่ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) จำนวน 13 คน เลือกแบบเจาะจง จากเด็กในห้องเรียนที่ผู้วิจัยเป็นผู้สอน ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมทั้งหมด 5 สัปดาห์ เครื่องมือในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จำนวน 3 แผนและแบบประเมินพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อใหญ่จำนวน 5 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.55 แบบประเมินพัฒนาการทักษะกล้ามเนื้อใหญ่มีค่าความเชื่อมั่น (IOC) ที่ระดับ 1 จึงนำเครื่องมือวิจัยไปใช้ได้ ผลคะแนนทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเล่นตั้งแต่มีคะแนนเฉลี่ยทักษะกล้ามเนื้อใหญ่หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนที่ 13.69 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมเล่นตั้งแต่สามารถส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความสนุกสนาน ความมีวินัย การรอคอย และการปฏิบัติตามกฎกติกา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กอนุบาลได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : กิจกรรมเล่นตั้งแต่, ส่งเสริมพัฒนาการ, กล้ามเนื้อใหญ่

Abstract

The objective of this research was to study the effects of using the traditional Thai game “Tang Te” activities to promote gross motor development in kindergarten level 3 children at Thairath Wittaya 36 School (Ban Bataka), Nong Yai Sub-district, Phon Thong District, Roi Et Province. The study also aimed to compare the gross motor skills of the children before and after participating in the “Tang Te” game activities. The target group consisted of 13 kindergarten level 3 children enrolled in the first semester of the 2023 academic year at Thairath Wittaya 36 School (Ban Bataka). The participants were purposively selected from the researcher’s own classroom. The activities were conducted over a period of three weeks. The research instruments included three learning experience plans and a five-item gross motor skill development assessment form. The data were analyzed using mean, percentage, and standard deviation.

The results showed that the learning experience plans were evaluated by experts as being of high quality, with an average score of 4.55. The assessment form for gross motor skill development had an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 1.00, indicating it was suitable for use in the study. The comparison of gross motor skills before and after participating in the Tang Te activities revealed a statistically significant improvement at the .01 level. The post-activity average score was 13.69 out of a total of 15 points. This indicates that the Tang Te game activities effectively promoted gross motor development in young children. Additionally, the activities fostered enjoyment, discipline, patience, and adherence to rules, contributing positively to other areas of child development.

Keywords : Traditional play activities, Tang Te, development promotion, gross motor skills

บทนำ

ช่วงอายุของเด็กปฐมวัย เด็กจะมีพัฒนาการด้านร่างกายที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะกล้ามเนื้อใหญ่ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหว การทรงตัว และการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อความมั่นใจ ความคล่องแคล่ว และความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กในระยะต่อไป (Sullivan & Pombo, 2021) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ว่า เด็กควรมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กที่แข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) จากการศึกษาสภาพปัญหาในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) พบว่าเด็กปฐมวัยหลายคนมีความบกพร่องในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น วิ่งไม่คล่องแคล่ว กระโดดขาเดียวไม่ได้

ทรงตัวไม่ดี และเดินต่อเท้าได้ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งอาจเกิดจากการที่เด็กไม่ได้รับโอกาสในการเล่นหรือเคลื่อนไหวอย่างเหมาะสม การละเล่นพื้นบ้านซึ่งเคยเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายในอดีตกลับถูกลดทอนบทบาทลงในยุคที่เทคโนโลยีและหน้าจอเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตเด็ก การละเล่นพื้นบ้านที่เน้นการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การละเล่นตั้งแต่ จิ้งจอกถูกนำกลับมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ เพื่อฟื้นฟูพัฒนาการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของเด็กไทย การละเล่นตั้งแต่เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีลักษณะของการกระโดด การเขย่ง และการทรงตัว โดยมีกฎกติกาที่ง่ายและยืดหยุ่น ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย (ธิดา โมสิกรัตน์, 2547) จากการศึกษาของ Kanlayawut & Kritpet (2022) พบว่า การออกกำลังกายด้วยกิจกรรมตั้งแต่สามารถเพิ่มมวลกล้ามเนื้อ ลดเปอร์เซ็นต์ไขมัน และพัฒนาสมรรถภาพร่างกายของเด็กได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตทั้งในด้านสุขภาพกายและความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก กิจกรรมละเล่นตั้งแต่นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่โดยตรงแล้ว ยังส่งเสริมทักษะด้านสังคมและอารมณ์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สามารถเล่นร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการเรียนรู้การรอคอย การเคารพกติกา และการมีน้ำใจนักกีฬา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (UNESCO, 2022) การเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning Through Play) ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วโลก องค์การยูนิเซฟและองค์การอนามัยโลกต่างสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อพัฒนาทักษะที่หลากหลายอย่างเป็นองค์รวม (UNICEF, 2021) จากงานวิจัยของ ชูลีพร นาหวัณิล (2563) ซึ่งใช้กิจกรรมการละเล่นไทยเพื่อพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กอนุบาล พบว่าหลังการจัดกิจกรรม เด็กมีพัฒนาการด้านการวิ่ง การกระโดด และการทรงตัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการละเล่นแบบไทยสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับวิธีการฝึกฝนสมัยใหม่

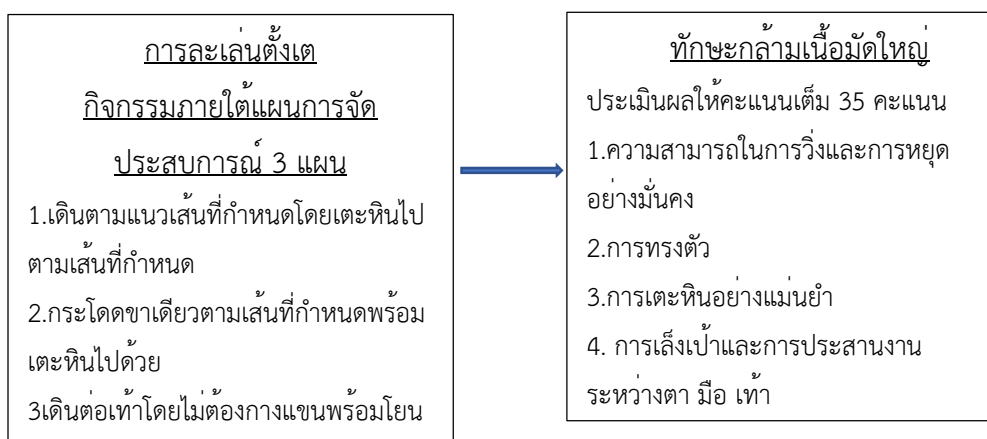
ในบริบทของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านชะตากา) ซึ่งตั้งอยู่ในเขตชนบทของจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสำคัญ การนำกิจกรรมพื้นบ้านมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ได้อย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในด้านร่างกายเท่านั้น หากยังช่วยสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าให้ดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน กิจกรรมการละเล่น "ตั้งแต่" เป็นหนึ่งในกิจกรรมพื้นบ้านไทยที่มีลักษณะของการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างต่อเนื่อง โดยใช้พื้นที่โล่งแจ้งและอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ง่ายในชุมชน เช่น ก้อนดินหรือเศษไม้ ซึ่งเหมาะสมกับโรงเรียนในชนบทที่มีทรัพยากรจำกัด การเล่นตั้งแต่ช่วยฝึกการทรงตัว การเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับการควบคุมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เช่น การวิ่ง การกระโดด และการเตะ ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (กองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ, 2563) นอกจากนี้ การนำกิจกรรมพื้นบ้านมาใช้ยังช่วยเชื่อมโยงเด็กเข้ากับบริบทของชุมชน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และมีส่วนร่วมกับสังคมรอบข้างมากขึ้น ตามแนวคิดของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามบริบท (Context-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายและสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน (Vygotsky, 1978) การพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีขั้นสูงเสมอไป หากแต่สามารถใช้กิจกรรมที่เรียบง่ายแต่มีความหมาย โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยที่สมองและร่างกายของเด็กกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การ

เคลื่อนไหวร่างกายเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการทำงานของสมอง ส่งผลต่อการพัฒนาการด้านอื่น ๆ อย่างบูรณาการ เช่น ด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา (Piaget, 1962; Gallahue & Ozmun, 2006) การประยุกต์ใช้กิจกรรมเล่นพื้นบ้านอย่าง “ตั่งเต” ในการส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ชนบท โดยไม่เพียงส่งเสริมด้านร่างกายแต่ยังเป็นการสืบสานวัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และตอบสนองต่อเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีความยั่งยืนและครอบคลุมบริบทไทยอย่างแท้จริง การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะศึกษาผลของกิจกรรมเล่นตั่งเตที่มีต่อพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย แนวทางการพัฒนาสำคัญคือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทชนบทและสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยการนำกิจกรรมพื้นบ้านอย่าง “ตั่งเต” มาเป็นต้นแบบในการส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งด้านการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นรากฐานของการจัดการศึกษาที่มีความยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นตั่งเต
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นตั่งเต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมละเล่นตั้งแต่ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านแบบไทยที่เรียกว่า “ตั้งแต่” ซึ่งเป็นกิจกรรมการกระโดดขาเดียวตามตารางที่ขีดบนพื้น โดยมีการโยนวัตถุ (เช่น หินหรือถุงทราย) ลงในช่อง แล้วกระโดดหลบช่องที่มีวัตถุนั้น พร้อมทั้งทรงตัวและเก็บวัตถุกลับมาโดยไม่เสียหลักหรือก้าวพลาด ลักษณะการเล่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย โดยเฉพาะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และฝึกการทรงตัวอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมายถึง การเจริญเติบโตและความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อส่วนใหญ่ของร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อขา แขน และลำตัว ซึ่งใช้ในการเดิน วิ่ง กระโดด ทรงตัว และเคลื่อนไหวต่าง ๆ

การประเมินทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่จากกิจกรรมตั้งแต่ หมายถึง การประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่จากกิจกรรมละเล่น “ตั้งแต่” สามารถพิจารณาได้จาก การเคลื่อนไหวร่างกายส่วนใหญ่ของเด็ก ซึ่งเน้นไปที่การเคลื่อนไหวในลักษณะที่ต้องใช้พลังกล้ามเนื้อแขน ขา และลำตัว โดยในการเล่นตั้งแต่ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องวิ่ง กระโดด เล็งเป้า เตะ และหลบหลีก องค์ประกอบของการประเมิน ได้แก่ ความสามารถในการวิ่งและการหยุดอย่างมั่นคง การทรงตัว การเตะวัตถุ (เช่น ก้อนดินหรือไม้) อย่างแม่นยำ การเล็งเป้าและการประสานงานระหว่างมือ-ตา-เท้า และการปฏิบัติตามกติกาและการร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 13 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One Group Pre - test Post - test Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216) มีลักษณะการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	Pre-test	Treatment	Post-test
N	T ₁	X	T ₂

N แทน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

T₁ แทน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ก่อนการทดลอง (Pre - test)

X แทน แผนการจัดประสบการณ์การเล่นกิจกรรมตั้งแต่

T₂ แทน คะแนนผลสัมฤทธิ์ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่หลังการทดลอง (Post – test)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง จำนวน 3 แผน

3.2 แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วงกิจกรรมกลางแจ้งด้วย กิจกรรมละเล่นตั้งแต่ จำนวน 3 แผน ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และมุ่งพัฒนาทักษะด้านร่างกาย กล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ ความคล่องแคล่ว ความสมดุล และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา โดยแต่ละแผนใช้เวลาจัดกิจกรรมประมาณ 20–25 นาที การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งนี้มีพื้นฐานจากแนวคิด การเรียนรู้ผ่านการเล่น (Learning Through Play) ซึ่งช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างบูรณาการ การนำกิจกรรมละเล่นพื้นบ้าน “ตั้งเต” มาประยุกต์ใช้ ช่วยเสริมสร้างการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย ฝึกความแม่นยำ การควบคุมกล้ามเนื้อ และยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.1.1 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วงกิจกรรมกลางแจ้งด้วย กิจกรรมละเล่นตั้งแต่ จำนวน 3 แผน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์กลางแจ้ง การเล่นพื้นบ้าน และการพัฒนากล้ามเนื้อเด็กปฐมวัย ศึกษาลักษณะและขั้นตอนการเล่น “ตั้งเต” เพื่อปรับให้เหมาะสมกับวัย 4–5 ปี

4.1.2 การออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ช่วงกิจกรรมกลางแจ้งด้วย กิจกรรมละเล่นตั้งเตมีองค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ชื่อหน่วยกิจกรรม มาตรฐาน/ตัวชี้วัดวัตถุประสงค์ สื่อและอุปกรณ์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (นำเข้าสู่กิจกรรม – ดำเนินกิจกรรม – สรุป) การประเมินผลโดยมีเนื้อหาของแผนทั้ง 3 แผน ประกอบด้วย แผนที่ 1 เดินตามแนวเส้นที่กำหนดโดย เตะหินไปตามเส้นที่กำหนด วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ระหว่างการเดินกับการเตะ สื่อ/อุปกรณ์ คือ หินขนาดพอเหมาะ, ขอลูกกวาดเส้นบนพื้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ครูอธิบายกติกาและสาธิตการเดินตามเส้นพร้อมเตะหินไปข้างหน้า เด็กแต่ละคนผลัดกันเดินตามเส้นที่กำหนดพร้อมเตะหินให้ตรงแนว ครูให้กำลังใจและปรับความยากตามความสามารถของเด็ก การประเมิน คือ สังเกตความสามารถในการเดินตามเส้นและการเตะหินอย่างแม่นยำ แผนที่ 2 กระโดดขาเดียวตามเส้นที่กำหนดพร้อมเตะหินไปด้วย วัตถุประสงค์เพื่อเสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและการทรงตัวขณะเคลื่อนไหว สื่อ/อุปกรณ์คือ หิน, เส้นที่วาดบนพื้น ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ครูสาธิตการกระโดดขาเดียวพร้อมเตะหินไปข้างหน้า เด็กผลัดกันปฏิบัติตาม ครูคอยช่วยพยุงสำหรับเด็กที่ยังไม่มั่นคง ปรับระยะและความยาวเส้นตามความสามารถของเด็ก การประเมิน คือ บันทึกความต่อเนื่องของการกระโดดและความแม่นยำในการเตะหิน และแผนที่ 3 เดินต่อเท้าโดยไม่ต้องกางแขนพร้อมโยนหินไปตามเส้นที่กำหนด วัตถุประสงค์ เพื่อฝึกสมดุลและการใช้มือ-ตาในการโยนหินให้แม่นยำ สื่อ/อุปกรณ์ คือ หิน, เส้นตรงยาวประมาณ 5 เมตร ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ครูอธิบายและ

สาธิตการเดินต่อเท้าโดยไม่กางแขน พร้อมโยนหินไปข้างหน้า เด็กแต่ละคนปฏิบัติตามโดยมีครูคอยดูแลความปลอดภัย เพิ่มความยากโดยให้โยนหินไปในจุดที่กำหนดบนเส้น การประเมิน คือ สังเกตความต่อเนื่องของการเดินและความแม่นยำของการโยนหิน

4.1.3 การตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ มาตรฐาน ประเมินค่า (Rating scale 5 ระดับ) ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของ แผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ประเมินในประเด็น ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความชัดเจนของ เนื้อหา/กิจกรรม ความเหมาะสมของวิธีการ ความครอบคลุมเนื้อหา โดยนำแผนทั้ง 3 แผนให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยและการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ผลการประเมินความเชื่อมั่นเหมาะสมของ แผนการจัดประสบการณ์อยู่ที่ค่าเฉลี่ยระดับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด

4.1.4 การใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยนำแผนทั้ง 3 แผนไปใช้กับกลุ่มตัวเป้าหมายตาม ตารางเวลา โดยหมุนเวียนกิจกรรมให้เด็กได้ทำครบทุกแผน สังเกตและบันทึกพฤติกรรมตามเกณฑ์ประเมินที่ กำหนดไว้ เพื่อวิเคราะห์ผลการพัฒนาทักษะของเด็ก

4.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2557) ผู้วิจัยได้สร้าง แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ จำนวน 5 ทักษะ ประกอบด้วย 1.ความสามารถในการวิ่งและการ หยุดอย่างมั่นคง 2.การทรงตัว 3.การเตะหินอย่างแม่นยำ 4. การเล็งเป้าและการประสานงานระหว่างตา มือ เท้า 5.การปฏิบัติตามกติกา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 3 ระดับ ดังนี้

3 คะแนน เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมได้ดีเยี่ยมและสม่ำเสมอ

2 คะแนน เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมได้ระดับพอใช้ มีความผิดพลาดเล็กน้อย

1 คะแนน เด็กแสดงพฤติกรรมได้ในระดับต่ำ ต้องการการส่งเสริมและช่วยเหลือ

โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะละ 3คะแนนเต็ม รวมทุกทักษะ 15 คะแนนเต็ม รายละเอียด เกณฑ์การประเมินดังนี้ตาราง 2 แบบประเมินรูบริกสกอร์ (Rubric Score) สำหรับประเมินทักษะ 5 ข้อ โดยมี คะแนนเต็มรวม 15 คะแนน (แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน)

พฤติกรรม/ทักษะที่ประเมิน	3 คะแนน (ดีเยี่ยม)	2 คะแนน (พอใช้)	1 คะแนน (ปรับปรุง)
ความสามารถในการวิ่งและการหยุดอย่างมั่นคง	วิ่งได้รวดเร็ว คล่องตัว และหยุดได้มั่นคง ไม่เสียการทรงตัว	วิ่งได้ระดับหนึ่ง หยุดได้แต่มีเสียการทรงตัวเล็กน้อย	วิ่งช้า หยุดไม่มั่นคง มีโอกาสล้ม
การทรงตัว	ทรงตัวได้ดีขณะเคลื่อนไหว ไม่มีเสียสมดุล	ทรงตัวได้แต่มีการโอนเอนไปบ้าง	ทรงตัวไม่ดี ล้มบ่อยหรือเสียสมดุลชัดเจน
การเตะหินอย่างแม่นยำ	เตะหินโดนเป้าหมายทุกครั้งหรือเกือบทุกครั้ง	เตะหินโดนเป้าหมายบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ	เตะหินไม่ตรงเป้าหมายเกือบทุกครั้ง

พฤติกรรม/ทักษะที่ประเมิน	3 คะแนน (ดีเยี่ยม)	2 คะแนน (พอใช้)	1 คะแนน (ปรับปรุง)
การเล็งเป้าและการประสานงานระหว่างตา มือ เท้า	เล็งเป้าได้แม่นยำ การทำงานของตา มือ เท้า ประสานกันดีมาก	มีความแม่นยำระดับหนึ่ง การประสานงานพอใช้	เล็งเป้าไม่แม่นยำ ขาดการประสานกันของตา มือ เท้า
การปฏิบัติตามกติกา	ปฏิบัติตามกติกาทุกข้อโดยเคร่งครัด	ปฏิบัติตามกติกาได้เกือบทั้งหมด	ไม่ปฏิบัติตามกติกาหลายข้อ

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลเป็นเกณฑ์การประเมินผลโดยภาพรวมเพื่อแปลผลและวัดระดับทักษะการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ ดังนี้

เกณฑ์คะแนน 0 - 8	ระดับต่ำ
เกณฑ์คะแนน 9 - 11	ระดับกลาง
เกณฑ์คะแนน 12 - 15	ระดับสูง

นำแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่พร้อมแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC : Index of item objective congruence) ตรวจสอบความเที่ยงตรงสอดคล้องของการประเมินโดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1 จึงจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้

4.3 การสร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินค่าความเหมาะสมเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย ประเมินแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 99-100) โดยพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือในแต่ละด้านว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง “ระดับความคิดเห็น” ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยเกณฑ์การประเมิน มี 5 ระดับ ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้ 4 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้ 2 คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของเครื่องมือในการวิเคราะห์จะใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 50-100)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00	หมายความว่า	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 – 4.50	หมายความว่า	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 – 3.50	หมายความว่า	เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 – 2.50 หมายความว่า เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.50 หมายความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งได้กำหนดค่าเฉลี่ยไว้ที่ 3.50 ขึ้นไปถือว่าใช้ได้

และนำแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือวัดทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแบบประเมินค่าความเที่ยงตรงสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC : Index of item objective Congruence) กำหนดการพิจารณา + 1 แน่ใจว่าข้อประเมินวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ 0 ไม่แน่ว่าข้อประเมินวัดตรงตามวัตถุประสงค์และ - 1 แน่ใจว่าข้อประเมินวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ระดับ .67 ขึ้นไปสามารถนำเครื่องมือวิจัยไปใช้ได้ 5 การดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยให้คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษาทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการฝึกปฏิบัติการสอนและดำเนินการวิจัยโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปที่โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) ตำบลหนองใหญ่ อำเภอนายูง จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ผู้วิจัยใช้แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่พัฒนาขึ้นไปประเมินผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเก็บคะแนนก่อนเรียน
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมเล่นช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 แผน ดำเนินการทดลอง 5 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 25 นาที รวมเวลาจัดกิจกรรม 375 นาที ในการจัดกิจกรรมเล่นตั้งแต่
4. ในระหว่างจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในห้องเรียนไปด้วย
5. หลังการจัดกิจกรรมครบตามแผนแล้วผู้วิจัยใช้แบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่พัฒนาขึ้นไปประเมินผู้เรียนหลังการจัดการเรียนการสอนเพื่อเก็บคะแนน
6. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ในรูปตารางเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเขียนบรรยายพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย และประเมินผลสัมฤทธิ์ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 36 (บ้านบะตากา) จำนวน 13 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมตั้งแต่ จำนวน 3 แผนและแบบประเมินทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ จำนวน 5 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดกิจกรรมเล่นตั้งแต่ เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนที่ 13.69 จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนว่ากิจกรรมการเล่นตั้งแต่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อใช้กิจกรรมการเล่น

ตั้งแต่ ส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือวิจัยขึ้นมาและให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของเครื่องมือวิจัย มีผลดังนี้ 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ ช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง จำนวน 3 แผน ผลการประเมินความเชื่อมั่นเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์อยู่ที่ค่าเฉลี่ยระดับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด และแบบประเมินทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ตรวจสอบความเที่ยงตรงสอดคล้องของแบบประเมินโดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1 จึงจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 แผน ดำเนินการทดลอง 5 สัปดาห์ ทุละ 3 วัน ทุละ 25 นาที รวมเวลาจัดกิจกรรม 375 นาที ผลวิจัยพบว่า นักเรียนจำนวน 13 คน เป็น ชาย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.85 และ หญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.15 และประเมินผลสัมฤทธิ์ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ พบว่าผลคะแนนทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 3 หลังใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ ที่ระดับ 13.69 แสดงให้เห็นว่าทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงในตาราง

ตารางที่ 3 ผลคะแนนการประเมินทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)

การทดสอบ	N	X	S.D	t	Sig.
ก่อนเรียน	13	6.69	1.25	30.91	0.00
หลังเรียน	13	13.69	1.49		

.000** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เด็กหลังจากที่ได้ใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่เพื่อพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่พบว่า เด็กรู้สึกชอบและอยากจะทำบ่อย ๆ จนตนเองสามารถทำได้ดีขึ้น เด็กมีความชอบในกิจกรรมการเล่นตั้งแต่สนุกสนานชื่นชอบขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และชอบลานกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ที่มีภาพวาดน่ารักสีสันในลานกิจกรรมด้วย และรู้สึกภูมิใจทุกครั้งที่ตัวเองสามารถทำกิจกรรมได้ดีขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่ สามารถส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) การใช้กิจกรรมการเล่นตั้งแต่สามารถส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะกิจกรรมการเล่นตั้งแต่มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เช่น การกระโดดขาเดียว การเดินต่อเท้า การยืนทรงตัวและการโยนลูกหิน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความแข็งแรง ความคล่องตัว และการควบคุมร่างกายอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanlayawut และ Kritpet (2022) ที่พบว่ากิจกรรมตั้งแต่สามารถเพิ่มมวลกล้ามเนื้อและพัฒนาความสามารถทางกายภาพของเด็กได้อย่างชัดเจน 2) เด็กชั้นอนุบาลมีคะแนนพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่สูงขึ้นหลังจัดกิจกรรมซึ่งเด็กสามารถทำกิจกรรม เช่น กระโดดขาเดียว เดินต่อเท้า และยืนขาเดียวได้ดีขึ้น และมีความมั่นใจในการเคลื่อนไหวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูลีพร นาหวัณิล (2563) ที่แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกผ่านกิจกรรมการเล่นไทย มีพัฒนาการทางกายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) กิจกรรมตั้งแต่มีผลดีต่อพัฒนาการองค์รวมของเด็กนอกจากส่งเสริมกล้ามเนื้อแล้ว เด็กยังได้ฝึกทักษะด้านสังคม เช่น การรอคอย การเคารพกติกา และความอดทน ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนายอย่างเป็นองค์รวม สอดคล้องกับแนวทางของ UNESCO (2022) ที่สนับสนุนให้ใช้การเล่นที่เคลื่อนไหวเป็นฐานในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และ 4) การเล่นแบบไทยยังคงมีความร่วมสมัยและมีคุณค่าในยุคปัจจุบันแม้ในยุคดิจิทัล การเล่นพื้นบ้านไทยอย่างดั้งเดิมยังคงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสม มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และใช้พัฒนาเด็กได้อย่างดี ดังเช่นที่ Sullivan และ Pombo (2021) ได้เสนอว่า การพัฒนาเด็กในวัยเริ่มต้นควรมาจากกิจกรรมที่เคลื่อนไหวจริง ไม่ใช่จากหน้าจอหรือเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูควรบูรณาการกิจกรรมการเล่นตั้งแต่ในแผนจัดประสบการณ์ประจำวัน โดยเฉพาะกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กอย่างต่อเนื่อง
2. โรงเรียนควรพัฒนาพื้นที่กลางแจ้งให้เหมาะสมสำหรับการเล่นพื้นบ้าน เช่น ตั้งเต รื้อข้าวสาร มอญซ่อนผ้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาผลของกิจกรรมเล่นไทยอื่น ๆ เช่น รื้อข้าวสาร หรือชักกะเย่อ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น สติปัญญา หรือความฉลาดทางอารมณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐาน
วิชาชีพ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ. (2563). *แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมทางกายสำหรับเด็กปฐมวัย*. กระทรวงสาธารณสุข.

ชุลีพร นาห้วนิล. (2563). การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิจัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏขอนแก่น*, 18(1), 33–45.

ธิดา โมสิกรัตน์. (2547). ลักษณะของการเล่นพื้นบ้านของไทย. ใน สมจินตนา คุปตสุนทร (บ.ก.), *การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการเล่น*. (น. 45–63). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.

พิชิต ฤทธิจรูญ. (2557). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). เอัส โอฟ คอร์มิสท์.

ล้วน สายยศ, & อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิควิจัยทางการศึกษา*. สุวีริยาสาส์น.

เยาวภา เดชะคุปต์. (2550). *พัฒนาการเด็กปฐมวัย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Gallahue, D. L., & Ozmun, J. C. (2006). *Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults* (6th ed.). McGraw-Hill.

Kanlayawut, O., & Kritpet, T. (2022). Effects of Tang Te exercise on physical components and quality of life. *Journal of Physical Education Research*, 9(2), 45–59. (DOI

Sullivan, A., & Pombo, A. (2021). Physical development in early childhood: Foundations for a healthy life. *Early Child Development and Care*, 191(12), 1948–1963.

<https://doi.org/10.1080/03004430.2020.1794930>

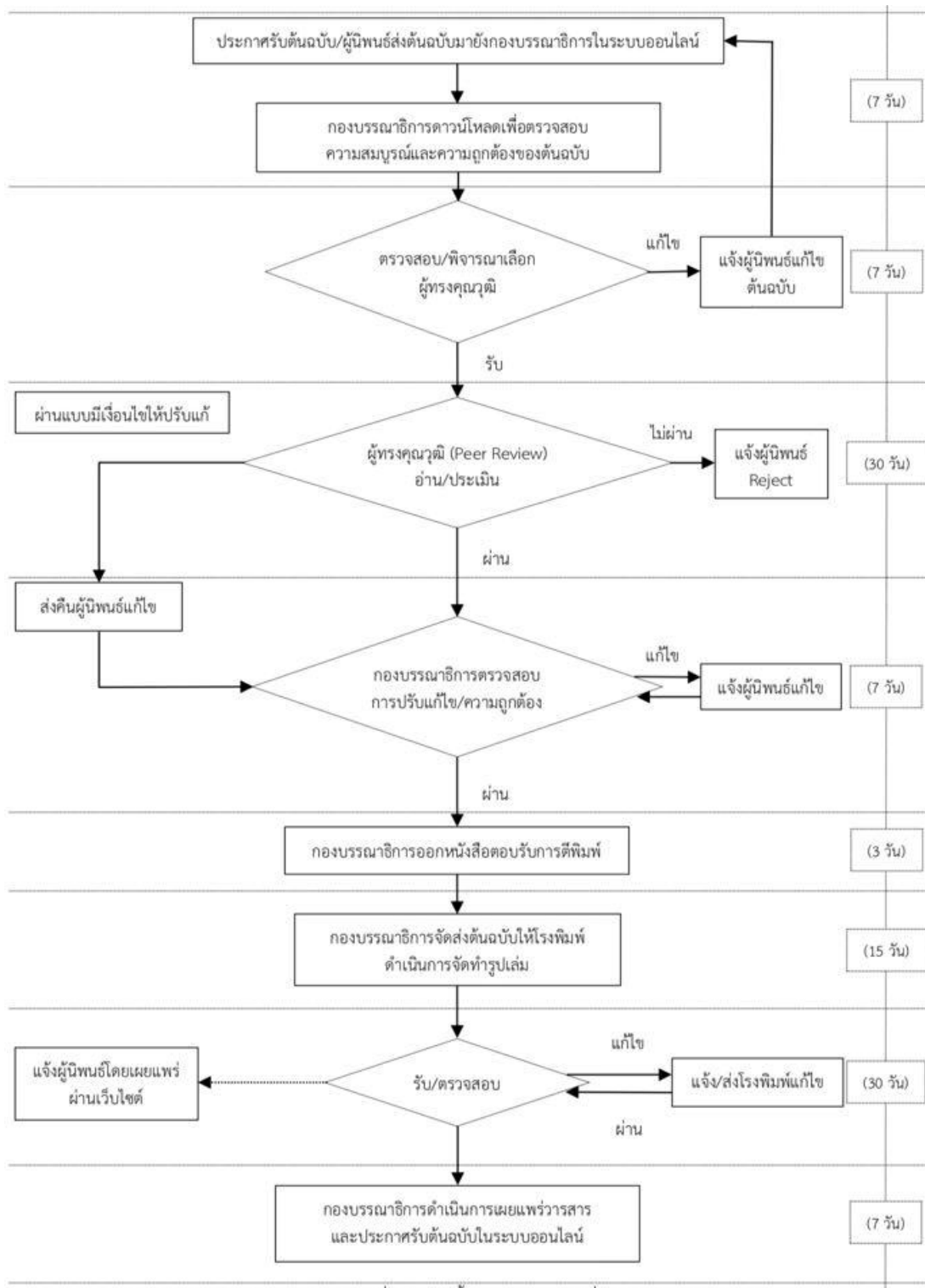
UNESCO. (2022). *Education for sustainable development goals: Learning objectives for early childhood*. UNESCO Publishing.

UNICEF. (2021). *Learning through play: Strengthening learning through early experiences*. United Nations Children's Fund.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

ภาคผนวก (Appendex)

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

หมายเหตุ : ระยะเวลา (จำนวนวัน) ที่ปรากฏในขั้นตอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

สำนักงาน :

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>

E-mail : graduate_journal@srnu.ac.th

ISSN XXXX -XXXX (Print)

ISSN XXXX -XXXX (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่ (Scope and Publication Policies)

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีนโยบายในการส่งเสริม รวบรวมและเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ บุคลากร นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและนวัตกรรมทางด้านสังคมศาสตร์และด้านการศึกษา กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ออกราย 6 เดือนคือ เล่มที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และเล่มที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 2 ประเภทคือบทความวิชาการและบทความวิจัย ซึ่งจะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ(Peer Review) โดยมีผู้พิจารณา 3 คน ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน จากหลากหลายสถาบัน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการสาระ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานจะต้องไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ใน วารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใด ๆ

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ (Consideration and selection of articles)

บทความที่ส่งมายังวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) อย่างน้อยสามท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในหนึ่งท่านและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อยสองท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในสถาบัน จะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสารทั้งสามท่านที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร ทั้งนี้ บทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ หากมีการใช้ภาพหรือตารางของ

ผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับ การยินยอมต่อกองบรรณาธิการก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ สำหรับทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความใน วารสารฉบับนี้ เป็นของผู้พิมพ์แต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์ และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและ ตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้พิมพ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของ เนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญ ของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและความ ถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ของการวิจัย

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย(ถ้ามี)อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยการอนุมาน กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีได้อย่างกระชับและเข้าใจง่าย

1.8 สมมติฐานการวิจัย(ถ้ามี) สมมุติฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษากับคำตอบที่ ผู้วิจัยคาดคะเนโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง

1.9 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่าง ละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษา เช่น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยมีความเหมาะสมและคุณภาพ รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.10 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการ วิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง หรือแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

1.11 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) อภิปรายผลโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อค้นพบของงานวิจัยมาอภิปราย

เพื่อเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่
เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและ
อุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.12 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัย
ไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.13 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและ
ความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-
text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) คือ
การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้
หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และ
เลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น
Supsin (2018) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้
ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมี
องค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและ
ตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้พิมพ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของ
เนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้น
ของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัด
เรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ
โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยที่มีความทันสมัยและ
ความถูกต้องที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ โดยเป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-
text Citation) แบบนามปีที่ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) คือ
การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้
หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และ

เลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น
Supsin (2018) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่
<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/ajgs>
กองบรรณาธิการวารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา โครงการบัณฑิตศึกษา อาคาร 28 ชั้น 1
186 หมู่ที่ 1 ถนนสุรินทร์ – ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
โทรศัพท์/โทรสาร 044-710000, 094-5694453 / 044-514694

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ A4 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 8.5 นิ้ว และความสูง 11 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ และคำสำคัญ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์

1.8 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.9 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.10 หัวข้อคำสำคัญภาษาไทยและอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.11 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.12 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.13 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.14 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication) หรือ (Author./Year of Publication) เช่น Supsin (2018 : 18) หรือ (Brown, 1997) เป็นต้น

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/ แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งผู้พิมพ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารให้ใช้ได้ทั้งภาษาไทยและหรือภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ หากการอ้างอิงเอกสารเป็นภาษาอังกฤษให้ระบุเฉพาะนามสกุลผู้พิมพ์ด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ			
จำนวนต้นฉบับ : ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-12 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA 7 (American Psychological Association citation style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อผู้นิพนธ์ทุกคน โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หากต้องการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสตศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงข้างต้นภายใต้หัวข้อ Translated Thai References และให้วงเล็บคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายเอกสารอ้างอิงด้วย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

วันชัย สุขตาม. (2560). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์*. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
ลออรัตน์ จิตต์พงษ์, เบญญาภา กาลเขว้า, ประทีป กาลเขว้า. (2562). พฤติกรรมการบริโภคผักให้ปลอดภัยจากสารพิษของประชาชนบ้านแสนสำราญ ตำบลสามขา อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสมาการสาธารณสุขชุมชน*. 1(1) : 53-60
Nakorn Chaiwongsakda, Prawet Anunauea, Niwest Jeenaboonrueang, Seksan Winyangkul, Kwanruan Sinnarong, Thanakorn Jakkaew, et al. (2015). Vehicle routing by using a saving algorithm and the traveling salesman problem: a case study of a drinking water factory. *TJOR*. 3(1) : 51-61.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือ (Book)

ชื่อ/นามสกุลผู้นิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). สำนักพิมพ์.
Author./ (Year of Publication)./ Title of Book/ (Edition ed.)./ Publisher.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New york : John wiley & sons.

3.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง./เมืองที่พิมพ์./หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author./ (Year of Publication) ./Title./ Edition of Book./ Place of Publication./ Publisher Name.

ตัวอย่าง

อัคราพร สุขทอง. (2558). *การพัฒนาเทคนิคการสอน “เรื้อมอันเร” จากภูมิปัญญาชาวบ้านสุรินทร์*. สุรินทร์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Hickman, George A. (2010). *The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand*. Chiang Mai : Chiang Mai University.

3.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้
ระบุลงให้ชัดเจน)/ชื่อสถานศึกษา.

Author./ (Year of Publication) ./Title of Thesis./ Degree of Thesis./ Publisher Name.

ตัวอย่าง

คณินนิตย์ ไสยโสภณ. (2554). *คุณค่าและความเชื่อตำนานนาครที่มีอิทธิพลต่อวิถีประชากลุ่มชนลุ่มน้ำแม่โขงใน
เขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา
ภูมิภาค (กลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

Kaewnimitchai, N. (1996). *An Analysis of College Student Culture in Thai Higher Education
Institutions*. Doctoral Dissertation Graduate School Chulalongkorn University.

3.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ในชื่อรายงานการประชุม./วันเดือนปีที่จัด./เลขหน้า./
สถานที่./สำนักพิมพ์.

Author./ (Year of Publication) ./Title of Article./ In Title./ Date of Publication./ page./ Place of
Publication./ Publisher Name.

ตัวอย่าง

วิสูตร อยู่คง. (2537). *การฟื้นตัวของป่าชุมชนดงใหญ่*. ในการบรรยายเรื่องการฟื้นฟูป่าโดยช่วยต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตาม
ธรรมชาติ. วันที่ 11 เมษายน 2537. หน้า 10-11. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน.

Sinlarat, P. (1995). Success and Failure of Faculty Development in Thai University. In
*Preparing Teachers for all the World's Children : An Era of Transformation
Proceedings of International Conference, Bangkok*. pp. 217-233. Bangkok :
UNICEF.

3.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.(ปี)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์)/:/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
Author./ (Date of Publication)./Title of Article./Name of Journal./Year(Volume)/:/page.

ตัวอย่าง

สารภี วรรณตรง. (2559). ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : สุวรรณภูมิ-อุษาคเนย์ ภาคพิสดาร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 18(1) : 129-134.
Cooray, V. (1992). Horizontal Fields Generated by Return Strokes. *Radio Science*. 27(9) : 529-537.

3.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.(ปี./เดือน/วันที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
Author./ (Date of Publication)./Title of Article./Name of Newspaper./page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิ. *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 6.
Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings. *Bangkok Post*. p. B5.

3.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.(ปี)./ชื่อบทความ./[ประเภทสื่อที่เข้าถึง]./เข้าถึงได้จาก:/แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์./สืบค้น/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

Author./ (Year of Publication)./Title of Article./[Online]./Available:/:/Name of website./Retrieved/Date of Publication.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com 3.htm>. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548.
Costello, M. (2002). Sicl of Stocks? Here Are 7 Alterantives. W. [Online]. Available : http://momey.cnn.com/2002/07/09/pf/investing/q_alternatives/index.htm. Retrieved July 11, 2002.

3.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.(ปี./เดือน/วันที่)./ตำแหน่ง(ถ้ามี)./สัมภาษณ์.

Name of Interview./ (Date of Publication)./position./Interview.

ตัวอย่าง

เกษม จันทร์แก้ว. (2554, สิงหาคม 1). นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สัมภาษณ์.
Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin University. Interview.

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

จริยธรรมของผู้พิมพ์/ผู้แต่ง (Ethics of the Authors)

1. ผู้พิมพ์/ผู้แต่ง ต้องได้รับความเห็นชอบในการส่งบทความจากผู้ร่วมพิมพ์(ถ้ามี)
2. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
3. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ และไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
4. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการทำวิจัย โดยต้องไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ
5. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งบทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำซ้อนของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เريب Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20%
6. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสาร
7. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตัวเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
8. ผู้พิมพ์/ผู้แต่งต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา

จริยธรรมของผู้บรรณาธิการวารสาร (Ethics of Editors)

1. บรรณาธิการต้องพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนเองรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ
3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง
6. เมื่อบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์การตีพิมพ์
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

จริยธรรมของผู้ประเมิน (Ethics of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความเห็นว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ / ผู้แต่ง เช่น [กรณี รู้จักกับตัวผู้พิมพ์ / ผู้แต่งเป็นการส่วนตัว เป็นผู้ร่วมโครงการ

ที่ปรึกษา อื่น ๆ] ผู้ประเมินต้องแจ้งต่อบรรณาธิการโดยตรงทันที เพราะอาจทำให้ขาดอิสระในการให้
ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของบทความนั้น ๆ ได้ โดยทั้งนี้ผู้ประเมินสามารถที่จะปฏิเสธการเป็นผู้
ประเมินบทความเรื่องดังกล่าว

3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญ
ของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของ
ผลงาน
4. ผู้ประเมินบทความไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน
บทความวิจัย
5. หากผู้ประเมินบทความทราบว่ามีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ
ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบด้วย

